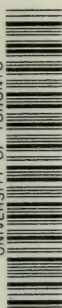

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01720122 9

Saddharmapundarika
Saddharmapundarikasutram

PK
4591
S34
1908
K. 5

॥ सद्धर्मपुण्डरीकसूत्रम् ॥

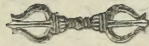
SADDHARMAPUNḌARĪKA.

EDITED BY

Prof. H. Kern and Prof. Bunyiu Nanjio.

With 1 plate.

5.

ST.-PÉTERSBOURG, 1912.

Commissionnaires de l'Académie Impériale des Sciences:

J. Glasounof et C. Ricker à St.-Péters-
bourg,

N. Oglobline à St.-Pétersbourg et Kief,

N. Karbasnikof à St.-Pétersbourg, Moscou,
Varsovie et Vilna,

N. Kymmel à Riga,

Luzac & Cie. à Londres,

Voss' Sortiment (G. W. Sorgenfrey) à
Leipsic.

Prix: 1 Rbl. = 2 Mrk. 50 Pf.

Imprimé par ordre de l'Académie Impériale des Sciences.
Novembre, 1912. S. d'Oldenbourg, Secrétaire Perpétuel.

PK
4591
934
1908
V.5

Imprimerie de l'Académie Impériale des Sciences.
Vass.-Ostr., 9 ligne, № 12.

ВІВЛІОТНЕСА BUDDHICA.

СОБРАНІЕ

БУДДІЙСКИХЪ ТЕКСТОВЪ

ИЗДАВАЕМЫХЪ

ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІЕЮ НАУКЪ.

ТОМЪ X.

SADDHARMAPUNḌARĪKA

ИЗДАЛИ

Проф. Г. Кернъ и проф. Бунью-Нанджіо.

Съ 1 таблицею.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ, 1912.

ТИПОГРАФІА ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.

Вас. Остр., 9 лп., № 12.

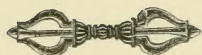
Цена: 5 Руб. = 12 Mrk. 50 Pf.

SADDHARMAPUNḌARĪKA.

EDITED BY

Prof. H. Kern and Prof. Bunyiu Nanjio.

With 1 plate.

ST.-PÉTERSBOURG, 1912.

IMPRIMERIE DE L'ACADÉMIE IMPÉRIALE DES SCIENCES.)

Vass.-Ostr., 9e ligne, № 12.

Цена: 5 Руб. = 12 Мрк. 50 Pf.

Imprimé par ordre de l'Académie Impériale des Sciences.
Novembre, 1912. S. d'Oldenbourg, Secrétaire Perpétuel.

Imprimerie de l'Académie Impériale des Sciences.
Vass.-Ostr., 9 ligne, № 12.

Preface.

Nearly thirty years have passed since I made a complete copy of the text of the Saddharmapuṇḍarīka-sūtra, while I was studying Sanskrit under the instruction of Professor Max Müller at Oxford. The manuscript then used was in the possession of the Royal Asiatic Society in London. It was a modern MS., consisting of 174 leaves, each leaf being 17 inches by 3 inches, six lines in a page, as described in Cowell and Egge-ling's Catalogue, p. 7. At that time my friend Mr. Kenjiu Kasawara was with me, who was in fact always a partaker of my work. Accordingly as soon as my copy was completed, we went to Cambridge, where we collated it with two MSS. of the University Library of that place. After that I alone went to London, where I did the same with a rather old palm-leaf MS. of the British Museum. It was in July 1882, when Kasawara's illness became evident, and he determined to start from England for Japan. Next year I met Mr. Watters in London, who was then the British Consul at Formosa. He possessed a Nepalese MS. of the same Sūtra, and lent it me for collation. Beside these five MSS., I also saw the lithographic text of the 4th chapter, published by Ph. Ed. Foucaux, and a wood-cut one of the 24th chapter in a collection of several texts, edited in China or Tibet. The latter book was given to Mr. Wylie by a gentleman in Peking. A specimen would be seen in the last page of the Anecdota

Oxoniensia, Aryan Series, Vol. 1, Part 1¹). Though I knew well that there were two MSS. in Paris, and one each in the Library of the College of Fort William, and that of the Asiatic Society of Bengal, yet I was unable to see them. A few years ago, Rev. Ekai Kawaguchi brought with him MSS. of 43 different texts from Nepal, one of which was that of this Sūtra. I at once borrowed it from him and collated my old copy with it. But after all, all the MSS., I ever used, belonged to the same family of texts, except the Chinese or Tibetan text of the 24th chapter above mentioned. From such sources I have carefully copied the whole text for publication, adding various readings in foot-notes, and sent it to Professor Kern. It is he, who has made the final judgment for the most part of many obscure passages, adding different readings of some fragments of MSS. from Kashgar.

Now I shall add a few words about the Chinese translations and commentaries of this Sūtra. First of all this Sūtra is said to have been rendered into Chinese six times, but three of these translations were already lost in A. D. 730, when a Catalogue was compiled by Ch'-shang (Chi-shō in Jap., № 1485 of my Catalogue of the Chinese Tripiṭaka). The dates of these six versions are about A. D. 255, 270, 286, 335, 400 and 601 respectively. Those of A. D. 255, 270 and 335 are the lost ones. The remaining there are Nos. 138, 134 and 139 of my Catalogue, being the versions of Dharmarakṣa, Kumārajīva, and Jñānagupta and Dharmagupta respectively. The details of these versions will be seen in my Catalogue, col. 44—46. № 139 is the latest Chinese translation and agrees for the most part with the Sanskrit text. Beside these, two incomplete versions are mentioned in Ch'-shang's Catalogue, the dates being about A. D. 223 and 335, but they were also lost already in 730.

As to the commentaries of this Sūtra, there are two versions of a similar text, entitled the Saddharmapuṇḍarīka-sūtra-ṣāstra,

1) Another copy of it is to be found in the Library of the St. Petersburg University cf. Minajev Introduction to his «Буддизмъ» vol. I, 2.

compiled by the Bodhisattva Vasubandhu. In the Chinese title, the word of upadeṣa is given in transliteration instead of 𑖅'āstra. One of them was translated by Bodhiruci (№ 1232), and the other by Ratnamati (№ 1233), the dates being the same as A. D. 508, or the latter being somewhat later. In China and Japan, Kumārajīva's version is most popular, and it is almost worshipped by the followers of Tendai in both countries, and Nichiren in the latter. They are used to repeat the seven characters Na-mu-myō-hō-ren-ge-kyō, i. e. Namaḥ Saddharmapuṇḍarīkāya sūtrāya, as their formula. So there are several works on the version, among which the following are found in the sacred canon: Nos. 1542, 1543, 1547 (the author Heoui-sz' (E-shi in Japanese) died A. D. 577), 1510, 1534, 1536, 1538, 1540, 1555, 1557 (the author Ch'-i (Chi-gai) d. 597) 1511, 1535, 1537, 1539, 1541, 1578 (the author Tsān-zhan (Tan-nen) d. 782), 1518, 1556, 1558 (the author Ch'-li (Chi-rai) about 1010) of my Catalogue. According to a Catalogue of the Books of several Sects (Sho-shiushō-sho-roku) compiled in Japan (A. D. 1790), there are 2 or 4 works of the Kegon sect, 60 of the Tendai, 15 of the Sanron, 38 of the Hossō, and 14 of the Shingon. Some of these works are of course not only commentaries of older commentaries, but also treatises and extracts. Among the 60 works of the Tendai sect, Hokke-gi-sho (Commentary of the Saddharmapuṇḍarīka) is mentioned. The name of the author is Umayado, better known by his posthumous name Shī-toku-tai-shi, the Prince Imperial of his aunt, the 36-th reigning Empress Sui-ko (A. D. 593 — 628). He wrote a commentary each on three Sūtras, namely, Āṣṣmālādevīsīmhanada (№ 59), Vimalakīrttirdeṣa (№ 146) and Saddharmapuṇḍarīka (№ 134), from A. D. 609 till 615. He composed his works in pure Chinese, so that even a Chinese priest named Ming-khung (Myō-kū) of the Tang (Tō) dynasty made a commentary on his first work. The Prince died in his 49 th year (A. D. 622), and he was the first promulgator of Buddhism and Confucianism in Japan.

So far for the Chinese translations and commentaries. Now in conclusion, I wish to express my grateful feelings for the possessors of the MSS. already alluded to, who have so freely allowed me that I could have used them for some time, and equally for my partaker Professor Kern, through whose perseverance only this text has been published for the first time. Moreover I do not wish to omit to thank for the editor, whose agreement has very much encouraged me to forward my own copy for the press.

Bunyii Nanjio.

Tōkyo, 30 th June 1910.

Additional note.

To supplement the foregoing Preface I have to add an account of the use of material at my disposal, which, owing to the extreme liberality of the lamented Mr. N. Th. Petrovskij, I have been in the occasion to examine. That material consisted of remnants of a text of the Saddharmapuṇḍarika discovered in Kashgar, namely an incomplete manuscript containing about $\frac{2}{5}$ of the whole text, and further various fragments from different MSS. of the same work. Unfortunately these fragments added but very little to the missing parts of the incomplete great manuscript, yet they were valuable in so far as they appeared to represent an identical text barring some insignificant differences, partly clerical errors.

I know from Prof. Lüders in Berlin and Prof. Leumann in Strasburg that a certain number of other fragments of the Saddharmapuṇḍarika, found in Kashgar, are in other hands, especially of Prof. Hoernle in Oxford. One specimen shown to me appeared to be a leaf wanting in one of the fragments in the collection of Petrovskij; other specimens, however, showed other readings, so that it is quite possible that in Kashgar there was more than one version. Whatever may be brought to light by further investigations, the matter at my disposal I can not consider but to represent one class of MSS., the readings of which I denote by O.

The Kashgar text known to me is highly remarkable. It stands wholly apart from the texts in the Nepalese MSS. and so far as a superficial knowledge of some parts of the Chinese versions permits me to judge, likewise from the latter. It is much more prolix, and in the metrical parts the verses often follow in a different order, but the most striking difference is the language of the prose parts of the text. In that language, in general much resembling that of the Mahāvastu, but without the corruptness of the latter, the number of Prākṛtisms and wrongly sanskritized expressions, is incomparably greater than in the Nepalese MSS. In order to give an idea of that peculiarity I here subjoin a list of terms in the first column with the corresponding of the Nepalese texts in the second.

O.

N.

akilasī	aklāntaḥ
akṣubhya	akṣobhya
acintika (in Gāthā)	acintiya
atiriva	atīva
adāsīt	(Perf.)
adhardik	adhodik
anukampāya	anukampāyāi
Anuruddha (var. r. Aniruddha)	Aniruddha
antamaçalḥ	antaçalḥ
antardhita	antarhita
abhyantarakalpa	antarakalpa
Amitāyu(s)	Amitābha
argaṭa	argaḍa
artha (n. g.)	artha (m. g.)
avarupta	avaropita
avalokayīmsu	avalokayamāsa
avocuḥ	avocan

açraddadhāniya	açraddheya
açvagarbha	açmagarbha
asthāsīt	(asthāt <i>or</i> Perf.)
ākadḍhana	ākaraṣana
ākandeyuḥ (r. ākadḍeyuḥ)	ākaraṣeyuḥ
ādapana	ādāpana
āptamaṇaḥ	āttamaṇaḥ
idam artham	imam (etam) artham
upaniṣṛāya	upaniṣṛitya
uparimā (dik)	ūrdhvā (dik)
ettaka	iyant
— ebhiḥ (Instr. pl.)	— aiḥ
kārapayi(m)su	(kārayāmāsuḥ)
kāṭa, kāḍa	kāla (kṛiṣṇa)
— kṛtvā	— kṛtvāḥ
kevacirotpanna	kiyaccirotpanna
khaṭṭayati	ghaṭṭayati
Gaja-Kāçyapa	Gayā-Kāçyapa
gameṣamāna	gaveṣamāna
gilāna	glāna
gailānya	glānya
jānīte	jānāti
tāṭanā	tāḍanā
tuṣme (<i>also</i> yuṣmākam)	yuṣmākam
tebhiḥ	taiḥ (<i>but in Gāthā</i> tehi)
nirdhāpeti	nirdhāveti
niryādayati	niryātayati
niṣīditvā	niṣadya
pattiyiṣyanti	{ pratyīṣyanti
	{ <i>and</i> pattiyiṣyanti
parājinitvā	parājayitvā
parāhanīmsu	parāhananti sma
parimīmaṇsayāmi	parimīmaṇse
pariyāpuniṣyanti	paryavāpsyanti

parivambhūta	parivañcita
pariṣad	parṣad
paryañkaṃ baddhā	paryañkaṃ ābhujya
parvatarājan	parvatarāja
paçyivā	drṣṭvā
parami	pāramitā
pusta	pustaka
pranāmayitva	praṇamya (read praṇāmya)
Baḍi	Bali
babhūva (Perf.)	abhūt (Aor.)
balasā	balātkāreṇa
buddhyāpaka	pratibodhaka
buddhyāpana	pratibodhana
bodhisatvotpada	bodhisattvāvavāda
bhadanta	often for bhagavan
bhāṣati	{ bhāṣate
	{ bhāṣati
bhāṣayinsu	bhāṣante sma
bhīkṣma	bhīṣma
bhūyaso mātrayā	bhūyasyā mātrayā
{ bhūyiṣṭhātaram	bhūyiṣṭhena
{ bhūyiṣṭham	
mandagailānya	mandaglāna
{ manujña	manojña
{ manojña (<i>less common</i>)	
mahādvīpāni	(mahā)dvīpāḥ
maharājebhīḥ	mahārājaiḥ
māriṣa	mārṣa
maitrā	maitrī
°yānika	°yāniya (<i>more usual</i>)
yuṣme	yuyam
laya	lava
{ leḍu } <i>both in</i>	loṣṭa
{ leṣṭu } <i>clatha</i>	

vāta	vāḍa
vipratyanīya	vipratyanīka
viyūha	vyūha
vedayitavyam	veditavyam
vaitulya (<i>along with vaipulya</i>)	vaipulya
Çaradvatīputra	Çāriputra
(<i>in Ch. I — IV</i>)	
çraddadhāsyanti	çraddhāsyanti
(<i>but in Gāthā çraddadhiṣyanti</i>)	(<i>but in Gāthā = O.</i>)
çraddahanā	çraddadhānatā
sāntikāt	antikāt
sāntike	antike
stūpāni	stūpāḥ

As to the orthography of the Kashgar text it will suffice to remark that in the correct use of *b* and *v*, as well as of the three sibilants, it excels the Nepalese MSS. In general the distinction of those sounds is the same as in the Bombay editions of Sanskrit texts. A notable exception is *Bārāṇasī* for *Vārāṇasī*, like in Pāli. Worth mentioning is the regular use of the Jihvāmūliya in *duḥkha* and similar cases. Barring in the instance of *Bārāṇasī* we have not scrupled to follow the spelling of the Kashgar text in respect to the aforementioned sounds, without paying regard to the other MSS.

The characteristics, such as described, warrant, in my opinion, the conclusion that, in formal respect, the Kashgar version is more original than the Nepalese texts, and that the more regular Sanskrit of the latter is the outcome of subsequent innovations due to continued revision. It is a quite different question whether the Kashgar version is materially a more faithful copy of the original composition of the Saddharmapuṇḍarīka than the other texts we know of. An attempt at solving this question will only be possible after a comparison of the existing Chinese trans-

lations with the texts of the Nepalese MSS. and with the Kashgar text or maybe texts, a complete edition of which is much to be desired.

Whatever may be the results of further investigations, it can not be doubted that the Kashgar writings precede some centuries the date of the oldest MSS. from Nepāl, though we are unable to define the time of those writings with something like precision. Thus much may be observed that the kind of Brāhmī of our Kashgar text exactly resembles the writing of the two pages containing a fragment of the Sanskrit Dharmapada with the translation into the language I B., which have been published by Mr. N. D. Mironov in *Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg*, VI série, pp. 547, ff., in his paper on «*Fragments de manuscrits, rapportés par M. M. Berezovskij de Kuča¹*». It is a matter of course that the fragments even if we knew their date, do not afford a clue to determining the time when the text embodied in them was framed.

On account of the profound difference between the Kashgar version and the other text, chiefly in consequence of its greater prolixity, its various readings have been adduced only at passages where the wording of the phrase was not too different. As to the peculiar forms of words, several of them recurring more than once, the reader is referred to the list given above.

In the metrical parts of the work the reader will repeatedly have occasion to light on inconsistencies which the editors felt obliged to leave untouched. One of those consists in the irregular use of the Visarga. It is sufficiently clear that in the dialect underlying the Gāthās there is no place for the Visarga. This is proved by the fact that instead of the Sanskrit pluralending *āḥ*, Pali *ā*, we here and there find *a*. Now such a shortening can not be explained if the original Prakṛtic idiom had not lost Visarga,

1) The Russian title is: Изъ рукописныхъ матеріаловъ экспедиціи М. М. Бѣрезовскаго въ Кучу.

which is wanting already in Pāli, and the dialect in question shows the traces of a somewhat later language, for instead of Pāli *o* (Skr. *aḥ*) in the Nominative case of masculine words a very common ending is *a* or *u*; likewise for Pāli *am*, Skr. *am*; for Skr. and Pāli *e*, in the Locative case singular, and in the Nominative plural masculine of Pronouns, we often find *i*; a form *ahu* for *aḥam* points in the same direction. The dialect is not only younger than Pāli, but also different in other respects, though it has many traits in common. Whether the original of the prose in the Kashgar text was identical to the idiom of the Gāthās, both being overlaid with a Sanskrit varnish, much more thoroughly in prose, than in the Gāthās, can no more be ascertained. For obvious reasons the verses could not be sanskritized to such an extent as the prose. When reading the verses, especially those in Triṣṭubh and Jagatī, no one will fail to observe that the sanskritized words spoil the metre, since prosodically short vowels remain so throughout before consonant-combinations like *jñ*, *st*, *sth*, etc. It can not be admitted for a moment that in any language, in verses regulated by quantity, short syllables are unaffected by such combinations. We have, of course, no right to change texts, which, though formally not original, have been fixed by authoritative revisers of a sacred book, but we may apply the required correction mentally. It is perhaps not superfluous to add that, with few exceptions, the versification is good, and that the Triṣṭubh and Jagatī stanzas are of a more ancient type than is found in mediaeval Sanskrit works. Regularly there is a secondary pause after the fourth or fifth foot, just as in Vaidic prosody; before the pause a short syllable has the value of a long one, in which case we find in the MSS. the quantity often marked by writing e. g. *co* or *cā* for *ca*, but not always. This rule is unknown to Piṅgala¹⁾, a sufficient proof, in my opinion, that the manual under his name is not old.

1) See A. Weber, *Indische Studien*. VIII, p. 371, ff.

The Saddharmapundarika is a composition bearing the traces of having been compiled from more than one source. This circumstance, combined with the work of revisers qualified to modify the text agreeably to the particular tenets, or maybe crotchets of their school or sect prevents us to go back to what may be called the very first text of the book. The editors of the present book could do no more but try to give a readable, not decidedly faultive text, leaving it to every reader to consult the copious various readings and choose for himself what he would prefer.

Before finishing this note, it behoves me to pay my hearty thanks to Professor S. d'Oldenburg, for his unwearied efforts to further in every respect my work and for the many marks of kindness I have received from him in the course of years.

H. Kern.

Handwritten text in Devanagari script, likely a manuscript page. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. The script is dense and characteristic of traditional Indian manuscripts. There are some faint markings and what appears to be a circular stamp or seal in the middle of the page, partially overlapping the text.

Saddharmapundarika, Ms. Petrovskij, End of Chapter III.

Handwritten text in Devanagari script, likely a manuscript page. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. The script is dense and characteristic of traditional Indian manuscripts. There are some faint markings and what appears to be a circular stamp or seal in the middle of the page, partially overlapping the text.

Saddharmapundarika, Ms. Petrovskij, End of Chapter X.

सर्वे मया आविन अग्रधर्म ते चैत्र सर्वे परिपाचिता मे⁽¹⁾
 मयि निर्वृते चापिमि सर्वि धीरा इमु धारयिष्यन्ति ह् क् सूत्रमग्रम् ॥ १० ॥
 कल्पान⁽³⁾ कोट्यो बद्धभोरचित्यैर्न कदाचिदेतादश धर्म श्रूयते ।
 बुद्धान कोटिशत चैव⁽⁵⁾ भोक्ति न च ते पिमं⁽⁶⁾ सूत्र प्रकाशयन्ति ॥ ११ ॥
 तस्माच्छ्रुणित्वा⁽⁷⁾ इदमेवत्रपं परिकीर्तितं धर्मु स्वयं⁽⁹⁾ स्वयंभुवा ।
 आरागयित्वा⁽¹⁰⁾ च पुनः पुनश्चिमं प्रकाशयेत्सूत्र ममेह निर्वृते⁽¹¹⁾ ॥ १२ ॥

5

॥ इति श्रीसद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये सदापरिभूतपरिवर्ता नामैकोनविंशतितमः ॥

- 1) तानि मे Ca. ता ये Cb.
- 2) ह् K. ह् the rest.
- 3) कोट्यो A. W. कोटो B. Ca. Cb. K.
- 4) धर्मु K.
- 5) बुद्धाना यो कोटिशत ह् B. °शता ह् Ca. Cb. बुद्धान पि कोटिशतानि K.
- 6) न च ताविमं A. B. Ca. Cb. K. न च ते पि तं W.
- 7) य K.
- 8) म Ca. Cb.
- 9) Left out in Cb.
- 10) आधार Cb. read आराध.
- 11) MSS. have त इति ॥
- 12) आर्य (for इति श्री) K.
- 13) एकोन left out in Cb.

XX.

अथ खलु यानि तानि साहस्रलोकधातुपरमाणुरत्रःसमानि बोधिसत्त्वकोटीनयुत-
 प्रतमकृत्वाणि पृथिवीविवरेभ्यो निष्क्रान्तानि तानि सर्वाणि⁽²⁾ भगवतो ऽभिमुखमञ्जलिं
 प्रगृह्य भगवत्तमेतद्बुधुः । वयं भगवन्निमं धर्मपर्यायं तथागतस्य परिनिर्वृतस्य सर्वबुद्धते-
 5 त्रेषु यानि यानि⁽³⁾ भगवतो बुद्धतेत्राणि यत्र यत्र भगवान्परिनिर्वृतो भविष्यति तत्र तत्र
 संप्रकाशयिष्यामः । अर्थिनो वयं भगवन्ननेनैवमुदारेण धर्मपर्यायेण धारणाय वाचनाय
 देशनाय⁽⁴⁾ संप्रकाशनाय वा लिखनाय⁽⁵⁾ ॥

अथ खलु मञ्जुश्रोप्रमुखानि बहूनि⁽⁶⁾ बोधिसत्त्वकोटीनयुतशतसकृत्वाणि यान्यस्यां
 सहायां⁽⁸⁾ लोकधातौ वास्तव्यानि⁽⁹⁾ भित्तुभित्तुण्युपासकोपासिकादेवनागयत्तगन्धर्वासुरग-
 10 रुडकिंनरमहोरगमनुष्यामनुष्या बह्व्यश्च गङ्गानदीवालिकोपमां⁽¹¹⁾ बोधिसत्त्वा महासत्त्वा
 भगवत्तमेतद्बुधुः । वयमपि भगवन्निमं धर्मपर्यायं संप्रकाशयिष्यामस्तथागतस्य परिनिर्वृ-

1) साहस्रिक A. W. साहस्र B. Ca. K. त्रिसाहस्र Cb.

2) सर्वाणि तानि B. Ca. Cb.

3) Left out in K.

4) A. K. W. add वा.

5) A. W. add वा.

6) Left out in Ca.

7) कोटी left out in B.

8) अन्यस्मिं सहे B.

9) सनौ A. वसन्ति B. W. वास्तव्यानि Cb. K.

10) काः B.

11) लुः B.

12) Rather कासमा.

तस्यादृष्टेनात्मभावेन भगवन्नत्तरीते स्थिता घोषं संश्रावयिष्यामो ऽनवरूपितकुशलमू-
लानां च सत्त्वानां कुशलमूलान्यवरूपयिष्यामः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां⁽²⁾ तेषां पौर्विकाणां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
गणिनं⁽⁴⁾ महागणिनं⁽⁴⁾ गणाचार्याणामेकं⁽⁵⁾ प्रमुखं त्रिशिष्टचारित्रं नाम बोधिसत्त्वं महासत्त्वं
गणिनं⁽⁶⁾ महागणिनं⁽⁶⁾ गणाचार्यमामन्त्रयामास । साधु साधु त्रिशिष्टचारित्रं । एवं युष्माभिः 5
करणोपमस्य धर्मपर्यायस्यार्थे । पूर्वं तयागतेन परिपाचिताः ॥

अथ खलु भगवाञ्शक्यमुनिस्तथागतः स च भगवान्प्रभूतरत्नस्तथागतो ऽर्हन्सम्य-
क्संबुद्धः⁽⁸⁾ परिनिर्वृतः स्तूपमध्ये सिंहासनोपविष्टौ⁽⁹⁾ द्वावपि स्मितं प्राड्ङ्कु रूतो⁽¹⁰⁾ मुख-
विवरात्तराभ्यां च त्रिक्लेन्द्रियं निर्णामयतः । ताभ्यां⁽¹¹⁾ च त्रिक्लेन्द्रियाभ्यां यावद्ब्रह्मलोकम-
नुप्राप्तस्तथाभ्यां⁽¹¹⁾ च त्रिक्लेन्द्रियाभ्यां बहूनि रश्मिकोटीनयुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति 10
स्म । तामु च रश्मिष्वेकैकस्या रश्मेर्बहूनि⁽¹²⁾ बोधिसत्त्वकोटीनयुतशतसहस्राणि निश्चेरुः
सुवर्णवर्णैः कपिर्दात्रिंशद्भिर्महापुरुषलक्षणैः समन्वागताः पद्मगर्भं सिंहासने निषणाः ।
ते च बोधिसत्त्वा दिग्विदित्तु लोकधातुशतसहस्रेषु विस्मृताः⁽¹³⁾ सर्वामु दिग्विदित्तवत्तरीते

1) स्यादृश्येना Cb. स्येदृशेना K.

2) तस्यां वेलायां left out in A. K. W.

3) पूर्वं Cb. K.

4) णो A. B. W.

5) चं A. W.

6) गणिनं A. B. W. गणिनं (first) left out in K.

7) यते स्म B.

8) Left out in A. W.

9) ष्टौ A. W. ष्टः । B. Cb. K.

10) र्वतः A. W. रूतः B. Cb. र्वत्तः K.

11) Left out in K.

12) बहू A. W.

13) विनिश्चिताः K. should be विनिःसृता.

स्त्रिता धर्मं देशयामासुः । पथैव भगवाञ्जाक्वमुनिस्तथागतो ऽर्कन्सम्यकसंबुद्धो त्रिह्ने-
न्द्रियेणाद्विप्रानिर्हार्षं करोति प्रभूतरत्नञ्च तथागतो ऽर्कन्सम्यकसंबुद्धस्तथैव ते सर्वे⁽¹⁾
तथागता अर्हन्तः सम्यकसंबुद्धा ये ते ऽन्यलोकधातुकोटीनपुत्रशतसङ्घेभ्यो ऽभ्यागता
रत्नवृत्तमूलेषु पृथक्पृथक्⁽²⁾किंसंहासनोपविष्टा त्रिह्नेन्द्रियेणाद्विप्रानिर्हार्षं कुर्वन्ति ॥

अथ खलु भगवाञ्जाक्वमुनिस्तथागतो ऽर्कन्सम्यकसंबुद्धस्ते च सर्वे तथागता
अर्हन्तः सम्यकसंबुद्धास्तमृच्चभिंसंस्कारं परिपूर्णं वर्षशतसङ्घं कृतवन्तः । अथ खलु वर्ष-
शनसङ्घस्यात्ययेन⁽⁵⁾ ते तथागता अर्हन्तः सम्यकसंबुद्धास्तानि त्रिह्नेन्द्रियाणि पुनरेवो-
पसंस्कृत्यैकस्मिन्नेव तणालयमद्धर्तुं समकालं सर्वमर्कानिंसंहोत्कासनशब्दः कृत एकद्याच्छ-
टासंघातशब्दः कृतस्तेन च महोत्कासनशब्देन⁽⁸⁾ महास्फोटासंघातशब्देन⁽⁹⁾ यावन्ति दशसु
10 दिनु⁽¹⁰⁾ बुद्धनेत्रकोटीनपुत्रशतसङ्घाणि तानि सर्वाण्योक्त्वात्पितान्यभूच्चप्रकम्पितानि संप्र-
कम्पितानि चलितानि प्रचलितानि संप्रचलितानि वेधितानि प्रवेधितानि संप्रवेधितानि
नि । तेषु च सर्वेषु⁽¹²⁾ बुद्धनेत्रेषु यावन्तः सर्वसत्त्वा देवनागयत्तगन्धर्वासुरगृडकिंनरमहोर-
गमनुष्यामनुष्यास्ते ऽपि सर्वे बुद्धानुभावेन तत्रस्था एवनिर्मा⁽¹³⁾ सहां लोकाधातुं पश्यन्ति

1) सर्व MSS.

2) पृथक् पृथक् left out in B. Cb.

3) मुनिः प्रभूतरत्नञ्च तथागतो A. W.

4) शत left out in B. Cb. K.

5) भ्यास्तत्ययेन Cb.

6) सिंसं added in A. K. W.

7) Left out in Cb.

8) A. Ca. W. add च.

9) Cb. B. add च. We expect महाच्छटा for °स्फोटा.

10) K. adds सर्व.

11) आ left out in Cb. K.

12) सर्व B. Ca. Cb. Here the break in O. at an end.

13) एवं इ A. Ca. एव इ B. Cb. एवमि K. W. एव स्वेस्वे लोकधातौ O.

⁽¹⁾ स्म । तानि च सर्वतथागतकोटोनपुतशतसहस्राणि रत्नचूतमूले⁽²⁾ पृथक्पृथक्सिंहसहस्रानो-
 पविष्टानि भगवत्तं च शाक्यमुनिं तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं⁽³⁾ तं च भगवत्तं प्रभूतरत्नं
 तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं परिनिर्वृतं⁽⁴⁾ तस्य महारत्नस्तूपस्य मध्ये सिंहसहस्रानोपविष्टं
 भगवता शाक्यमुनिना तथागतेन सार्धं निषण्णं ताशतत्रः पषट्⁽⁵⁾ पश्यति स्म⁽⁶⁾ । दृष्ट्वा चाश्च-
 र्पप्राप्ता अद्भुतप्राप्ता श्रीद्वित्यप्राप्ता अभूवन् । एवं चात्तरोत्ताहोयमश्रीयुः । एष⁽⁷⁾ मार्या 6
 अत्रमेयाण्यसंख्येयानि लोकधातुकोटोनपुतशतसहस्राण्यतिक्रम्य सहा नाम लोकधातु-
 स्तस्यां⁽⁸⁾ शाक्यमुनिनाम तथागतो ऽर्हत्सम्यक्संबुद्धः । स एतर्हि सद्धर्मपुण्डरीके नाम
 धर्मपर्यायं सूत्रात्तं⁽⁹⁾ महवैपुल्यं⁽¹⁰⁾ बोधिसत्त्वाववादां सर्वबुद्धपरिग्रहं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
 संप्रकाशयति⁽¹¹⁾ । तं⁽¹²⁾ पूषमध्याशयेनानुमोदधं तं च भगवत्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हत्तं सम्य-
 कसंबुद्धं⁽¹³⁾ तं च भगवत्तं प्रभूतरत्नं⁽¹⁴⁾ तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं नमस्कुर्वधम् ॥⁽¹⁵⁾ 10

1) Left out in K. W. O.

2) A. B. Ca. W. leave out षु.

3) A. W. add सिंहसहस्रानोपविष्टं.

4) Left out in O.

5) पदिषट्: Cb. K.

6) Left out in Cb. K. O.

7) In all MSS.; consistent only is O. because धातु is regularly of masc. gender in it. But it would be easy to read एया for एष.

8) तत्र O.

9) सूत्रं O.

10) Here वैपुल्यं also in O. instead of वैतुल्यं.

11) K. adds स्म.

12) K. adds च.

13) From तं till ०बुद्धं left out in W.

14) Left out in K.

15) K. adds पूजयधं च.

अथ खलु ते सर्वमन्त्रा इमेवंत्रपमत्तरोत्तान्निर्घोषं श्रुत्वा तत्रस्था एव नमो भगवते
 शाक्यमुनेः तद्यागतापाकृते सम्यकसंबुद्धापेति वाचं भाषन्ते स्मोज्जलिं प्रगृह्य । विविधाश्च
 पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णाचोवरच्छुद्धपताकवैजयन्त्यो येनेयं सहा⁽⁴⁾ लोकधातुस्तेन
 त्तिपत्ति स्म नानाविधानि चाभरणानि पिनद्धानि ह्यार्यह्यार्यमणिरत्नान्यपि त्तिपत्ति स्म
 5 भगवत्तः शाक्यमुनेः प्रभूतरत्नस्य^{(6) (7)} च तद्यागतस्य पूजाकर्मणे⁽⁸⁾ । अस्य च सद्धर्मपुण्डरीकस्य
 धर्मपर्यायस्य । ताश्च पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णाचोवरच्छुद्धपताकवैजयन्त्यस्तानि
 च ह्यार्यह्यार्यमणिरत्नानि⁽⁹⁾ त्तिप्तानिमां सहां लोकधातुमागच्छन्ति स्म । तैश्च पुष्पधूप-
 गन्धमाल्यविलेपनचूर्णाचोवरच्छुद्धपताकवैजयन्तो⁽¹⁰⁾ राशिभिर्ह्यार्यह्यार्यमणिरत्नैश्चास्यां
 सहायां लोकधातौ सार्धं तैरन्यैर्लोकधातुकोटोनयुतशतसहस्रैरकीभूतैषे⁽¹¹⁾ तेषु तद्यागताः
 10 मंनिषणास्तेषु सर्वेषु वैद्यापसे ऽक्षरान्ते^{(12) (13)} समत्तान्महापुष्पवितानं परिमंस्थितमभूत् ॥

अथ खलु भगवांस्तान्विशिशिष्टचारित्रप्रमुखान्बोधिसत्त्वान्महासत्त्वानामन्त्रयामास ।
 अचिन्त्यप्रभावाः कुलपुत्रास्तद्यागता अर्क्षतः सम्यकसंबुद्धाः । बहून्व्यप्यहं कुलपुत्राः

1) सर्व left out in K. O.

2) लो A. B. लोन् Cb. लोः K. लि W. इति वाचं भाषन्ते स्म left out in O.
 दशनखाञ्जलिं O.

3) धां B. K.

4) यंतोन्येनेयंसहा A. यंतोन्येनेयं सहा W. यंत्यो येनायं सहा B. यंत्या येन
 सहा Cb. यंत्यो येनेयं सहा K. Very different in O.

5) रा A. रां B. र Cb. रान् K.

6) Left out in B. Cb. K.

7) In W. only.

8) कर्मणे A. K. W. कर्मणा B. करणे Cb.

9) K. reads ह्यार्यह्यह्यार्यमणि च मणिरत्नानि च.

10) A. adds भो W. adds भि.

11) भूता ये K.

12) सर्वेष्वक्षरान्ते वैद्यापसे B. Cb. K. O.

13) समत्तान् left out in B. Cb.

कल्पकोटीनपुत्रशतमहृन्नाण्यस्य धर्मपर्यायस्य परिन्दनार्थं नानाधर्मप्रमुखैर्बहूनानुशमान्
भाषेयं न चाहं गुणानां पारं गच्छेयमस्य धर्मपर्यायस्य भाषमाणः⁽²⁾ । सन्नेपेण कुलपुत्राः सर्व-
बुद्ध⁽³⁾धर्माः सर्वबुद्धवृषभिता⁽⁴⁾ सर्वबुद्धरक्षस्यं सर्वबुद्धगम्भीरस्थानं⁽⁵⁾ मयास्मिन्धर्मपर्याये देशि-
तम् । तस्मात्तर्हि कुलपुत्रा युष्माभिस्तथागतस्य परिनिर्वृतस्य सत्कृत्यायं धर्मपर्यायो
धारयितव्यो देशयितव्यो⁽⁶⁾ लिखितव्यो वाचयितव्यः प्रकाशयितव्यो भावयितव्यः पून- 5
यितव्यः । पस्मिंश्च कुलपुत्राः पृथिवीप्रदेशे ऽयं धर्मपर्यायो वाच्येत वा प्रकाशयेत वा
देश्येत⁽⁷⁾ वा लिख्येत वा चिन्त्येत वा भाष्येत⁽⁸⁾ वा स्वाध्यायेत वा पुस्तकगतो वा तिष्ठेदा-
रामि वा विहारे वा⁽⁹⁾ गृहे वा⁽¹⁰⁾ वने वा नगरे वा वृक्षमूले वा प्रासादे वा लयने वा गृहायां
वा तस्मिन्पृथिवीप्रदेशे तथागतमुद्दिश्य चैतयं कर्तव्यम् । तत्कस्य हेतोः । सर्वतथागतानां
हि स पृथिवीप्रदेशो बोधिमण्डो वेदितव्यस्तस्मिंश्च पृथिवीप्रदेशे सर्वतथागता अर्हन्तः 10
सम्यक्संबुद्धा अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धा इति वेदितव्यं तस्मिंश्च पृथिवीप्रदेशे
सर्वतथागतैर्धर्मचक्रं प्रवर्तितं तस्मिंश्च पृथिवीप्रदेशे सर्वतथागताः परिनिर्वृता इति वेदि-
तव्यम्⁽¹³⁾ ॥

1) Sic O. ससंपर्यायां A. W. K. संशपयायं B. संसापयायां Cb.

2) णाः All but K. O.

3) बुद्ध left out in Cb.

4) ताः Cb. K. तं O.

5) रं (leaving out स्थानं) A.

6) Left out in B.

7) देश्येत in put in before प्रकाशयेत in Cb. K.

8) भाष्येत A. भाष्येत B. Ca. भाषेद्वा Cb.

9) गृहे is put in after वने in K.

10) Left out in Cb. The following नगरे वा left out in O.

11) सर्वे K. सर्वेभिस्तथागतभिरनुत्तरा सम्यक्संबोधिर्भिसंबुद्धा O.

12) वेदितव्यास्त^o and वेदितव्यस्त^o the MSS.

13) Left out in Cb. K. वेदितव्याः A. B. Ca. W. We follow O.

अथ खलु भगवांस्तस्यां विलायामिमा गाथा अभाषत ॥

अचिन्तिया लोकहितान धर्मता⁽¹⁾ अभिज्ञज्ञानस्मि प्रतिष्ठितानाम् ।

ये ऋद्धि दर्शन्ति⁽²⁾ अनन्तचक्षुषः प्रमोद्यन्तेतिरिक्त सर्वदेहिनाम् ॥ १ ॥

त्रिकेन्द्रियं प्रापियं सर्वलोकं रश्मोसदृशाणि प्रमुञ्चमानाः ।

5 आश्चर्यभूता इह⁽⁴⁾ ऋद्धिदर्शिताः ते सर्वे⁽⁵⁾ ये प्रस्थित अपबोधौ ॥ २ ॥

उत्कामितं चापि करोन्ति बुद्धा एकादृक्कृष्टये च करोन्ति शब्दम् ।

ते विज्ञेयन्ति⁽⁷⁾ इमु सर्वलोकं दशो दिशायां इम लोकधातुम् ॥ ३ ॥

एतानि चान्यानि च प्रातिकार्यगुणान्निर्देशन्ति⁽¹⁰⁾ हितानुकम्पकाः ।

कथं नु ते कर्षित तस्मि काले धारयेय मूत्रं सुगतस्यै निर्वृते ॥ ४ ॥

10 बहू पि कल्पान सहस्रकोट्यो वदेय वर्षा सुगतात्मज्ञानाम् ।

य धारयिष्यन्ति⁽¹³⁾ मूत्रमध्ये⁽¹⁴⁾ परिनिर्वृते⁽¹⁵⁾ लोकविनायकस्मिन् ॥ ५ ॥

1) हितानुकम्पया धर्मता A. हितानु धर्मता B. Ca. W. हितान धर्मता Cb. K.
A break in O.

2) देशन्ति A. W. दर्शन्ति B. Cb. K.

3) वि K.

4) इयम् Cb. K.

5) सार्य A. प्रार्थि the rest. Our reading conjectural.

6) एक K.

7) येन्ति K. येन्ती the rest.

8) दशो दशायां A. दिशो दशाया B. देशो दशाया Cb. दशो दिशाया K. दसो
दिशायां W.

9) र्यां A. W. र्यान् B. Ca. र्याम Cb. र्यं K.

10) देशेति A.

11) सुगतेस्मि K.

12) बहू A. B. K. बहू Cb. W.

13) धारयन्ति A.

14) मम Cb.

15) द्यं A. B. Ca. K. W. द्यम् Cb. Cp. Pali *aggam*.

न तेष पर्यन्तं⁽¹⁾ भवेद्गुणानां आकाशधातौ हि यथा दिशासु ।
 अचिन्तिया तेष गुणा भवन्ति⁽²⁾ ये सूत्र धारेति⁽³⁾ इदं शुभं सदा⁽⁴⁾ ॥ ६ ॥
 दृष्टो अहं सर्वं इमे च नायका अये च⁽⁵⁾ यो निर्वृतु लोकनायकः ।
 इमे च सर्वे बहुबोधिसत्त्वाः पर्षाश्च चत्वारि अनेन दृष्टाः ॥ ७ ॥
 अहं च आरागितु तेनिह्याद्य इमे च आरागित सर्वे नायकाः । 5
 अयं च यो निर्वृतको जिनैन्द्रो ये चापि अन्ये दशसु दिशासु ॥ ८ ॥
 अनागतातीत तथा च बुद्धाः तिष्ठन्ति⁽⁶⁾ ये चापि दशसु दिशासु ।
 ते सर्वे दृष्टाश्च सुपूजिताश्च भवेयु यो धारयि⁽⁸⁾ सूत्रमेतत् ॥ ९ ॥
 रक्ष्यज्ञानं पुरुषोत्तमानां⁽¹⁰⁾ यं बोधिमण्डस्मि विचिन्तितांसीत् ।
 अनुचिन्तयेत्सोऽपि तु क्षिप्रमेव यो धारयेत्सूत्रमु भूतधर्मम् ॥ १० ॥ 10
 प्रतिभानु तस्यापि भवेदनन्तं यथापि वायुर्न कर्हिचि सञ्जति ।
 धर्मं पि चार्थं च निरुक्तिं ज्ञानति⁽¹²⁾ यो धारयेत्सूत्रमिदं विशिष्टम्⁽¹³⁾ ॥ ११ ॥

1) तु K.

2) भवेयुः Cb.

3) इमे B. Ca. Cb.

4) धारेति सदा इमं शुभं K.

5) सो A. W.

6) बुद्धा ति A. B. K. W. बुद्धाः । ति Cb.

7) यु K.

8) तं Ca.

9) MSS. ज्ञाने.

10) यो A. ये B. Ca. Cb. K. यां W. ये, our reading, Skr. यत्.

11) I. e. तमासीत्.

12) तां A. B. Ca. W. ति Cb. K.

13) वरिष्ठं K.

अनुमेधि सूत्राण मदा प्रज्ञानति संधाय⁽¹⁾ वं भाषितुं⁽²⁾ नायकेहि ।

परिनिर्वृतस्यापि विनायकस्य सूत्राण⁽³⁾ सो ज्ञानति भूतमर्थम् ॥ ५२ ॥

चन्द्रोपमः सूर्यसमः स भ्राति आलोकप्रद्योतकरः स भोति ।

विचरन्तु सो मेदिनि तेन तेन समादपेती⁽⁵⁾ वृद्धबोधिसत्त्वान् ॥ ५३ ॥

तस्माद्धि ये पण्डित बोधिसत्त्वाः श्रुत्वानिह⁽⁶⁾ तादृश आनुशंसा ।

धार्यु सूत्रे नम निर्वृतस्य न तेष⁽⁸⁾ बोधाय⁽⁹⁾ भवेत संशयः⁽¹⁰⁾ ॥ ५४ ॥

॥ इति आसंद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये तथागतर्जभिसंस्कारपरिवर्तो नाम विंश-

तितमः ॥

1) सत्वाय A. Ca. सत्वाय B. सत्वाय Cb. सन्धाय K. सत्काय W.

2) भाषयति K.

3) सूत्रेषु A. K.

4) भो Cb.

5) येमी A. B. यत्ती Ca. येत्ती Cb. W. येती K.

6) हि Ca. हे the rest.

7) शी A.

8) तस्य A. W. तस्य the others. All wrong.

9) All बोधाय.

10) All य इति ॥

11) आर्य K.

12) वर्तो एकविंशतितमः ॥ Cb.

XXI.

घय खलु भैषज्यराज्ञो⁽¹⁾ बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्थायासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा
 दन्तिणां ज्ञानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्य⁽²⁾ भगवत्समेतद्वो-
 चत् । कियद्भगवन्स कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा पुण्यं प्रसवेय⁽⁴⁾ इमं सद्धर्मपुण्डरीकं धर्म-
 पर्यायं धारयेत्कायगतं वा पुस्तकगतं वा कृत्वा । एवमुक्ते भगवान्भैषज्यराज्ञं बोधिसत्त्वं 5
 महासत्त्वमेतद्वोचत् । यः कश्चिद्भैषज्यराज्ञं कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वाशीतिगङ्गानदी-
 वालिकासमानि तथागतकोटीनयुतशतसङ्ख्याणि सत्कुपाद्भुक्तुर्ध्यान्मानयेत्पूजयेत्तत्किं
 मन्यसे भैषज्यराज्ञं कियत्कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा ततोनिदानं बद्ध पुण्य
 प्रसवेत् । भैषज्यराज्ञो बोधिसत्त्वो⁽⁸⁾ महासत्त्वं ग्राह् । बद्ध भगवन्बद्ध सुगत । भगवानाह ।
 आरोचयामि ते भैषज्यराज्ञं प्रतिवेद्यामि । यः कश्चिद्भैषज्यराज्ञं कुलपुत्रो वा कुलडुहिता 10
 वास्मात्सद्धर्मपुण्डरीकाद्धर्मपर्यायादत्तश एकामपि चतुष्पदीगाथां धारयेद्वाचयेत्पर्यवाप्नुया-
 त्प्रतिपत्त्या⁽⁹⁾ च संपादयेदतः स भैषज्यराज्ञं कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा ततोनिदानं बद्धं
 पुण्यं प्रसवेत् ॥⁽¹⁰⁾

1) A. adds नाम.

2) All प्रणाम्य.

3) कियत्तं भ Cb. K. More original.

4) प्रसूयते । य Ca. प्रसवति । य Cb.

5) लु Cb.

6) बद्ध instead of तथागत in Cb.

7) सत्कृत्यकुर्या K.

8) In A. W. only.

9) वा A. K. W.

10) प्रसूयते B. Ca.

षष्ठं खलु भैषज्यराज्ञो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्यां वेलायां भगवत्तमेतद्वोचत् ।
 दास्यामी चयं भगवन्स्तेषां कुलपुत्राणां कुलडुकृतृणां वा⁽¹⁾ पेषामयं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मप-
 र्यायः कापगतो वा स्यात्पुस्तकगतो वा⁽²⁾ रत्नावरणगुप्तये धारणोमन्त्रपदानि । तच्चथा ।
 अन्ये मन्ये⁽³⁾ मन⁽⁴⁾ मनने चित्ते चरिते समे समिता⁽⁵⁾ विशीत्ते⁽⁶⁾ मुक्ते मुक्ततमे⁽⁷⁾ समे अत्रिपमे⁽⁸⁾
 5 समे त्रये⁽⁹⁾ त्रये⁽¹⁰⁾ अत्रये⁽¹¹⁾ अत्रिणे⁽¹²⁾ शीत्ते समिते⁽¹³⁾ धारणि⁽¹⁴⁾ घालोकभाये⁽¹⁵⁾ प्रत्यवेत्तणि⁽¹⁶⁾⁽¹⁷⁾ निधिर्
 अन्वत्तरनिविष्टे⁽¹⁸⁾ अन्वत्तरपरिश्रुद्धि⁽¹⁹⁾ मुत्कुले⁽²⁰⁾ मुत्कुले घरेडे परडे सुकार्द्धे⁽²¹⁾ असमसमे बुद्ध-

- 1) वा A. K. W. च B. Ca. Cb.
- 2) वा आर K.
- 3) A. W. add अरौ परौ अ; Cp. the list in Engl. transl. p. 371.
- 4) णे K.
- 5) ते K.
- 6) सा Ca.
- 7) ये A. W.
- 8) स A. B. Cb. K. W. प Ca.
- 9) Left out in Cb.
- 10) ते A. W.
- 11) Left out in Ca.
- 12) सा Ca. Cb.
- 13) सनी Ca. समि Cb. शमि K.
- 14) णो A.
- 15) काभसे B. K. कावभाये Cb.
- 16) निपिभि Ca. निवित्त Cb. निपिर्ह K.
- 17) A. W. add चिचिर्ह.
- 8) तरंशिशिष्ट B. तरविशिष्ट Ca. तरप्रनिविष्टे W.
- 19) तरपरिश्रुद्धौ B. तरविमुद्धौ Ca. पारश्रुद्धे Cb. परिश्रुद्धे K.
- 20) त्क B. कु K.
- 21) ड्ढौ Ca. ड्ढे Cb. श्रुकात्तो K.

त्रिलोकिते^{(1)r} धर्मपर्याप्तिते संघनिर्घोषणि निर्घोषिण⁽²⁾ भवाभवविशोधनि मन्त्रे मन्त्रालयते⁽³⁾ रूते
रूनकौशल्ये घत्ते⁽⁵⁾ घत्तयवनताये वक्कुले वलोड⁽⁶⁾ घमन्घनताये स्वाह्वा⁽⁸⁾ । इमानि भगवन्म-
त्तधारणोपदानि द्वापट्टिभिर्गङ्गानदीवालिकासमैबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितानि । ते सर्वे बुद्धा⁽⁹⁾
भगवत्तस्तेन दुग्धाः स्युर्य एवंत्त्रपाण्धर्मभाणकानिचंद्रपाण्धर्मूत्रात्तधारकानतिक्रामेत् ॥

अथ खलु भगवान्भैषज्यराजाय बोधिसत्त्वाय महामत्तौ⁽¹²⁾ साधुकारमदात् । साधु साधु 5
भैषज्यराजं⁽¹³⁾ सत्त्वानामर्थः कृतो धारणीपदानि भाषितानि सत्त्वानामनुकम्पामुपादाय⁽¹⁴⁾ । रत्ता-
वरणगुप्तिः⁽¹⁵⁾ कृता ॥

अथ खलु प्रदानशूरो बोधिसत्त्वो महामत्तौ भगवत्तमेतद्वोचन् । अरुमपि भगवन्ने-
चंद्रपाणां धर्मभाणकानामर्थाय⁽¹⁶⁾ धारणीपदानि दास्यामि⁽¹⁷⁾ यत्तेषामेवंत्त्रपाणां धर्मभाणकानां

- 1) रि A. W.
- 2) णी A. B. णि K. त्ति W.
- 3) नी B. Ca. K. W.
- 4) त्तरे Cb.
- 5) य left out in Ca.
- 6) A. adds वलोक.
- 7) न left out in Ca. while K. reads वन.
- 8) left out in A. Cb. W.
- 9) मत्त left out in Cb. K.
- 10) कास B. Ca. Cb. K. कोप A. W.
- 11) K. reads एवंत्त्रपाणां धर्मभाणकानामेवत्त्रपां.
- 12) Left out in K.
- 13) K. adds बहूनात्ते भैषज्यराज.
- 14) कम्पयै A. Ca. W.
- 15) गुप्तिं कृत्वा A. W. गुप्तिः कृता B. Cb. K.
- 16) हेतोर् (for अर्थाय) K.
- 17) यस्ते K.

न कश्चिद्वतारप्रेक्ष्यवतारगवेश्ववतारं⁽¹⁾ लप्स्यते⁽²⁾ । तद्यथा यतो वा रान्तो वा पूतनो वा कृत्यो वा कुम्भाण्डो वा प्रेतो वाचतारप्रेक्ष्यवतारगवेश्ववतारं⁽³⁾ न लप्स्यत इति । अथ वसु प्रदानप्रूरो बोधिसत्त्वो महानह्वस्तस्यां वेलापानिमानि धारणीमन्त्रपदानि भाषते स्म । तद्यथा । इवो महोत्तरे उक्ते⁽⁶⁾ तुक्ते⁽⁷⁾ मुक्ते⁽⁸⁾ अडे⁽⁹⁾ अडावति नृत्ये⁽¹⁰⁾ नृत्यावति 5 इट्टिनि⁽¹²⁾ चिट्टिनि चिट्टिनि⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾ नृत्यनि⁽¹⁵⁾ नृत्यावति स्वाहा⁽¹⁶⁾ । इमानि⁽¹⁷⁾ भगवन्धारणीपदानि गङ्गानदीवालिकाननैस्तद्यागतैरर्हद्भिः सम्यक्संबुद्धैर्भाषितान्यनुमोदितानि च । ते सर्वे तद्यागतास्तेन हुग्धाः स्युर्षस्तानेवंब्रुवान्धर्मभाषाकानतिक्रमेत् ॥

अथ वसु वैश्रवणो महाराज्ञो भगवत्तमेतद्वोचत् । अहमपि भगवन्धारणीपदानि

1) गवेशी अचतार न in Cb. only. न must be left out.

2) ति B. K.

3) अचतारं left out in Cb.

4) न left out in B.

5) मन्त्र in Cb. only, while धारणो is left out in Cb.

6) उक्ते A.

7) मुक्ते W. तुक्ते A. left out in B. Cb. K.

8) मक्ते A.

9) अत्रा A. अत Cb.

10) नृत्ये A. B. K. left out in Cb.

11) तिटा B. नृत्य Cb. नृत्या K.

12) टि B. टि Cb.

13) चिट्टिनि Cb. चिट्टिनि K. Cb. adds चिट्टिनि.

14) त्ये Ca. Cb. त्ये A.

15) द्या A.

16) In Cb. only. Cp. the lists in Engl. translation p. 372.

17) Cb. adds तानि.

18) लु Cb.

19) MSS. have स्युः ता.

भाषिष्ये तेषां धर्मभाणकानां कृताय सुखायानुक्रम्पायै रत्नावरणमुत्तये । तस्यथा । अट्टे⁽⁹⁾ तट्टे
 नट्टे⁽³⁾ वनट्टे⁽⁴⁾ अनट्टे⁽⁵⁾ नाडि⁽⁶⁾ कुनाडि⁽⁷⁾ स्वाहा । एभिर्भगवन्धारणीपदैस्तेषां धर्मभाणकानां
 पुद्गलानां⁽⁸⁾ रत्नां करोमि योन्ननशताच्चाहं तेषां कुलपुत्राणां कलडुकृतृणां चैवंद्रपाणां⁽¹⁰⁾
 सूत्रान्तधारकाणां⁽¹⁰⁾ रत्ना कृता भविष्यति स्वस्त्ययनं कृतं भविष्यति ॥

अथ खलु विद्वढको महाराज्ञो तस्यमेव पर्यदि संनिपतितो भूत्संनिपस्यश्च 5
 कुम्भाण्डकोटीनयुत्तशतसहस्रैः परिवृतः पुरस्कृतः । स उत्थायासनदिकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा⁽¹¹⁾
 येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्य⁽¹²⁾ भगवत्तमेतद्वोचत् । अहमपि भगवन्धारणोपदानि⁽¹³⁾ भा-
 षिष्ये बहुन्ननकृताय⁽¹⁴⁾ तेषां च⁽¹⁴⁾ तथाद्रपाणां⁽¹⁴⁾ धर्मभाणकानामेवंद्रपाणां सूत्रान्तधारकाणां⁽¹⁵⁾
 रत्नावरणमुत्तये धारणीमन्त्रपदानि । तस्यथा । अगणे गणे गौरि⁽¹⁶⁾ गन्धारि चण्डालि मात-

- 1) सुखाय in B. Cb. only.
- 2) Left out in B. Cb. K.
- 3) Left out in B. Cb.
- 4) Left out in B.
- 5) अरत्रे A. अनत्रो Cb.
- 6) नात्रि A.
- 7) निक्कुरति Cb. कुनाडि K.
- 8) In Cb. only.
- 9) चै B. Cb. वै the rest.
- 10) K adds भित्तूणां धर्मभाणकानां.
- 11) एकांसं कृत्वा left out in K. A. W.
- 12) MSS. प्रणाम्य.
- 13) In Cb. only.
- 14) In B. Cb. added पुद्गलानां.
- 15) एवंद्रपाणां सूत्रान्तधारकाणां left out in Cb.
- 16) गो W.

इत्तु पुक्कामि¹¹ मंकलि¹² ब्रूमलि¹³ सिमि¹⁴ स्वाहा । इमानि तानि भगवन्धारणीमन्त्रपदानि
यानि द्वाचचारिणद्विबुद्धकोटोभिर्भाषितानि । ते सर्वे तेन द्रुग्धाः स्युर्पस्तानिवंङ्गपान्धर्म-
भाणकानतिक्रमेत ॥

अथ खलु नम्बा १ च नाम रान्तसी विलम्बा २ च नाम रान्तसी कूट्दत्तो ३ च नाम
रान्तसी पुष्पदत्तो ४ च नाम रान्तसी मकूटदत्तो ५ च नाम रान्तसी केशिनो ६ च नाम
रान्तस्यचला ७ च नाम रान्तसी मालाधारी ८ च नाम रान्तसी कुली ९ च नाम रान्तसी
मर्वसत्रोन्नोद्धारी १० च नाम रान्तसी कौरोतो ११ च नाम रान्तसी संपुत्रपरिवारा एताः
सर्वा रान्तस्यो येन भगवांस्तेनोपसंक्रान्ता उपसंक्रम्य सर्वास्ता रान्तस्य एकस्वरेण भगव-
त्तमेतद्वोचन् । वयमपि भगवंस्तेषामिवंङ्गपाणां सूत्रान्तधारकाणां धर्मभाणकानां रत्नावर-
णगुप्तं करिष्यामः स्वस्त्ययनें च करिष्यामो यथा तेषां धर्मभाणकानां न कश्चिद्वतार-
प्रेक्ष्यवतारगवेष्यवतारं लप्स्यतीति ॥

1) पोक्कसि A. पुक्कशि Ca. पोक्सि W.

2) मंकलि Cb.

3) ब्रूमलि A. ब्रूमण Cb.

4) सि Cb. left out in B. Ca. K.

5) मन्त्र in A. Ca. only.

6) यानि द्वा left out in K. द्वा left out in Cb.

7) A. W. add प्रलेवा च नाम रान्तसी.

8) मकूटदत्तो A. मकूटचण्डी W.

9) सी अनला A. षी अचलना Cb.

10) A. W. add अचला च नाम रान्तसी.

11) मन्त्रोन्नो Cb. मन्त्रोन्नो K. Cp. Engl. translation p. 374.

12) रि A.

13) सकूल Cb.

14) In Cb. K. only.

15) In A. W. only.

अथ खलु ताः सर्वा रातस्य एकस्वरेण समं⁽¹⁾ संगत्या भगवत इमानि धारणीमन्त्र-
 पदानि प्रयच्छन्ति स्म । तद्यथा । इति मे⁽²⁾ इति मे इति मे इति मे इति मे⁽³⁾ । निमे निमे निमे
 निमे निमे⁽⁴⁾ । रुहे⁽²⁾ रुहे रुहे रुहे रुहे⁽⁵⁾ । स्तुहे⁽²⁾ स्तुहे स्तुहे स्तुहे स्तुहे⁽⁶⁾ स्वाहा । इमं⁽⁷⁾
 शोर्षं समारूह्य ना कश्चिद्द्रोही⁽⁸⁾ भवतु धर्मभाणकानां यज्ञो वा रातसो वा प्रेतो वा पिशा-
 चो वा पूतनो वा कृत्यो वा वेताडो वा कुम्भाण्डो वा स्तब्धो वोमारको वोस्तारको वा- 5
 यस्मारको वा यत्नकृत्यो वामनुष्यकृत्यो वा मनुष्यकृत्यो वा एकाहिको वा द्वैतीयको
 वा त्रैतीयको वा चतुर्थको वा नित्यञ्चरो वा विषमञ्चरो वात्तत्रः स्वप्नात्तरगतस्यापि

1) समं Cb. K. सम A. B.

2) B. adds here ह्य instead of repeating the same words four times.

3) A. reads ह्य for the last इति मे K. adds here ॥ ५ ॥ so in the follow-
 ing tree similar cases.

4) A. reads ह्य for the last निमे । But Cb. leaves out the latter three
 निमे altogether.

5) A. adds here ह्य.

6) A. adds here ह्य ॥ Cb. reads हस्ते five times instead of स्तुहे.

7) इमं A. Cb. K. W. इदं B.

8) MSS. रागी.

9) पूटो W. पुतनो A.

10) वेतात्रा A. भूनो Cb. वेताडो K.

11) स्तब्धो K. left out in B. Cb.

12) तारको Cb. left out in K.

13) स्तारको W. वा श्रोस्तार B. वा स्तथो Cb. वा श्रोस्तारको K.

14) रको A. W. रपं B. रक्ष्यो Cb. रक्ष्य K.

15) तो Cb. K. in which मनुष्य is put in before अमनुष्य.

16) एकाहिको Cb. K. वामुरकृत्यो the rest.

17) यको B. Cb. K. यकृतो W. कृत्यो A.

18) यको B. Cb. K. यकृतो W. त्रै° left out in A.

19) चिर्थको K. चकृतो A. W.

20) विषमञ्चरो वा in Cb. only.

न्नात्रपाणि वा पुरुषत्रयाणि वा दारकत्रयाणि वा दारिकात्रयाणि वा विहेठां⁽¹⁾ कुपुनं
स्थानं विद्यते ॥

यद्य लन्नु ता रानस्य एकस्वरेण मनं संगीत्या भगवत्तमाभिर्गाथाभिरध्यभाषत्⁽²⁾ ॥

तप्तधास्य स्फुटेन्मूर्धा⁽³⁾ अर्नकस्येव मञ्जरी ।

5 य इमं मन्त्रं श्रुत्वा वै⁽⁴⁾ अतिक्रमेद्धर्मभाषणकम् ॥ १ ॥

या गतिर्मातृघातीनां पितृघातीनां च या गतिः ।

तां गतिं प्रतिगच्छेद्यो⁽⁶⁾ धर्मभाषणकमतिक्रमेत् ॥ २ ॥

या गतिस्तिलपोडानां तिलकूटानां च या गतिः ।

तां गतिं प्रतिगच्छेद्यो⁽⁷⁾ धर्मभाषणकमतिक्रमेत् ॥ ३ ॥

10 या गतिस्तुलकूटानां मानकूटानां⁽⁸⁾ च या गतिः ।

तां गतिं प्रतिगच्छेद्यो⁽⁹⁾ धर्मभाषणकमतिक्रमेत् ॥ ४ ॥

एवमुक्त्वा ताः कुत्तिप्रमुखा रानस्यो भगवत्तमेतद्बुधुः । ययमपि⁽¹¹⁾ भगवन्स्तेषामेवंत्र-
याणां धर्मभाषणकानां रतां करिष्यामः स्वस्त्यपने दण्डपरिहारं विषहूपणं⁽¹²⁾ करिष्याम
इति । एवमुक्ते भगवांस्ता रानस्य एतद्वोचत् । साधु साधु भगिन्यो यच्चूषं तेषां धर्मभा-

1) कुपु नंदं A. W. कुपु नैतत् B. कुपुवैन Cb. कुपान्नेतं K.

2) पत्तं स्म B. Cb. K.

3) स्फुटेन्मूर्धाम A. W. स्फुटा मूर्धम B. ह्येले मूर्ध्ना घ Cb. स्फुटेन्मूर्धाम K.

4) य इमं मंत्रपदां श्रुत्वा वै A. वै B. Cb. W. य इममन्त्रं श्रुत्वा वै K.

5) क्रा B.

6) च्छेया यो A. B. K. W. च्छेत् यो यं Cb.

7) च्छेया यो in all MSS.

8) कमं Ca. कात्स Cb.

9) In Cb. only.

10) च्छेया यो A. Cb. K. W. च्छेयो Ca. च्छेय यो B.

11) Cb. adds भदंत.

12) विषहूपणं A. Ca. K. W. विषणापणं Cb.

णकानां रत्नावरणगुप्तिं करिष्यध्वे⁽¹⁾ ऽस्य धर्मपर्यायस्यान्तशो नामधेयमात्रमपि धार-
यिष्यन्ति । कः पुनर्वादो य इमं धर्मपर्यायं सकलसमाप्तं धारयिष्यन्ति पुस्तकगतं वा सत्कुपुः⁽²⁾ ⁽³⁾
पुष्पधूपगन्धमात्स्यविलेपनचूर्णाचीवरचक्रुन्नधनपताकविजयन्तीभिस्तैलप्रदीपैर्वा घृतप्रदीपै-
र्वा⁽⁵⁾ गन्धतैलप्रदीपैर्वा⁽⁵⁾ चम्पकतैलप्रदीपैर्वा⁽⁶⁾ वार्षिकतैलप्रदीपैर्वात्पलतैलप्रदीपैर्वा सुम-
नानैलप्रदीपैर्वेदशैर्बद्धविधैः पूजाविधानशतसकृद्भिः सत्करिष्यन्ति गुरुकरिष्यन्ति⁽⁸⁾ ते 5
त्वया कुन्ति सपरिवारया रत्नितव्याः ॥

अस्मिन्ब्रह्म पुनर्धारणीपरिवर्ते निर्दिश्यमानं अष्टाषष्टीनां प्राणसकृन्नाणामनुत्प-
त्तिकधर्मतात्तिप्रतिलाभो⁽⁹⁾ भूत् ॥

॥ इति श्रीसद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये धारणीपरिवर्तो नामैकाविंशतिमः ॥

1) यो Cb.

2) Ca. B. add कृत्वा.

3) सत्कुर्यात् Cb.

4) वैजयन्ती in A. W. only.

5) Left out in Cb.

6) Left out in B.

7) विधान left out in B. Ca. K.

8) सत्कुर्याद्गुरुकुर्यात् B. Ca. adds मानयेत्पूजयेत् K. reads सत्कुर्युर्गुरुकुर्युः.

9) लाभो A. W. लब्धो B. Cb. लम्भो Ca. K.

10) अयं (for इति श्री) K.

11) नाम द्वा Cb.

XXII.

अथ खलु नत्तरराजसंकुसुमिताभिज्ञा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवत्तमेतद्वोचत् ।
 तेन कारणेन भगवन्भैषज्यराज्ञो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽस्यां सङ्घायां लीकधातौ प्रविचर-
 ति बहूनि चास्य भगवन्डुष्करकोटोनपुत्रशतमहस्राणि संदृश्यते⁽¹⁾ तत्साधु भगवान्देशयत्
 5 तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो भैषज्यराजस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यत्किंचिच्चर्याप्रदेश-
 मात्रं पच्छुत्वा द्वावनागपत्तगन्धर्वानुरगूडकिंनरमहोरगमनुष्यामनुष्यास्तदन्यत्लोकधात्रा-
 गताश्च बोधिसत्त्वा महासत्त्वा इमं च महाश्रावकाः श्रुत्वा सर्वे प्रोतास्तुष्टा उदया घातन-
 नसो भवेयुरिति ॥

अथ खलु भगवान्नत्तरराजसंकुसुमिताभिज्ञस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्येषणां
 10 विदिता तस्यां वेलायां नत्तरराजसंकुसुमिताभिज्ञं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतद्वोचत् । भूतपूर्वं
 कुलपुत्रातीते ऽधनि गङ्गानदीवालिकासमेः कल्पैर्यदासत्तेन कालेन तेन समयेन चन्द्रसू-
 र्यत्रिमल⁽³⁾प्रभासश्रीर्नाम तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो लोक उद्पादि विद्याचरणसंपन्नः
 सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भगवान् ।
 तस्य खलु पुनर्नत्तरराजसंकुसुमिताभिज्ञं भगवत्तश्चन्द्रसूर्यविमलप्रभासाश्रयस्तथागतस्या-
 15 र्हतः सम्यक्संबुद्धस्या⁽⁴⁾शांतिकोशो बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां महासंनिपातो ऽभूद्भूतसत्त-

1) Cb. adds स्म.

2) लुकोप B. लुकास Cb.

3) विमल is put in between चन्द्र and सूर्य throughout this Chapter in A. W.

4) तिः Ca. K.

5) पतितो MSS.

१) तद्गङ्गानदीवालिकासमाश्रास्य⁽²⁾ आश्रयकसंनिपातो⁽³⁾ ऽभूत् । अथगतमातृग्रामं च तत्प्रवचन-
 मभूत्पगतनिरपतिर्यग्योनिप्रेतासुरकार्यं समं रमणीयं पाणितलजातं च⁽⁴⁾ तद्दुहन्तेत्रमभूद्दि-
 व्यवैडूर्यमयभूमिभागं रत्नचन्दनवृत्तसमलंकृतं⁽⁴⁾ च रत्नशालसमीरितं⁽⁵⁾ चावसक्तपद्ममाभिप्र-
 लम्बितं च रत्नगन्धघटिकानिर्धूपितं च । सर्वेषु च रत्नवृत्तमूलेष्विषुत्तेपमानमात्रे⁽⁷⁾ रत्न-
 व्योमकानि संस्थितान्यभूवन्सर्वेषु च रत्नव्योमकमूर्धेषु कोटोशतं⁽⁸⁾ देवपुत्राणां तूर्यताडाव- 5
 चरंसंगीतिसंप्रभाषितेनावस्थितमभूत्स्य भगवतश्चन्द्रसूर्यविमलप्रभासाश्रयस्तथागतस्या-
 कृतः सम्यक्संबुद्धस्य पूजाकर्मणे । स च भगवानिमं सद्धर्मपुण्डरीकं धर्मपर्यायं तेषां मह्य-
 आवकाणां तेषां च बोधिसत्त्वानां मह्यमत्त्वानां विस्तरेण संप्रकाशयति स्म सर्वसत्त्वप्रि-
 पदर्शनं बोधिसत्त्वं मह्यसत्त्वमधिष्ठानं कृत्वा । तस्य खलु पुनर्नत्त्रराजसंकुनुमिताभिश्च
 भगवतश्चन्द्रसूर्यविमलप्रभासाश्रयस्तथागतस्याकृतः सम्यक्संबुद्धस्य⁽¹¹⁾ द्वाचत्वारिंशत्कल्प-⁽¹²⁾ 10
 सहस्राण्ययुष्प्रमाणमभूत्तेषां च बोधिसत्त्वानां मह्यमत्त्वानां तेषां च मह्यआवकाणां ता-
 वदेवायुष्प्रमाणमभूत् । न च सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो मह्यमत्त्वस्तस्य भगवतः प्रव-
 चने दुष्करचर्गाभियुक्तो ऽभूत् । स द्वादश वर्षसहस्राणि चङ्गमाभिभ्रष्टो ऽभून्महावोषारम्भेण
 योगाभियुक्तो ऽभूत् । स द्वादशानां वर्षसहस्राणामत्ययेन सर्वत्रूपसंदर्शनं नाम समाधिं

1) लु B.

2) स्य left out in B. Cb.

3) च added in Cb.

4) Left out in B. K.

5) सचक्रादितं B. मचक्रादितं Ca. मचक्रादितं K. समीरितं A. समीलितं W.

6) K. adds चन्दन.

7) मात्रेण A. B. Cb. W.

8) त K.

9) रं K.

10) K. puts सम् in between सत्त्वम् and अधि.

11) द्वा in Ca. only.

12) कोटी added in Cb.

- प्रतिलभते¹¹ स्म । मरुप्रतिलम्भाच्च तस्य समाधेः स सर्वमन्त्रप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महा-
 मन्त्रस्तुष्ट उद्ग्र घ्रात्तमनाः प्रमुदितः प्रीतिसौमनस्यजातस्तस्यां⁽²⁾ वेलायामेवं चिन्तयामास ।
 इमं सद्धर्मपुण्डरीकं धर्मपर्यायमागम्याये मया सर्वमन्त्रप्रियदर्शनः समाधिः प्रतिलब्धः । तस्यां⁽³⁾
 वेलायां⁽⁴⁾ न सर्वमन्त्रप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्व एवं चिन्तयति स्म । यत्र्वक् भगवत-
 5 अन्द्रमूर्ध्वचिमलप्रभासश्चिवस्तथागतस्य पूजां कुर्यामस्य च सद्धर्मपुण्डरीकस्य धर्मपर्या-
 यस्य । न तस्यां वेलायां तयात्रपे नमाधिं समापन्नो⁽⁵⁾ यस्य समाधेः समनन्तरमापन्नस्य
 सर्वमन्त्रप्रियदर्शनस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याथ तात्रेवोपर्यत्तरीत्तान्मा⁽⁶⁾न्दारवमहामा-
 न्दारवाणां पुष्पाणां मरुत्तं पुष्पवर्षमभिवृष्टम् । कालानुमारिचन्दनमेघः कृत उर्गसा-
 रचन्दनवर्षमभिवृष्टम् । तादृशी च नन्तरराजसंकुमुमिताभिज्ञ ना गन्धजातिर्यस्या एकः
 10 कर्ष इमां⁽⁸⁾ महालोकधातुं मूल्येन जमति⁽⁹⁾ ॥

अथ खलु पुनर्नन्तरराजसंकुमुमिताभिज्ञ न सर्वमन्त्रप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 स्मृतिमान्प्रज्ञानंस्तस्मात्समाधिर्व्युद्दिष्टद्युत्वाय चैवं चिन्तयामास । न तर्थाहंप्रातिकृ-
 र्यसंज्ञनेन भगवतः पूजां⁽¹¹⁾ कृता⁽¹²⁾ भवति यथात्मभावपरित्यागेनेति । अथ खलु पुनर्नन्तररा-

1) K. adds समापन्न.

2) Ca. adds च.

3) K. adds च.

4) Left out in B. Cb. K.

5) समापद्यतः A. W.

6) मन्दा A. K. W.

7) घं कृतोर A. घ कृतोर K. W. घं च कृतोर B. घं च कृत्वा उर्. We propose मेघाकृतेरु Cb.

8) इयं A. B. K. W. इमं Cb.

9) मूल्यं न जमते Cb. मूल्यन्न जमति K. मूल्यं जमते A. B. Ca. W.

10) नन्स्त K. ज्ञानवांस्ततः समा B. ज्ञानस्ततः समा Cb.

11) पूजां A. Cb. W. पूजा B. पूजान् K.

12) कृत्वा Cb

जसंकुमुमिताभिज्ञं ⁽¹⁾ सर्वमत्रप्रियदर्शनो बोधिमत्त्वो मकामत्रस्तस्यां वेलायामग्रहुरुष्क-
 कुन्द⁽³⁾रुकरं ⁽³⁾ भक्तयति स्म चम्पकतैलं च पिबति स्म । तेन ⁽⁴⁾ खलु पुनर्नत्त्रराजसंकुमुमि-
 ताभिज्ञं पर्यायेण तस्य सर्वमत्रप्रियदर्शनस्य बोधिमत्त्वस्य मकामत्रस्य मततममितं गन्धं
 भक्तयतश्चम्पकतैलं ⁽⁵⁾ च पिबतो द्वादशवर्षाण्यतिक्रातान्यभूवन् । अथ खलु नत्त्रराजसंकु-
 मुमिताभिज्ञं ⁽⁶⁾ सर्वमत्रप्रियदर्शनो बोधिमत्त्वो मकामत्रस्तेषां द्वादशानां वर्षाणामत्ययेन 5
 तं ⁽⁷⁾ स्वमात्मभावं दिव्यैर्वृत्तैः परिवेष्ट्य गन्धतैलप्लुतं कृत्वा स्वकमधिष्ठानमकरोत्स्वकान-
 धिष्ठानं कृत्वा ⁽⁹⁾ स्वं कायं प्रञ्जालयमान तद्यागतस्य पूजाकर्मणे ऽस्य च महर्षयुण्डरीकस्य
 धर्मपर्यायस्य पूजार्थम् । अथ खलु नत्त्रराजसंकुमुमिताभिज्ञं तस्य सर्वमत्रप्रियदर्शनस्य
 बोधिमत्त्वस्य मकामत्रस्य ताभिः ⁽¹⁰⁾ कायप्रदीपप्रभाञ्जलाभिर्शीतिगङ्गानदीवालिकामना
 लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । ⁽¹²⁾ तानु च लोकधातुष्वशीतिगङ्गानदीवालिकामना ⁽¹⁴⁾ एव ⁽¹⁵⁾ बुद्धा 10
 भगवत्तस्ते सर्वे साधुकारं ददति स्म । साधु साधु कुलपुत्र साधु खलु पुनस्त्वं कुलपुत्रायं

1) Left out in Cb. K.

2) ह left out in K.

3) द्य K.

4) अनेन K.

5) Left out in Cb. K.

6) Left out in B. Cb. K.

7) तं A. B. K. W. ततश्च Cb.

8) गन्ध left out in B. Cb. K.

9) स्वं B. स्व K. left out in A. Cb. W.

10) प्रमुक्ताभिः added in A. B. Ca.

11) झलाप्रभा A. K. प्रभाञ्जला B. झलाप्रमुक्ता Cb. झला W.

12) All but K. तेषु.

13) तिर्ग Ca.

14) लु K.

15) एवं K. left out in W.

न भूतो बोधिमन्त्रानां महामन्त्रानां वीर्यारम्भ इयं सा भूता तथागतपूजा धर्मपूजा । ⁽¹⁾ ⁽²⁾
 पुष्पधूपगन्धनाल्यविलेपनचूर्णाचीवरच्छुद्धधनपताकापूजा नाप्यामिषपूजा नाप्युरगसार-
 चन्दनपूजा । इदं तत्कुलपुत्राद्यप्रदानं न तथा राज्यपरित्यागदानं न प्रियपुत्रभार्यापरित्या-
 5 गदानम् । इयं पुनः कुलपुत्र विशिष्टाया वरा प्रवरा प्रणीता धर्मपूजा यो ज्यमात्मभावप-
 रित्यागः । अथ खलु पुनर्नक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ ते बुद्धा भगवन्त इनां वाचं भाषित्वा
 तूष्णीमभूवन् ॥

तस्य खलु पुनर्नक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ सर्वसत्त्वप्रियदर्शनात्मभावस्य दीप्यतो
 द्वादश वर्षशतान्यतिक्रातान्यभूवन्न च प्रशमं गच्छति स्म । स पश्चाद्द्वादशानां वर्षशता-
 नामत्ययात्प्रशान्तो भूत् । न खलु पुनर्नक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बो-
 10 धिमन्त्रो महामन्त्र एवंरूपां तथागतपूजां च धर्मपूजां च कृत्वा ततश्च्युतस्तस्यैव भगवत-
 श्चन्द्रनूर्याविमलप्रभासश्चिपस्तथागतस्यार्कतः सम्यकसंबुद्धस्य प्रवचने राज्ञो विमलदत्तस्य
 गृह उपपन्न औपपादिक ⁽⁵⁾ उत्सङ्गे पर्यङ्के ⁽⁶⁾ प्राडुर्भूतो भूत् । समनक्षरोपपन्नश्च खलु पुनः न
 नर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिमन्त्रो महामन्त्रस्तस्यां वेलायां स्वमातापितरौ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ गाथयाध्यभाषत ॥

अयं ममा ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ चङ्गं राज्ञे ⁽¹¹⁾ अस्मिं मया स्थित्व नमाधि लब्धः ।

15 वीर्यं दृढं आरभितं ⁽¹²⁾ महामन्त्रं परित्यजित्वा प्रियमात्मभावम् ॥ १ ॥

1) Left out in Cb.

2) तथागतस्य A.

3) MSS. have त्यागेति.

4) त्ययेन Cb. K.

5) डु B. Cb.

6) न A. Cb. W. णा B, left out in K.

7) स्वं B. K. स्वा Cb.

8) मातरं K. All पितरं.

9) मया B.

10) मु Cb. मे K.

11) यस्मिन् in all MSS.

12) भन्तु K.

अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिन्न स सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां
 गाथां भाषित्वा⁽¹⁾ स्वमातापितरवेतद्वोचत् । अद्याप्य⁽²⁾ त्वा तात स भगवांश्चन्द्रमूर्ध्विमल-
 प्रभामञ्जरीस्तथागतो ऽर्हन्मम्यकसंबुद्ध एतर्हि तिष्ठति धियते पापयति⁽³⁾ धर्मं देशयति
 यस्य मया भगवतश्चन्द्रमूर्ध्विमलप्रभामञ्जरीवस्तथागतस्य⁽⁴⁾ पूजां कृत्वा सर्वरूपा⁽⁵⁾ शौ-
 र्याणां प्रतिलब्धायं च सद्धर्मपुण्यउत्तीकं धर्मपर्यायो ऽशीतिभिर्गाथाकोटीनयुतशतसहस्रैः 5
 कङ्करैश्च विचरैश्चातोभ्यैश्च तस्य भगवतो ऽत्तिकाच्छ्रुतो ऽभूत् । तत्साधुस्व तात गमिष्या-
 म्यहं तस्य भगवतो ऽत्तिकं⁽⁷⁾ तस्मिंश्च गत्वा भूयस्तस्य भगवतः पूजां करिष्यामीति । अथ
 खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिन्न स सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्यां वेलायां
 सप्ततालमात्रं वैहायसमभ्युद्गम्य सप्तर्त्नमये कूटागारे पर्यङ्कमाभुः⁽⁸⁾ तस्य भगवतः सका-
 णमुपसंक्रान्त उपसंक्रम्य⁽⁹⁾ तस्य⁽¹⁰⁾ भगवतः पादौ शिरसाभिवन्द्य⁽¹¹⁾ तं भगवत्तं सप्तकृत्वैः⁽¹²⁾ प्रदत्ति- 10
 णीकृत्य⁽¹³⁾ येन⁽¹⁴⁾ स भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्य तं भगवत्तं नमस्कृत्यानया गाथयागिट्टौ-
 ति स्म ॥

1) स्वं मातापितरमे A B. Ca. स्वमानापितरवेतद Cb. तौ स्वौ मातापितरौ
 एतद् K.

2) All but K. add स्व.

3) A. adds सत्त्वानां.

4) From अश्च till गतस्य in Ca. Cb. only.

5) ल्या A. K.

6) विश्वरै A. विश्वरै B. K. W. कविचरै Cb.

7) के A. W.

8) भुजित्वा K.

9) संक्रामडुप B. Cb. K.

10) In B. only.

11) वन्दित्वा K.

12) त्य Cb. त्व K.

13) कृत्वा K.

14) स only in K.

15) ट्टौ A. W. ट्टुव B. ट्टुवं Cb. स्तव K. more original.

निर्वृतस्य च मे कुलपुत्र ये धातवस्ताननुपरिन्दामि⁽¹⁾ । घात्मना⁽²⁾ च त्वया कुलपुत्र मम धा-
तूनां⁽³⁾ विपुला पूजा कर्तव्या वैस्तारिकाश्च⁽⁴⁾ ते धातवः कर्तव्याः स्तूपानां⁽⁵⁾ च बहूनि सङ्-
घ्राणि कर्तव्यानि । अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ स भगवांश्चन्द्रसूर्यविमलप्रभासश्री-
स्तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धस्तं सर्वसत्त्वप्रियदर्शनं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेवमनुशिष्य⁽⁶⁾ तस्या-
मेव रात्र्यां पश्चिमे यामे ऽनुपदिशेपे निर्वाणधातौ परिनिर्वृतो भूत् ॥

5

अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ स सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं
भगवत्तं चन्द्रसूर्यविमलप्रभासाश्रयं तथागतं परिनिर्वृतं विदित्वोरगमारचन्दनचितां कृत्वा
तं तथागतात्मभावं संप्रख्यालयामास । दग्धं निशात्तं⁽⁸⁾ च तथागतात्मभावं विदित्वा ततो
धातून्गृह्णात्वा⁽¹⁰⁾ रोदति क्रन्दति परिदेवते⁽¹¹⁾ स्म । अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ स
सर्वसत्त्वाप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रुदित्वा क्रन्दित्वा परिदेवित्वा⁽¹²⁾ सत्परत्वमयानि 10
चतुरशीति⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾कुम्भसङ्घ्राणि कारयित्वा तेषु तांस्तथागतधातून्प्रतिष्य सत्परत्वमयानि चतु-

1) स्ताननुपरिन्ददा A. स्ताननुपरिर्दा Cb. K. W.

2) नो Ca.

3) धातुस्तूपानां A. W.

4) श्रैव B.

5) In Cb. only.

6) शास्य अस्यामेव K.

7) W. adds मय.

8) सं left out in K

9) तं added in B.

10) धातु गृह्णात्वा A. Cb. W. धातू गृह्ण B. K.

11) त्ति Cb. K.

12) देव्य A. Ca. W.

13) त्ति W.

14) तिस्रय (for कुम्भ) Cb.

15) तं A. W. तां B. K. left out in Cb.

16) धातुं A. W.

पूषोतिस्तूपसद्व्राणि प्रतिष्ठापयामास यात्रद्वह्लोकमुच्चैस्त्वेन च्क्षत्रावलोममलंकृतानि
 पुरस्तादासमोरितानि च । स तान्स्तूपान्प्रतिष्ठाप्यैवं चिन्तयामास । कृता मया तस्य
 भगवतश्चन्द्रनूर्ध्विमलप्रभामिश्रवस्तद्यागतस्य धातूनां⁽²⁾ पूजा घतश्च भूय उत्तरिविशिष्टतरां
 तद्यागनधातूनां⁽¹⁾ पूजां करिष्यामीति । अथ खलु पुनर्नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिश्च स सर्वसन्न-
 5 प्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्ते सर्वावत्ते बोधिसत्त्वगणं तांश्च महाश्रावकांस्तांश्च देव-
 नागपक्षगन्धर्वासुरगरुडकिंनरमहोरगमनुष्यामनुष्यगणानामनुत्तयामास । सर्वं यूयं कुलपु-
 त्राः समन्धाकर्धं तस्य भगवतो धातूनां पूजां करिष्याम इति । अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमु-
 मितनाभिश्च स सर्वसन्नप्रियदर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्यां वेलायां तेषां चतुरशीतीनां
 तद्यागनधातुस्तूपसद्व्राणां⁽⁵⁾ पुरस्ताच्छतपुण्यविचित्रिने स्वं बाहुमादीपयामासादीप्य च
 10 द्वाप्तसत्तिवपसद्व्राणि⁽⁶⁾ तेषां तद्यागनधातुस्तूपानां⁽⁷⁾ पूजामकरोत् । पूजां च कुर्वता⁽⁸⁾ तस्याः
 पपद्दे ऽसंख्येयानि श्रावककोटोन्युनशतसद्व्राणि विनोतानि सर्वंश्च तैर्विधिसत्तैः सर्व-
 रूपसंदर्शनसनाधिः⁽¹¹⁾ प्रतिलब्धो ऽभूत् ॥

अथ खलु नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिश्च स सर्वावान्बोधिसत्त्वगणस्ते च सर्वे महाश्रा-

1) वडि A. वलो B. वडो K. वडा W.

2) गतस्य स्तूपानां A. गतधातु B. Ca. गतस्य धातूनां Cb. गतस्य स्तूपानां
 धातु K. गतस्य धातूनां W.

3) K. adds स्तूपा.

4) Here again O. but with gaps.

5) A. W. add गर्भ; Cb. reads धातूनां स्तूपानां.

6) र्व K.

7) धातु in A. W. only.

8) In B. K. added तेन तां.

9) तेन is put in here instead of तस्याः in A. W.

10) ततः added in A. B. Ca. W. and left out तस्याः.

11) नः Cb. K.

वकास्तं सर्वसत्त्वप्रियदर्शनं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमङ्गकीनं दृष्ट्वाश्रुमुखा⁽¹⁾ रुदन्ति⁽²⁾ क्रन्दन्ति⁽²⁾
 परिदेवमानाः⁽³⁾ परस्परमेतद्वचुः⁽⁴⁾ । अयं सर्वसत्त्वप्रियदर्शनी बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽस्मान्कमा-
 चार्यो ऽनुशासकः नो ऽयं सांप्रतमङ्गकीनो बाहुकीनः संवृत्तं इति । अथ खलु ननत्रराज्ञसं-
 कुमुमिताभिन्नं स सर्वसत्त्वप्रियदर्शनी बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तां⁽⁵⁾ बोधिसत्त्वांस्तांश्च महाप्रा-
 वकांस्तांश्च देवपुत्रानामस्त्वयामास । मा पूयं कुलपुत्रा नामङ्गकीनं दृष्ट्वा⁽⁶⁾ रुदन्ति मा क्रन्दन्ति 5
 मा⁽⁷⁾ परिदेवधम् । एषो ऽहं कुलपुत्रा ये केचिदशु रित्त्वनन्तापर्वत्तो⁽⁹⁾ लोकधानुषु बुद्धा
 भगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते यापर्याप्तं तान्सर्वान्बुद्धान्भगवतः सान्निध्यः कथा । तेषां पुरतः
 सत्याधिष्ठानं करोमि येन सत्येन सत्यवचनेन स्वयं⁽¹⁰⁾ मम बाहुं तथागतपूजाकर्मणे परित्य-
 ज्य सुवर्णावर्णी मे कायो भविष्यति तेन सत्येन सत्यवचनेनायं मम बाहुर्व्यथा पौराणो भव-
 त्विषं च महापृथिवी षड्विकारं प्रकल्पत्तरोत्तमनाश्च देवपुत्रा महापुष्पवर्षं प्रवर्षन्तु⁽¹²⁾ । 10
 अथ खलु ननत्रराज्ञसंकुमुमिताभिन्नं नमनस्तरकृते⁽¹³⁾ ऽस्मिन्सत्याधिष्ठाने⁽¹⁴⁾ तेन सर्वसत्त्वप्रिय-

1) श्रुमुखा Cb. K. O. श्रुकण्ठा the rest.

2) रोदन्ति क्रन्दन्ति O.

3) देवयन्ति O. देवतः K.

4) मेतमू B. K. स्वैवमू O.

5) स्तांश्च वो A. W.

6) A. W. add च.

7) रुदधं क्रन्दधं without repeating मा in Cb. K. रोदय मा क्रन्दय मा परिदे-
 वय O.

8) सो A. B. Ca. W.

9) तेषु B. Cb. O.

10) Left out in B. K. A break in O.

11) भवत्विति । इयं पृथिवीप्रदेश K.

12) प्रवर्षयन्तु K. मणि — — — O. From the following it appears that the
 true reading is अभिप्रवर्षन्तु.

13) K. adds चा.

14) A. Cb. add न.

दर्शनेन बोधिमन्त्रेण महामन्त्रेणाथ खल्विष्ये⁽¹⁾ त्रिसाहस्रमहामाह्वो⁽²⁾ लोकाधातुः पङ्क्तिं
 प्रकम्पित⁽³⁾ उपवत्तरोत्ताञ्च महामुष्पवर्षमभिप्रवर्षितं⁽⁴⁾ । तस्य च सर्वसत्त्वप्रियदर्शनस्य बो-
 धिमन्त्रस्य महामन्त्रस्य न बाहुर्वथा पौराणः संस्थिनो ऽभूत्⁽⁵⁾ तस्यैव बोधिमन्त्रस्य
 महामन्त्रस्य ज्ञानब्रह्माधनेन⁽⁶⁾ पुण्यवलाधनेन⁽⁷⁾ च । स्यात्खलु पुनस्ते⁽⁸⁾ नन्त्रराजसंकुमुनि-
 5 ताभिश्च काङ्क्षा वा ऽवमतिर्वा विचिकित्सा वास्यः स तेन कालेन तेन समयेन सर्वसत्त्व-
 प्रियदर्शनो⁽⁹⁾ बोधिमन्त्रो महामन्त्रो ऽभूत् । न खलु पुनस्ते⁽¹⁰⁾ नन्त्रराजसंकुमुनिताभिश्चैवं
 द्रष्टव्यम् । तत्कस्य ह्यतोः । अथ स नन्त्रराजसंकुमुनिताभिश्च भैषज्यराजो बोधिमन्त्रो
 महामन्त्रस्तेन कालेन तेन समयेन सर्वसत्त्वप्रियदर्शनो बोधिमन्त्रो महामन्त्रो ऽभूत् । इयं च
 नन्त्रराजसंकुमुनिताभिश्च भैषज्यराजो बोधिमन्त्रो महामन्त्रो दुष्करकोटीनपुत्रशतसहस्रा-
 10 णि करोत्ययत्नभावपरित्यागांश्च करोति । बहूतरं खल्वपि स नन्त्रराजसंकुमुनिताभिश्च
 बोधिमन्त्रज्ञानसंप्रस्थितः कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वेणामनुत्तरां सप्त्यक्तसंबोधिनाकाङ्क्ष-
 नाणो यः पादाङ्गुष्ठं तत्रागतचैत्येष्वादीपयेदेकां हस्ताङ्गुलिं पादाङ्गुलिं वैकाङ्क्षं वा बाहु-
 यादीपयेद्बोधिमन्त्रज्ञानसंप्रस्थितः⁽¹²⁾ स कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा बहूतरं पुण्याभिसेंस्कार

1) ल्व A. B. W. ल्वि Cb. K.

2) ह्यो A. B. ह्ये Cb. ह्यी K. ह्य W.

3) प्रकंपति A. प्रकंपित B. W. प्रकंपतिः Cb. प्रकम्पिता K.

4) वर्षमपि प्रावर्षत् A. W. वर्षं प्रवृष्टं B. वर्षं प्रवर्षितं Ca. वर्षमभिप्रव-
 र्षितं Cb. K.

5) यदिदन् K.

6) ज्ञानब्रह्मेण A. W.

7) पुण्याध्यानब्रह्मेण A. W. left out in Cb.

8) स्तेन च B. स्तेन Cb. K.

9) A. K. W. add नाम.

10) स्तेन B. ते or तेन left out in Cb.

11) Left out in A. W.

12) Left out in K.

प्रभवति न त्वेव⁽¹⁾ राज्यपरित्यागात् प्रियपुत्रडुहित्भार्यापरित्यागात् त्रिमाहमनहामा-
 स्त्रोलोकधातुः^{(4) (5)} सवनसमुद्रपर्वतोत्समरस्तडामकूपारामायाः^{(6) (7)} परित्यागात् । यश्च खलु
 पुनर्नत्त्रराजसंकुमुमिताभिन्न बोधिसत्त्वयानसंप्रसिद्धतः कुलपुत्रो वा कुलडुहिता⁽⁹⁾ वेमां त्रि-
 माहमनहामाहस्त्रो⁽¹⁰⁾ लोकधातुं सप्तर्त्नपरिपूर्णां कृत्वा सर्वबुद्धबोधिसत्त्वप्रायकप्रत्येकबु-
 द्धेभ्यो दानं दद्यात्स नत्त्रराजसंकुमुमिताभिन्न कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा तावत्पुण्यं 5
 प्रभवति यावत्स कुलपुत्रो वा कुलडुहिता वा य इतः महर्नपुण्यउरिकाहर्नपर्यायाद्दत्तश-
 श्रुतुष्पादिकामपि गाथां धारयेत् । इमं तस्य बद्धतरं पुण्यमिहंस्कारं वदामि न त्वेमेमां⁽¹⁴⁾
 त्रिमाहमनहामाहस्त्रो⁽¹⁵⁾ लोकधातुं सप्तर्त्नपरिपूर्णां कृत्वा दानं ददतस्तस्य सर्वबुद्धबोध-
 सत्त्वप्रायकप्रत्येकबुद्धेभ्यः ॥

तद्यथापि नाम नत्त्रराजसंकुमुमिताभिन्न सर्वेषामुत्समरस्तडामानां महाममुद्धो 10
 मूर्धप्राप्तः । इवमेव नत्त्रराजसंकुमुमिताभिन्न सर्वेषां तद्यागतभाषितानां सूत्राज्ञानामयं

- 1) प्रसूयते B.
- 2) न्वे A. B. Ca. W.
- 3) राजकुल Cb.
- 4) स्त्रो A. B. स्त्र Cb. स्त्राया K. स्त्रां W.
- 5) तौ B. तोः K. तु A. Cb.
- 6) स left out in Cb.
- 7) All but Cb. K. add स.
- 8) रामायाः B. K. The rest have म.
- 9) वा इमं A. B. W. वा इमां Cb. K.
- 10) स्त्रां A. W. स्त्रो Ca. स्त्रो K.
- 11) पूर्णा A. Cb. W. पूर्णा B. K.
- 12) स्पदीमपि K.
- 13) दे B. K.
- 14) मं A. B. Cb. W. मां K.
- 15) स्त्रे A. B. Cb. W. स्त्रो K.
- 16) र्णा A. B. Cb. W. र्णा K.

सहस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायो मूर्धप्राप्तः ५ । तद्यथापि नाम नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ सर्वेषां
 कालपत्रनानां चक्रवाटानां मह्यचक्रवाटानां च सुमेरुः पर्वतरात्रो मूर्धप्राप्तः । एवमेव
 नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञाय सहस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वेषां तथागतभाषितानां सूत्रा-
 5 चन्द्रनाः प्रभाकरो ऽग्रप्राप्तः । एवमेव नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ सर्वेषां तथागतभाषितानां
 सूत्राज्ञानामयं महस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायश्चन्द्रकोटीनपुत्रशतसहस्रातिरेकप्रभाकरो ऽग्र-
 प्राप्तः ३ । तद्यथापि नाम नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ सूर्यमण्डलं सर्वं तमोऽन्धकारं त्रिधम-
 ति । एवमेव नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञाय सहस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वाकुशलतमोऽन्ध-
 कारं त्रिधनति ४ । तद्यथापि नाम नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ त्रापार्यस्त्रज्ञानां देवानां शक्रो
 10 देवानामिन्द्रः । एवमेव नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञाय सहस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वेषां
 तथागतभाषितानां सूत्राज्ञानामिन्द्रः ५ । तद्यथापि नाम नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ ब्रह्मा
 मह्यपतिः सर्वेषां ब्रह्मकायिकानां देवानां राजा ब्रह्मलोके पितृकार्यं करोति । एवमेव
 नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञाय सहस्रपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वेषां सत्त्वानां शैताशैताणां च
 सर्वश्रावकाणां प्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितानां च पितृकार्यं करोति ६ । तद्य-
 15 थापि नाम नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ सर्वबालपृथग्जनानतिक्राप्तः स्रोतघापन्नः सकृदा-
 गाम्यनागाम्यर्हत्प्रत्येकबुद्धश्च । एवमेव नक्षत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञाय सहस्रपुण्डरीको
 धर्मपर्यायः सर्वास्तथागतभाषितान्सूत्राज्ञानतिक्रम्याभ्युद्गतो मूर्धप्राप्तो वेदितव्यः । ते ऽपि

1) Left out in A. K. W.

2) A. K. W. add पर्वतानां.

3) ज्ञा Ca. K.

4) पर्यायो मूर्धप्राप्त चन्द्रकोटीनपुत्र K.

5) देवपुत्राणां B. देवनिकायानां K.

6) Left out in A. W.

7) श्रावकप्रत्येक K.

8) न left out in A.

नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञ सत्रा मूर्धप्राप्ता वेदितव्या ये खाल्वमं सूत्रराज्ञं धारयिष्य-
 त्ति ७ । तद्यथापि नाम नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञ सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वो
 ऽग्रं⁽¹⁾ श्राव्यायते । एवमेव नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वेषां
 तथागतभाषितानां सूत्रात्तानामग्रं⁽²⁾ श्राव्यायते ८ । तद्यथापि नाम नत्तराज्ञसंकुमुमिता-
 भिज्ञ सर्वेषां श्रावकप्रत्येकबुद्धबोधिसत्त्वानां तथागतो धर्मराज्ञः पट्टबद्धः । एवमेव नत्तर- 5
 राज्ञसंकुमुमिताभिज्ञायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायस्तथागतभूतो बोधिसत्त्वपानसंप्रस्थिता-
 नाम् ९ । तत्राता खल्वपि⁽³⁾ नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वस-
 त्वानां सर्वभोग्यो विमोचकः सर्वदुःखेभ्यः । तडाग इव तृषितानामग्निरिव शीतार्तानां
 चैलमिव नगनानां सार्धवाह इव वणिजानां मातेव पुत्राणां नौरिव पारगामिनां वैद्य
 इवातुराणां दीप इव तमोऽन्धकारावृत्तानां रत्नमिव धनार्थिनां चक्रवर्तिव सर्वकोटूरज्ञानां 10
 समुद्र इव सरितामुल्लेख सर्वतमोऽन्धकारविधमनाय । एवमेव नत्तराज्ञसंकुमुमिताभि-
 ज्ञायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायः सर्वदुःखप्रमोचकः सर्वव्याधिच्छेदकः⁽⁵⁾ सर्वसंसारभयबन्ध-
 नसंकटप्रमोचकः । येन चायं नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञ सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायः श्रुतो
 भविष्यति⁽⁷⁾ यश्च लिखति⁽⁸⁾ यश्च लेखयति⁽¹⁰⁾ । एषां नत्तराज्ञसंकुमुमिताभिज्ञ पुण्याभिसंस्का-

1) अग्रे A. अग्र B. K. ऽग्रा Cb. अग्र W.

2) अग्र A. W. Cp. Pāli *agga*.

3) तत्र (instead of खल्वपि) in B. Cb.

4) धमतया A. K. W. धननेन B. धनतायाः Cb. Our reading conjectural.

Equally admissible would be धमनतायै.

5) In B. Cb. only.

6) भय in B. Cb. only.

7) भवति B.

8) Left out in K.

9) लिखयिष्यति K.

10) लेखापय K. more original.

राणां व्रीद्धेन ज्ञानेन न शक्यं पर्यन्तो ऽधिगन्तुम् । यावत्तं⁽¹⁾ पुण्याभिसेस्कारं⁽²⁾ न कुलपुत्रो वा
 कुलडुक्किता वा प्रसविष्यति⁽³⁾ धर्मपर्यायं⁽⁴⁾ धारयित्वा⁽⁴⁾ वाचयित्वा⁽⁵⁾ वा देशयित्वा⁽⁶⁾ वा श्रुत्वा
 वा लिखित्वा वा पुस्तकगतं वा कृत्वा नत्कुर्वाद्दुर्कुर्यान्मानयेत्पूजयेत्पुष्पधूपगन्धमात्य-
 विलेपनचूर्णाचीवरच्छन्दनपताकवैजयन्तीभिर्वा⁽⁷⁾ ग्वस्त्राञ्जलिकर्मभिर्वा⁽⁸⁾ घृतप्रदोपैर्वा ग-
 5 न्धतैलप्रदोपैर्वा चम्पकतैलप्रदोपैर्वा⁽¹⁰⁾ सुमनतैलप्रदोपैर्वा⁽¹¹⁾ पाटलतैलप्रदोपैर्वा⁽¹²⁾ वार्षिक-
 तैलप्रदोपैर्वा⁽¹³⁾ नवनालिकतैलप्रदोपैर्वा⁽¹⁴⁾ मत्कारं⁽¹⁵⁾ कुर्याद्दुर्कुर्यात्⁽¹⁵⁾ कुर्यात् ॥

बहु न ननत्रराजमंकुमुनिताभिज्ञ व्रीधनह्वयानमंप्रस्थितः कुलपुत्रो वा कुलडु-
 क्किता वा प्रसविष्यति⁽¹⁶⁾ य इमं भैषज्यराजपूर्वयोगपरिवर्तं धारयिष्यति वाचयिष्यति श्रोष्ये-
 ति⁽¹⁷⁾ । नचेत्पुनर्ननत्रराजमंकुमुनिताभिज्ञ मातृग्राम इमं धर्मपर्यायं श्रुत्वोद्धृष्यति⁽¹⁸⁾ धारयि-

1) यावत् B. यावं Cb. यावत् K. यावतां W.

2) स्काराणां स Cb.

3) प्रसवति । य इमं K

4) Left out in K.

5) In A. only.

6) Left out in all MSS.

7) B. adds घण्टा.

8) वैजयन्तीभिर् left out in K.

9) भिर् added in W.

10) Left out in Cb.

11) In K. W. only.

12) लि K.

13) Left out in K.

14) A. W. add बहुविधाभिज्ञ.

15) Left out in Cb. The 2-nd कुर्यात् left out in K.

16) प्रसवति यः । Cb.

17) A. adds च स B. adds स च W. adds च.

18) इ K. W.

⁽¹⁾ ध्यति तस्य न एव पश्चिमः स्त्रोभावो भविष्यति । पः कश्चिन्नतत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञं
 भैषज्यराजपूर्वयोगपरिवर्तं पश्चिमायां पञ्चाशत्यां श्रुत्वा मातृग्रामः⁽³⁾ प्रतिपत्स्यते स खल्वि-
 तश्च्युतः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यते । पस्यां स भगवानमितायुस्तथागतो ऽर्हन्सम्य-
 कसंबुद्धो बोधिसत्त्वगणपरिवृतस्तिष्ठति विधयते वापयति ।⁽⁶⁾ स तस्यां पद्मगर्भे सिंहासने
 निपद्य उपपत्स्यते न च तस्य⁽⁷⁾ रोगो व्याधिष्यते⁽⁸⁾ न द्वेषो न मोहो न मानो न मातृस्य 5
 न क्रोधो न व्यापादः । सहोपपन्नश्च पञ्चाभिज्ञाः प्रतिलप्स्यत अनुत्पत्तिकधर्मज्ञानं च
 प्रतिलप्स्यते । अनुत्पत्तिकधर्मज्ञानं⁽⁹⁾ प्रतिलब्धः स खलु पुनर्नतत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो द्वासप्ततिगङ्गानदीत्रालिकसमांस्तथागतान्द्रद्वयति । तादृशं चास्य
 चतुरिन्द्रियं परिशुद्धं भविष्यति येन चतुरिन्द्रियेण परिशुद्धेन तान्बुद्धान्भगवतो द्रद्वयति ।
 ते चास्य⁽¹³⁾ बुद्धा भगवतः साधुकारमनुप्रदोस्यन्ति । नाधु साधु कुलपुत्र पत्न्या⁽¹⁵⁾ मङ्गमपुण्ड- 10
 रीकं धर्मपर्यायं श्रुत्वा तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यकसंबुद्धस्य प्रवचन

1) K. adds वाचयिष्यति.

2) Cb. adds न.

3) ग्राम A. B W. ग्रामन् Cb. ग्रामः K.

4) Left out in B. K.

5) भ A.

6) Left out in K.

7) रोगो K.

8) व्यावाधिष्यति B. वाधिष्यते Cb. व्यावाहयिष्यति K (cp. Pāli *vyā-*

bādheti.

9) त्तिम्प्र K.

10) तिर्ग B.

11) लु B. Cb.

12) भवति Cb.

13) तस्य तच्चास्य Cb.

14) रं द A. W.

15) स त्वं यः A. यस्त्वं B. K. यत्वया Cb. यः त्वं यः W.

उद्दिष्टं स्वध्यायितं भावितं चिन्तितं मननिकृतं परमज्ञानां च⁽¹⁾ संप्रकाशितम् । अथ ते
 कुलपुत्र पुण्याभिसंस्कारो न शक्यमग्निना दग्धुं नोदकेन कर्तुम् । अथ ते कुलपुत्र पुण्या-
 भिसंस्कारो न शक्यं बुद्धनक्षत्रेणापि निर्दष्टुम् । विकृतमारप्रत्यर्धिकस्त्वं कुलपुत्रोत्तो-
 र्णाभयसंग्रानो मर्दितशत्रुकण्ठकः⁽²⁾ । बुद्धशतसङ्ख्याधिष्ठितो ऽग्निः⁽⁴⁾ । न तव कुलपुत्र सदेवके
 5 लोके समारके सत्रक्षके मश्चनणत्राक्षणिक्कायां प्रज्ञायां नदृशो विद्यते तथागतमेकं वि-
 निर्मुद्य । नान्यः कश्चिच्छूत्रको वा प्रत्येकबुद्धो वा बोधिसत्त्वो वा यस्त्वां शक्तः पुण्येन
 वा⁽⁷⁾ प्रज्ञया वा समाधिना वाभिभवितुम् । एवं ज्ञानत्रयाधानप्राप्तः स नत्तत्रराजसंकुनुमिता-
 भिज्ञ बोधिसत्त्वो भविष्यति ॥

यः कश्चिन्नत्तत्रराजसंकुनुमिताभिज्ञेन भैषज्यराजपूर्वयोगपरिवर्ते भाष्यमाणं श्रुत्वा
 10 साधुकारमनुप्रदास्यति तस्योत्पलगन्धो नुखाद्दास्यति गात्रेभ्यश्चास्य चन्दनगन्धो भवि-
 ष्यति । य इह⁽⁹⁾ धनपर्याये साधुकारं दास्यति तस्येव एवंरूपा दृष्टधार्मिका⁽¹⁰⁾ गुणानुशाना⁽¹¹⁾
 भविष्यन्ति ये मयैतर्हि निर्दिष्टाः । तस्मात्तर्हि नत्तत्रराजसंकुनुमिताभिज्ञानुपरिन्दस्य-
 ह्मिनं सर्वमन्नप्रियदर्शनस्य बोधिमतस्य महानत्त्वस्य पूर्वयोगपरिवर्ते यथा पश्चिमे काले
 पाश्चिमे सगेय पश्चिमायां पञ्चाशत्यां वर्तमानायामस्मिञ्जम्बुद्वीपे प्रचेरन्नात्तधानं गच्छेत्त च⁽¹²⁾

1) A. adds परपुद्गलानां च.

2) शत added in A. W.

3) For कण्ठकः, like in Pāli.

4) ऽग्नि added by us.

5) याः A. W. B. वां Cb. या K.

6) MSS. तव.

7) Cb K. add ज्ञानेन वा.

8) शन्दन B. W.

9) इमं A. W.

10) तस्येमे ईदृशा धार्मिका B. Ca. K.

11) संशा A. B. K. नोसा Cb. W.

12) Left out in K.

13) वर्तमानायां left out in A. W.

मारः पापीयानवतारं लभन्न मारकायिका देवता न नागा न यक्षा न गन्धर्वा न कुम्भाण्डा
 श्रवतारं लभेयुः । तस्मात्तर्हि नत्तराज्ञमंकुमुमिताभिज्ञाधितिष्ठामीमं धर्मपर्यायमस्मिन्न-
 म्बुद्वीपे । भैषज्यभूतो भविष्यति ग्लानानां सन्नानां व्याधिस्पृष्टानाम् । इमं धर्मपर्यायं श्रुत्वा
 व्याधिः काये न क्रमिष्यति न ज्ञरा नाकालमृत्युः । सचेत्पुनर्नत्तराज्ञमंकुमुमिताभिज्ञं पः
 कश्चिद्बोधिसत्त्वयानमंप्रस्थितः पश्येदेवंद्वयं नूत्रात्तधारकं भित्तुं तं⁽³⁾ चन्दनचूर्णनीलोत्पले- 5
 र्म्यवकिरेद्भ्यवकीर्य चैत्रं चित्तमुत्पादयितव्यम् । गमिष्यत्ययं कुलपुत्रो बोधिमण्डं ।
 ग्रहीष्यत्ययं तृणीनि⁽⁴⁾ प्रज्ञपविष्यत्ययं⁽⁵⁾ बोधिमण्डे तृणसंस्तरं । करिष्यत्ययं मारयत्तपरा-
 जयं । प्रपूरयिष्यत्ययं धर्मशङ्कं । पराह्निष्यत्ययं धर्मभेरीमुत्तरिष्यत्ययं भवनागरम् । एवं
 नत्तराज्ञमंकुमुमिताभिज्ञं तेन बोधिसत्त्वयानमंप्रस्थितेन कुलपुत्रेण वा कुलडुहित्रा वैचं-
 द्वयं नूत्रात्तधारकं भित्तुं दृष्ट्वैत्रं चित्तमुत्पादयितव्यम् । इत्येतादृशाश्चास्य गुणानुशंसा भवि- 10
 ष्यति यादृशास्तथागतेन निर्दिष्टाः ॥

अस्मिन्खलु पुनर्भैषज्यराज्ञपूर्वयोगपरिवर्ते निर्दिश्यमाने चतुरशीतीनां बोधिसत्त्व-
 नकृत्वाणां सर्वरूतकौशल्यानुगताया धारणायाः प्रतिलम्भो ऽभूत् । स च भगवान्प्रभूतरत्न-
 स्तथागतो ऽर्हन्सम्यकम्बुद्धः साधुकारमदात् । साधु साधु नत्तराज्ञमंकुमुमिताभिज्ञं यत्र
 हि नाम त्वमेवमचित्त्यगुण[धर्मास्तथागतेन निर्दिष्टास्त्वं चाचित्त्यगुण]⁽⁶⁾धर्मसमन्वागतं⁽⁷⁾ 15
 तथागतं⁽⁸⁾ परिपृच्छसीति ॥

1) धिष्ठिता A. B. Cb. W. धिष्ठिहा .

2) ना क्र B. नापक्र K.

3) Left out in K.

4) Left out in A. W.

5) प्रज्ञ B. प्रज्ञा Cb. पला K.

6) The words between brackets are a clumsy interpolation.

7) समन्वागतं left out in K.

8) In Ca. K. only.

॥ इति श्रीमद्भर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये भैषज्यरानपूर्वयोगपरिवर्तो नाम द्वाविंश-
तिमः ॥

1) आर्य (instead of इति श्री) in K.

2) चर्तस्त्रयोविंशतिमः Cb. °तितमः W.

XXIII.

अथ खलु भगवाञ्चाक्यमुनिस्तथागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धस्तस्यां वेलायां महापुरू-
 पलक्षणाद्भूविचरान्तराहूर्णाकोशात्प्रभां प्रमुनोच । यया प्रभया पूर्वस्यां दिश्यद्रादशगङ्गान-
 दीवालिकाममानि बुद्धनेत्रकोटिनपुतशतसहस्राण्याभया स्फुटान्यभूवन् । तानि चाष्टादश-
 गङ्गानदीवालिकाममानि⁽¹⁾ बुद्धनेत्रकोटिनपुतशतसहस्राण्यतिक्रम्य वैरोचनरश्मिप्रतिम-
 ण्डिता⁽²⁾ नाम लोकधातुः । तत्र कमलदलविमलनत्नत्रराजसंकुमुमिताभिज्ञा नाम तथागतो 6
 ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धस्तिष्ठति धियते यापयति विपुलेनावुष्प्रमाणेन विपुलेन बोधिसत्त्वसंघेन
 नार्थं⁽³⁾ परिवृतः पुरस्कृतो धर्मं देशयति स्म । अथ खलु यां⁽⁴⁾ भगवता शाक्यमुनिना तथाग-
 तेनार्हता सम्यकसंबुद्धेनोर्णाकोशात्प्रभा प्रमुक्ता सा तस्यां वेलायां वैरोचनरश्मिप्रतिम-
 ण्डिता लोकधातुं महत्याभया स्फुरति स्म । तस्यां⁽⁵⁾ खलु पुनर्वैरोचनरश्मिप्रतिमण्डि-
 तायां⁽⁷⁾ लोकधातौ गङ्गद्वर⁽⁸⁾ो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रतिवसति स्मावरोपितकुश- 10
 लमूलो दृष्टपूर्वा⁽⁹⁾श्च तेन ब्रह्मणां तथागतानामर्हतां सम्यकसंबुद्धानामिवेत्त्रपा रश्म्यवभा-

- 1) Left out in Cb. B.
- 2) तो Ca.
- 3) Left out in B.
- 4) सा A. या सा B. Cb. K. सो W.
- 5) प्र Left out in A. B. W.
- 6) तस्मिं B.
- 7) ण्डिते B. Cb.
- 8) गङ्गद्व in all MSS.
- 9) पूर्वाश्च A. B. K. W. पूर्वश्च Cb.

- नाः । वङ्ग⁽¹⁾नमाधिप्रतिलब्धश्च न⁽²⁾ गङ्गस्वरो⁽³⁾ बोधिसत्त्वो मङ्गलसत्त्वः । तस्यथा धनाग्रके-
 पुरसमाधिप्रतिलब्धः १ सङ्घर्मपुण्डरोकसमाधिप्रतिलब्धो⁽⁵⁾ २ विमलदत्तसमाधिप्रतिल-
 द्धो ३ नत्तत्रराजविक्रोडितसमाधिप्रतिलब्धो ४ अनिलम्भसमाधिप्रतिलब्धो ५ ज्ञान-
 नुद्धानसमाधिप्रतिलब्धश्चन्द्रप्रदीपसमाधिप्रतिलब्धः ६ । ७ सर्वरूतकौशल्यसमाधिप्रति-
 5 लब्धः ८ सर्वपुण्यनमुञ्जयनमाधिप्रतिलब्धः ९ प्रसादवर्तो⁽⁹⁾समाधिप्रतिलब्ध १० ऋद्धि-
 विक्रोडितसमाधिप्रतिलब्धो ११ ज्ञानोत्कामसमाधिप्रतिलब्धो १२ व्यूहुराजसमाधिप्र-
 तिलब्धो⁽¹⁰⁾ १३ विमलप्रभाससमाधिप्रतिलब्धो १४ विमलगर्भसमाधिप्रतिलब्धो १५
 षड्कृतसमाधिप्रतिलब्धः १६ मूर्धावृतसमाधिप्रतिलब्धः १७ । पेयालं वावङ्गानदीवा-
 लिकोपसमाधि⁽¹³⁾कोटिनयुतशतसङ्घसप्रतिलब्धो गङ्गस्वरो बोधिसत्त्वो मङ्गलसत्त्वः ।
 10 तस्य खलु पुनर्गङ्गस्वरस्य बोधिसत्त्वस्य मङ्गलसत्त्वस्य सा प्रभा काये निपतिताभूत् ।
 यद्य खलु गङ्गस्वरो बोधिसत्त्वो मङ्गलसत्त्व उतवापाननदेकांनमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं⁽¹⁴⁾
 ज्ञानुपण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्य⁽¹⁵⁾ तं भगवत्तं कमलदल-

1) वङ्ग in Cb. only.

2) In K. only.

3) गङ्ग K.

4) K. adds नाम.

5) K. adds विरज्ञो.

6) K. adds व्यूहुराजसमा°.

7) प्रभ A. Cp. Engl. translation p. 394, note 2.

8) B. Ca. add नुगत.

9) प्रसादवर्त A. K. W. प्रसादिवर्तो B. प्रसादवर्तो Ca.

10) Left out in B. Ca. K.

11) न in Cb. only.

12) मूर्धगर्भ Cb.

13) Rather कासम.

14) ण K.

15) All प्रणाम्य.

विमलननत्रराज्ञसंकुमुमिताभिन्नं तथागतमर्हत्तं सम्यकसंबुद्धमेतद्वोचत् । गमिष्याम्यर्हं
 भगवंस्तां सक्तां लोकधातुं तं भगवत्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हत्तं सम्यकसंबुद्धं दर्शनाय
 वन्दनाय पर्युपासनाय तं च मञ्जुश्रियं कमारभूतं दर्शनाय तं च भैषज्यराज्ञं बोधिसत्त्वं
 दर्शनाय तं च प्रदानशूरं बोधिसत्त्वं दर्शनाय तं च ननत्रराज्ञसंकुमुमिताभिन्नं बोधिसत्त्वं
 दर्शनाय तं च विशिष्टचारित्रं बोधिसत्त्वं दर्शनाय तं च व्यूहराज्ञं बोधिसत्त्वं दर्शनाय तं च 5
 भैषज्यराज्ञसमुद्धतं बोधिसत्त्वं दर्शनाय ॥

अथ खलु भगवान्कमलदलविमलननत्रराज्ञसंकुमुमिताभिन्नस्तथागतो ऽर्हन्सम्य-
 कसंबुद्धस्तं गद्गदस्वरं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतद्वोचत् । न त्वया कुलपुत्र तस्यां सक्तायां
 लोकधातौ गत्वा ह्येनसंज्ञोत्पादयितव्या । मा खलु पुनः कुलपुत्र लोकधातुस्तकूलनि-
 कूला⁽³⁾ मृन्मयी⁽⁴⁾ कालपर्यताकोर्णा⁽⁵⁾ गूथोडिल्लपरिपूर्णा⁽⁷⁾ । स च भगवाञ्शाक्यमुनिस्तथा- 10
 गतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धो ऋस्वकायस्ते च बोधिसत्त्वा ऋस्वकायास्तव च कुलपुत्र द्वाच-
 त्वारिंशद्योजनशतसकृन्नाणयात्मभावप्रतिलाभः⁽⁸⁾ । नम च कुलपुत्राष्टयष्टियोजनशतसकृ-
 न्नाणयात्मभावप्रतिलाभः⁽¹²⁾ । तं च कुलपुत्र प्रासादिको दर्शनीयो ऽभिद्वयः परमश्रुभवर्णा-⁽¹³⁾

- 1) तस्मिं सक्ते B.
- 2) स A. B. Cb. W. मा K.
- 3) ल B. लो Cb.
- 4) यः B. यो Cb. या the rest.
- 5) र्णा B. Cb.
- 6) ल B.
- 7) र्णाः B. Cb.
- 8) शत in Cb. K. only.
- 9) Sic A. K. W. लब्धो the rest.
- 10) ष्टा A. W.
- 11) र्णो K.
- 12) लाभः A. W. लम्भ K.
- 13) या added in A. Ca. W.

पुष्करतपा समस्वागतः पुण्यशतसहस्रातिरेकलक्ष्मीकः । तस्मात्तर्हि कुलपुत्र तां सहं
लोकधातुं गत्वा मा हीनसंज्ञानुत्पादयिष्यमि तद्यागते च बोधिसत्त्वेषु च तस्मिंश्च बुद्ध-
लेत्रे ॥

एवमुक्ते गङ्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महामत्तस्ते भगवत्तं कमलदलत्रिमलनतत्रराज-
5 संकुमुमिताभिज्ञं तद्यागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धमेतदवोचत् । तथाहं भगवन्करिष्ये यथा
तद्यागन आज्ञापयति । गमिष्याम्यहं भगवंस्तां सहं लोकधातुं तद्यागताधिष्ठानेन तथा-
गतबलाधानेन तद्यागतविक्रोडितेन तद्यागतव्यूहेन तद्यागताभ्युद्गतज्ञानेन । अथ खलु
गङ्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महामत्तस्त्वस्यां वेलायामनुच्चारित एव तस्माद्बुद्धतेत्राद्नुत्थित-
श्चैत्र तस्मादासनात्तद्यागपं समाधिं समापद्यते स्म पश्य समाधेः समनत्तरतमापन्नस्य गङ्ग-
10 दस्वरस्य बोधिसत्त्वस्याथ तावदेवेहं महायां लोकधातौ गृध्रकूटे पर्वते तस्य तद्यागतध-
मासनस्य पुरस्ताच्चतुरशीतिपद्मकोटीनयुतशतसहस्राणि प्राड्भूतान्यभूवन्मुवर्णादण्डानि
द्वयपत्राणि पद्मकिंशुकवर्णानि संदृश्यते स्म ।

अथ खलु मञ्जुश्रोः कुमारभूतस्तं पद्मव्यूहप्राड्भावं दृष्ट्वा भगवत्तं शाक्यमुनिं तथा-

1) स्नाभि A.

2) From here, in K. lost one leaf (107). स्नामु our correction for स्नो of the MSS.

3) च in A. W. only.

4) च in Cb. only.

5) This paragraph is left out in B. Cb.

6) Left out in Cb.

7) तेन A. Cb. K. W.

8) B. adds च.

9) स्याधतादेवेह A. तावदेह the other MSS.

10) Left out in B. Cb.

11) किंशुक Cb.

12) सं in B. only.

गतमर्हत्तं सम्यकसंबुद्धमेतद्वोचत् । कस्येदं⁽¹⁾ भगवन्पूर्वनिमित्तं येनेमानि चतुरशीतिपन्न-
 कोटीनयुतशतसङ्ख्याणि संदृश्यते स्म सुवर्णाद्दण्डानि⁽²⁾ ब्रह्मपत्राणि⁽³⁾ पद्माकिंप्रकवर्णानि⁽⁴⁾ ।
 एवमुक्ते भगवान्मञ्जुश्रियं कुमारभूतमेतद्वोचत् । एष मञ्जुश्रीः पूर्वस्माद्दिग्भागाद्द्वैरोचनर-
 श्मिप्रतिमपिडताया लोकधातोस्तस्य भगवतः कमलदलविमलनक्षत्रराजसंकुमुमिताभि-
 न्नस्य तथागतस्यार्हतः सम्यकसंबुद्धस्य बुद्धतेचाद्गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चतुरशी- 5
 तिवोधिसत्त्वकोटीनयुतशतसङ्ख्यैः परिवृतः पुरस्कृत इमां सद्दां लोकधातुमागच्छति
 मम⁽⁵⁾ दर्शनाय वन्दनाय पर्यपासनायास्य च सद्धर्मपुण्डरीकस्य धर्मपर्यायस्य श्रवणाय ।
 अथ खलु मञ्जुश्रीः कुमारभूतो भगवत्तमेतद्वोचन् । कस्तेन भगवन्कुलपुत्रेण कुशलसं-
 भारः कृतो येन स कुशलसंभारेण कृतेनोपचितेनायं विशेषः प्रतिलब्धः । कतमास्मिंश्च
 भगवन्समाधौ स बोधिसत्त्वश्चरति । तं वयं भगवन्समाधिं शृणुयाम तत्र च वयं भगवन्स- 10
 माधौ चरेम । तं च वयं भगवन्बोधिसत्त्वं महासत्त्वं पश्येम कोदृशस्तस्य बोधिसत्त्वस्य वर्णः
 कीदृग्रूपं कीदृग्लिंगं कीदृकसंस्थानं को ऽस्याचार इति । तत्साधु भगवन्करोतु⁽⁷⁾ तथाग-
 तस्तथाह्वयं निमित्तं येन निमित्तेन संचोदितः समानः स बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां सद्दां
 लोकधातुमागच्छेत् ॥

अथ खलु भगवाञ्शाक्यमुनिस्तथागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धस्तं भगवत्तं प्रभूतरत्नं 15
 तथागतमर्हत्तं सम्यकसंबुद्धं परिनिर्वृतमेतद्वोचत् । करोतु भगवांस्तथाह्वयं निमित्तं येन
 गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां सद्दां लोकधातुमागच्छेत् । अथ खलु भगवान्प्रभूत-

1) कस्येदं A. K. W. कस्येदं B. Cb.

2) In Cb. only.

3) पन्न left out in Cb.

4) गर्भा (instead of वर्णा) Cb.

5) A. B. K. W. add भिर्.

6) In A. added च.

7) करोतु is put in after तथागतः in B. Cb.

रत्नस्तत्रागतो ऽर्कस्तस्यकमंबुद्धः परिनिर्वृतस्तस्यां वेलायां तद्यात्रपं निमित्तं प्राडुश्चकार⁽¹⁾
 गङ्गस्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य संचोदनार्थम् । आगच्छ⁽²⁾ कुलपुत्रेमां सहां लोकधा-
 तुमयं ते⁽³⁾ मञ्जुश्रीः कुमारभूतो दर्शनमभिनन्दति । अथ खलु गङ्गस्वरौ बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वस्तस्य भगवतः कमलदलविमलनतत्रसंकुमुमिताभिज्ञस्य तथागतस्यार्कतः सम्यकसं-
 5 बुद्धस्य पादौ शिरसाभित्रन्ध्य त्रिप्रदक्षिणीकृत्य सार्धं तैश्चतुरशीतिबोधिसत्त्वकोटीनपु-
 तशतसङ्घैः परिवृतः पुरस्कृतस्तस्यां वैरोचनरश्मिप्रतिमपिण्डतायां लोकधातोर्त्सार्कित
 श्नां सहां लोकधातुमागच्छति स्म प्रकम्पद्भिः तैत्रैः प्रवर्षाद्भिः पद्भैः प्रवाद्यमानैस्तूर्पको-
 टीनपुतशतसङ्घैः । नीलोत्पलपद्मनेत्रेण वदनेन सुवर्णवर्णेन कायेन पुण्यशतसङ्घालं-
 कृतेनात्मभावेन श्रिया त्राड्यत्यमानस्तेजसा देदीप्ममानो लक्ष्मणैर्विचित्रतगात्रो नारा-
 10 यणसंस्कृतनकायः । सत्परत्वमयं कूटागारमभिरुक्ष्य वैकायसे सप्ततालमात्रेण बोधिसत्त्वगण-
 परिवृतः पुरस्कृत आगच्छति स्म । न येनायं सहा लोकधातुर्येन च गृध्रकूटः पर्यतराजस्ते-
 नोपसंक्रामडुपसंक्राम्य तस्मात्कूटागारादवतीर्य शतसङ्घसमूह्यं मुक्ताहारं गृहीत्वा⁽¹¹⁾ येन
 भगवांस्तेनोपसंक्रामडुपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसाभित्रन्ध्य⁽¹²⁾ सप्तकृत्वः प्रदक्षिणीकृत्य

1) र य A. रा Cb. र ये W.

2) A. adds तु.

3) तेन Cb.

4) दर्शनावम A. दर्शनाम W.

5) तैष् left out in Cb.

6) शीत्या Cb. शीतिभिर्बो A. B. W.

7) तस्यास्माद्वैरो A. तस्माद्वैरो B. तस्यां वैरो Cb. तस्मात् वैरो W.

8) यां A. Cb. ताह्यो B. याः W.

9) तौ Cb.

10) राज्ञ left out in B. Cb.

11) गृह्य A. W.

12) वेदित्वा B.

ते मुक्ताहारं भगवतः पूजाकर्मणे निर्घातयामास निर्घातय⁽¹⁾ च भगवत्तपेतद्वोचत् । कमल-
दलविमलननत्रराजसंकुमुगिताभिज्ञो भगवांस्तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो भगवतः परि-
पृच्छत्यल्पवाधा⁽²⁾तां श्रुत्वातङ्कतां लघूत्थानतां यात्रां बलं⁽³⁾ मुखसंस्पर्शविहारतां । एवं
च स भगवानवोचत् । कश्चित्ते⁽⁵⁾ भगवन्समणीयं कश्चिद्यथापनोयं कश्चिद्घातयः⁽⁶⁾ प्रतिकुर्वन्ति
कश्चित्ते⁽⁹⁾ सत्त्वाः स्वाकाराः सुविनेयाः⁽¹⁰⁾ मुचिकित्साः कश्चिच्छुचिक्राया मातीव रागचरिता 5
मातीव द्वेषचरिता मातीव मोहचरिता मातीव भगवन्सत्त्वा ईर्ष्यालुका⁽¹²⁾ मा मत्सरिणी
मामातृज्ञा⁽¹⁴⁾ मापितृज्ञा⁽¹⁴⁾ माश्रमणिया⁽¹⁵⁾ माब्राह्मणिया⁽¹⁶⁾ मा मिथ्यादृष्टयो मादास्यचित्ता⁽¹⁸⁾ मागुप्तेन्द्र-

1) निर्घातयित्वा A. W.; O. here again beginning with यित्वा.

2) श्रुत्वावाधायाय श्रुत्वातङ्कताय लघूत्थानताय परिपृच्छति O. त्यल्पपातं क-
तां A. ति स्म । श्रुत्वातङ्कतां Cb. त्यल्पवाधायां त्यल्पपातं कतां W.

3) यात्रां बलं A. यात्रां च बलं च B. यात्रां च बलां च Cb. बलं च W.
MSS. add च after each substantive यात्रार बलं W.

4) मुखसं left out in B. ने left out in Cb. मुखाय स्पर्शविहाराय O.

5) कश्चि A. B. कश्चित्तेन Cb. कचि W.

6) नय Cb.

7) कश्चि B. Cb. W. कश्चि A.

8) कश्चिद्घातयः A. Cb. कश्चिद्घा घातय B. कश्चिद्घातयः W.

9) कश्चि A. B. केचि Cb. कश्चि W.

10) विनेयाः O. विनेयाः the rest. Cp. Pāli *veneyya*.

11) कश्चि मुचि A. कश्चि मुचि B. कश्चि मुचि W.

12) ईर्ष्यालुका A. Cb. ईर्ष्यावलुला B. इर्ष्यारुका W. ईर्ष्यालुका O.

13) रिक्ता A. W. रिण B. Cb. Here begins K. l. 108.

14) ज्ञा A. B. W. ज्ञाः K. ज्ञताः Cb.

15) एया B. एयता Cb. एयाः K. The whole word left out in A. W.

16) एया A. B. W. एयता Cb. एयाः K.

17) यः । Cb. ष्टिका O.

18) त्ता A. B. W. त्ता Cb. त्ताः K.

याः । काञ्चिन्नं भगवान्नक्तमारप्रत्यर्थिका एत सत्राः । काञ्चिद्भगवन्प्रभूत्रलस्तथागतो
 ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धः परिनिर्वृत इमां सदां लोकधातुमागता धर्मश्रवणाय सत्ररत्नमये स्तूपे
 मध्यगतः । तं च भगवत्तं तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं न भगवान्परिपृच्छति⁽⁵⁾ । काञ्चिद्भग-
 वंस्तस्य भगवतः प्रभूत्रलस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य तमणीयं काञ्चिद्यापनीयं
 5 काञ्चिद्भगवन्प्रभूत्रलस्तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धश्चिरे स्थास्यति । वयमपि भगवंस्तस्य
 प्रभूत्रलस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य धातुविग्रहं पश्येम । तन्माधु भगवान्दर्श-
 यतु तथागतस्तस्य भगवतः प्रभूत्रलस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य धातुविग्रह-
 मिति ॥

अथ खलु भगवाञ्शाक्यमुनिस्तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धस्तं भगवत्तं प्रभूत्रलं
 10 तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं पारिनिर्वृतमेतद्वोचत् । अयं भगवन्गङ्गदस्वरो वोधिसत्त्वो
 मकानसत्त्वो भगवत्तं प्रभूत्रलं तथागतमर्हत्तं सम्यक्संबुद्धं पारिनिर्वृतं द्रष्टुकामः । अथ खलु
 भगवान्प्रभूत्रलस्तथागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धस्तं गङ्गदस्वरं वोधिसत्त्वं मकानसत्त्वमेतद्वो-
 चत् । साधु साधु कुलपुत्र यत्र हि नाम त्वं भगवत्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हत्तं सम्यक्सं-

1) कश्चि A. W. कश्चित्तेन B. कचि Cb. काञ्चि W.

2) र्थिकाः सत्त्वाः B. र्थिकाः । O. र्थिन the rest.

3) कश्चि A. B. Cb. W. काञ्चि K. भगवन् left out in A. W.

4) आगतो is put in after °णाय in A. K. W.

5) Cb. K. add स्म.

6) कश्चि A. B. Cb. W. काञ्चि K.

7) कश्चि A. B. Cb. काञ्चि K. W.

8) स्त left out in A. B. W. Here again O. breaks off.

9) Cb. reads प्रभूत्रल for शाक्यमुनि and leaves out भगवत्तं °अयं भगवन्.

10) From गङ्गद° till °संबुद्धस्तं left out in A. Cb. तं is added after अयं भगवन् in K.

11) From परिनि° till °संबुद्ध left out in K.

12) A. adds च; W. adds व.

बुद्धं द्रष्टुकामो ऽभ्यागत इमं च सद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्यायं श्रवणाय मञ्जुश्रियं च कुमारभूतं दर्शनयेति ॥

अथ खलु पद्मश्रीर्वोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवत्तमेतदवोचत् । कीदृशं भगवन्गद्ग-
स्वरेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पूर्व कुशलमूलमवरोपितं कस्य वा तथागतस्यात्तिके ।
अथ खलु भगवान्⁽⁴⁾शाक्यमुनिस्तथागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धः पद्मश्रियं बोधिसत्त्वं महासत्त्व- 5
मेतदवोचत् । भूतपूर्वं कुलपुत्रार्तति ऽधन्यसंष्येये⁽⁵⁾ कल्पे⁽⁶⁾ ऽसंष्येयतरे विपुले ऽप्रमेये
ऽप्रमाणे यदासीत्तेन कालेन तेन समयेन मेघडुन्दुभिस्वरराज्ञो नाम तथागतो ऽर्हन्सम्य-
कसंबुद्धो लोक उद्पादि विद्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदस्यसारथिः
शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भगवान्सर्वत्रूपमंदर्शनायां लोकधातो प्रियदर्शने
कल्पे । तस्य खलु पुनः कुलपुत्र भगवतो मेघडुन्दुभिस्वरराज्ञस्य तथागतस्यार्हतः सम्य- 10
कसंबुद्धस्य गद्गस्वरेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तूर्पशतसहस्रप्रवादिनेन द्वादशवर्षशतस-
हस्राणि पूजा कृताभूत् । सत्परत्नमयानां च भोजनानां चतुरशीतिसहस्राणि दत्तान्यभूवन् ।
तत्र कुलपुत्र⁽¹²⁾ मेघडुन्दुभिस्वरराज्ञस्य⁽¹³⁾ तथागतस्य प्रवचने गद्गस्वरेण बोधिसत्त्वेन महा-

1) शी A.

2) पूर्व A. B. K. पूर्व W. left out in Cb.

3) मूलावलाधनेन Cb. ०वरूपं K. which is also the usual form in O.

4) वां च्छा K.

5) Cb. adds पु.

6) रूप left out in A.

7) दर्शने B.

8) सं B. K.

9) शत left out in B. Cb.

10) भो K.

11) तिभिः A. तिः B.

12) Left out in A. W.

13) ज्ञम् K. So, too, p. 432, l. 3.

14) A. W. add न.

(1) मन्त्रेणैवोद्देशी⁽²⁾ श्रीः प्राप्ता⁽³⁾ । स्यात्खलु पुनस्ते कुलपुत्र काङ्क्षा वा विमर्तिर्वा विचि-
 कित्ता वास्यः स तेन कालेन तेन समयेन गद्गदस्वरो नाम बोधिसत्त्वो महांसत्त्वो⁽⁵⁾ ङ्भूयेन
 सा⁽⁶⁾ तस्य भगवतो मेघडुन्दुभिस्वररानस्य तद्यागतस्यार्कतः सम्यक्संबुद्धस्य पूजा कृता
 तानि⁽⁷⁾ चतुरशीति⁽⁸⁾ भाजनसदृशाणि दत्तानि । न खलु पुनस्ते कुलपुत्रैवं दृष्टव्यम् । तत्कस्य
 5 कृतोः । अथमेव स कुलपुत्र गद्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महांसत्त्वो ङ्भूयेन सा⁽¹⁰⁾ तस्य भगवतो
 मेघडुन्दुभिस्वररानस्य⁽¹¹⁾ तद्यागतस्यार्कतः सम्यक्संबुद्धस्य पूजा कृता तानि⁽¹²⁾ चतुरशीति-
 भाजनसदृशाणि दत्तानि । एवं बहुबुद्धपर्युपासितः कुलपुत्र गद्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महां-
 सत्त्वो बहुबुद्धजनसदृशावरोपितकुशलमूलः कृतबुद्धपरिकर्मा । दृष्टपूर्वाशानेन गद्गदस्वरेण
 बोधिपत्त्रेण महांसत्त्रेण गङ्गानदीवालिकाममा बुद्धा भगवत्तः । पश्यसि त्वं पद्मश्रीरेतं⁽¹³⁾
 10 गद्गदस्वरं बोधिसत्त्रं महांसत्त्रम् । पद्मश्रीराह । पश्यामि भगवन्पश्यामि सुगत । भगवा-

1) Left out in A. K. W.

2) दृ K.

3) शीघ्रं A. शी Cb. B.

4) साः A. W.

5) Left out in A. B. Cb. W.

6) सो A. W.

7) K. adds च.

8) भो W.

9) B. adds शत.

10) सो A. B. Cb. W. सा K.

11) शस् K.

12) तानि च भाजनानि दत्तानि B. K.

13) कत A. B. Cb. W. कृत K.

14) पूर्वा Cb. K.

15) लुकोप A. K. W. लुकास B. लिकास Cb.

16) श्रीगर्भ एनं तं A. श्रीरेवं B. श्री एवं Cb. श्रीरेतं K. श्रीगर्भ एनं W.

नाह । एष खलु पुनः पद्मश्रीर्गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बहुभी त्वैरिमं⁽¹⁾ सद्धर्मपु-
 एउरीकं धर्मपर्यायं देशयति स्म⁽²⁾ । तद्यथा क्वचिद्ब्रह्मरूपेण क्वचिद्गुरुरूपेण⁽³⁾ क्वचिच्छक्ररूपेण⁽⁴⁾
 क्वचिदश्वररूपेण क्वचित्तेनापतिरूपेण⁽⁵⁾ क्वचिद्वैश्रवणरूपेण क्वचिच्चक्रवर्तिरूपेण क्वचि-
 त्कोट्टराजरूपेण क्वचिच्छ्रेष्ठिरूपेण क्वचिद्गुरुपतिरूपेण क्वचिनैगमरूपेण क्वचिद्वाक्काण-
 रूपेणोमं सद्धर्मपुएउरीकं धर्मपर्यायं देशयति स्म⁽⁶⁾ । क्वचिद्भुजुषेण क्वचिद्भुजुषीरूपेण 5
 क्वचिदुपासकरूपेण क्वचिदुपासिकारूपेण क्वचिच्छ्रेष्ठिभार्यारूपेण क्वचिद्गुरुपतिभार्या-
 रूपेण क्वचिनैगमभार्यारूपेण⁽⁷⁾ क्वचिद्दार्करूपेण क्वचिद्दार्कारूपेण गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व इमं सद्धर्मपुएउरीकं धर्मपर्यायं सत्त्वानां⁽⁸⁾ देशयति स्म⁽⁹⁾ । इयद्भिः कुलपुत्र रूपसंदर्श-
 नैर्गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं सद्धर्मपुएउरीकं धर्मपर्यायं सत्त्वानां⁽¹⁰⁾ देशयति स्म⁽¹¹⁾ ।
 यावत्केषांचिद्यत्नरूपेण गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं सद्धर्मपुएउरीकं धर्मपर्यायं 10
 सत्त्वानां⁽¹³⁾ देशयति स्म⁽¹⁴⁾ । केषांचिद्गुरुरूपेण केषांचिद्गुरुरूपेण केषांचित्किंनररूपेण केषां-
 चिन्महोरगरूपेण गद्गस्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं सद्धर्मपुएउरीकं धर्मपर्यायं सत्त्वानां

- 1) बहुभिरूपयैरिमं B. Cb.
- 2) Left out in B.
- 3) Left out in B. Cb. K.
- 4) Left out in Cb.
- 5) A. Ca. W. add क्वचिच्छ्रेष्ठिरूपेण.
- 6) Left out in B. Cb.
- 7) In Cb. only.
- 8) Left out in A. W.
- 9) धर्मन् is added in K. W.
- 10) Left out in B.
- 11) Left out in A.
- 12) Left out in B. Cb.
- 13) Left out in W.
- 14) A. adds धर्म.
- 15) Left out in B. Cb. K.

देशयति स्म⁽¹⁾ । यावन्निर्यतिर्यग्योनियमलोकान्ताणोपपन्नानामपि सन्नानां गङ्गदस्वरो बो-
 धिनत्रो मङ्गामत्र⁽²⁾ इमं सङ्घर्षपुण्डरीके धर्मपर्याये देशयेत्त्राता भवति⁽³⁾ । यावदन्तःपुरमध्यग-
 तातामपि सन्नानां गङ्गदस्वरो बोधिधनत्रो मङ्गामत्रः स्त्रीद्वयमभिनिर्मयिनें सङ्घर्षपुण्डरीके
 धर्मपर्याये सन्नानां देशयति स्म⁽⁴⁾ । अस्यां मङ्गायां लोकधातौ सन्नानां धर्म देशयति स्म⁽⁵⁾ ।
 5 त्राता खल्वपि⁽⁷⁾ पद्मश्चैर्गङ्गदस्वरो बोधिधनत्रो मङ्गामत्रः सङ्गायां लोकधाताद्युपपन्नानां
 सन्नानाम्⁽⁸⁾ । तस्यां च सङ्गायां लोकधातावेव स गङ्गदस्वरो बोधिधनत्रो मङ्गामत्र इत्यद्भो
 वृत्तनिमित्तिरिमं सङ्घर्षपुण्डरीके धर्मपर्याये सन्नानां देशयति⁽¹³⁾ । न चास्य सत्पुरुषस्यां द्विहा-
 निनापि प्रज्ञाहानिः⁽¹⁴⁾ । इतिः कुलपुत्र ज्ञानावभासैर्गङ्गदस्वरो बोधिधनत्रो मङ्गामत्रो ऽस्यां
 मङ्गायां लोकधातौ प्रज्ञायते । अन्येषु च गङ्गानदीवालििकासमेषु लोकधातुषु बोधिधनत्र-
 10 वैनेयानां⁽¹⁶⁾ सन्नानां बोधिधनत्ररूपेण धर्म देशयति⁽¹⁷⁾ । आवकवैनेयानां सन्नानां आवकद्वयेण

1) Left out in Cb. K.

2) From इमं till देशयन् left out in A. W.

3) देशयन्ता भविष्यति Cb.

4) Left out in B. Cb. K. O.

5) अस्मिं सहे B.

6) Left out in B. Cb. O.

7) त्रातारभूतः प O.

8) सहे B. O.

9) सन्नानाम् left out in A. Cb. W.

10) तस्यां च वैरोचनरश्मिप्रतिमंडितायां A. W. अस्मिश्च B. तस्यां वैरोच-
 तायां K. तस्यां च सङ्गायां Cb.

11) धातावेव ग° B. Cb. धातौ । एष ग° K.

12) निं K. W.

13) In B. added स्म.

14) From नापि till निः left out in A. K. W.

15) लुकोपमेषु A. B. W. लिंकासमेषु Cb. O. लुकोपमासु K.

16) वैनेयिकानां A. Cb. W.

17) The whole paragraph is left out in W.

धर्मं देशयति । प्रत्येकबुद्धवैनेयानां सत्त्वानां प्रत्येकबुद्धरूपेण धर्मं देशयति । तद्यागतवैने-
यानां सत्त्वानां तद्यागतरूपेण धर्मं देशयति । यावत्तद्यागतधातुवैनेयानां सत्त्वानां तद्यागत-
धातुं दर्शयति । यावत्परिनिर्वाणवैनेयानां सत्त्वानां परिनिर्वाणमात्मानं दर्शयति । एवं
ज्ञानवलाधानप्राप्तः⁽⁵⁾ खलु पुनः पद्मश्रीगद्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महामत्तः ॥

अथ खलु पद्मश्रीवोधिमत्तो महामत्तो भगवन्मत्तद्वोचत् । अत्रोपितकुशलमूलो 5
ऽयं भगवन्गद्गदस्वरो बोधिसत्त्वो महामत्तः । कतम एष भगवन्मत्ताधिर्मस्मिन्समाधावव-
स्त्रितेन गद्गदस्वरेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनेपत्तः सत्त्वा विनीता इति । एवमुक्ते भगवाञ्छी-
क्यमुनिस्तद्यागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धः पद्माश्रयं बोधिसत्त्वं महामत्तमेतद्वोचत् । एष हि
कुलपुत्र सर्वत्रपसंदर्शनो नाम समाधिः ।⁽⁶⁾ अस्मिन्समाधाववस्त्रितेन गद्गदस्वरेण बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेनैवमप्रमेयः सत्त्वार्थः कृतः ॥ 10

अस्मिन्खलु पुनर्गद्गदस्वरपरिवर्ते निर्दिश्यमाने षानि गद्गदस्वरेण बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेन सार्धं चतुरशीतिबोधिसत्त्वकीटिनयुनशतसहस्राणिमां सहं लोकधातुना⁽⁹⁾गतानि
सर्वेषां तेषां सर्वत्रपसंदर्शनस्य समाधिः प्रतिलम्भो ऽभूत् । अस्यां च सह्यां⁽¹¹⁾ लोकधातौ
गणानां समतिक्राप्तानां बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां तेषां सर्वत्रपसंदर्शनस्य समाधिः प्रति-
लम्भो⁽¹⁰⁾ ऽभूत् ॥ 15

1) नेयानां B. K. W. नेयिकानां A. B. Cb.

2) B. reads धातुत्रूपेण धर्मं. O. has रूपमात्मानमुप - - .

3) नेयाना A. B. K. W. नेयिकानां Cb.

4) निवाण A. W.

5) धानगतः Cb.

6) धौ व्यय Cb.

7) वाञ्छा B. Cb. K.

8) य A. K. यत्र O.

9) इह सहे लोकधातौ आग° O.

10) लाभो A. W. O.

11) अस्मिं सहे B. O.

अथ खलु गद्गस्वरौ बोधिसत्त्वो महामत्त्वो भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्कतः
 सम्यक्संबुद्धस्य तस्य च भगवतः प्रभूतरत्नस्य तथागतस्यार्कतः सम्यक्संबुद्धस्य धातुस्तूपे
 विपुनां विस्तीर्णा⁽²⁾ पूर्णां कृत्वा पुनरपि सत्परत्नये कूटागरे ऽभिरुह्य प्रक्रम्पद्भिः⁽⁴⁾ तैत्रैः
 प्रवर्षद्भिः पद्भिः प्रत्राद्यनानिस्तूर्यकोटोनयुतशतसहस्रैः सार्धं तैश्चतुरशीतिबोधिसत्त्वकोटो-
 6 नयुतशतसहस्रैः परिवृतः पुरस्कृतः पुनरपि स्वं बुद्धक्षेत्रमभिगतः । समभिगम्य च तं
 भगवत्तं कमलदलत्रिमलनक्षत्ररात्रसेकुमुमिताभिज्ञं तथागतमर्कत्तं सम्यक्संबुद्धमेतदवो-
 चत् । कृतो मे भगवन्महायां लोकधातौ सत्त्वार्थस्तस्य⁽⁸⁾ च भगवतः प्रभूतरत्नस्य तथाग-
 तस्यार्कतः सम्यक्संबुद्धस्य धातुस्तूपो दृष्टो वन्दिताश्च स च भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतो
 दृष्टो वन्दिताश्च स च मञ्जुश्रोः कुमारभूतो दृष्टः स च भैषज्यराजो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो
 10 वीर्यबलत्रेगप्राप्तः स च प्रदानशूरो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो दृष्टः सर्वेषां च तेषां⁽¹⁰⁾ चतुरशी-
⁽¹¹⁾ तिबोधिसत्त्वकोटोनयुतशतसहस्राणां सर्वद्वयसंदर्शनस्य समाधिः प्रतिलम्भो⁽¹³⁾ ऽभूत् ॥

अस्मिन्खलु पुनर्गद्गस्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य⁽¹⁵⁾ गमनागमनपरिवर्ते भाष्य-

1) Left out in B. and put in after विस्तीर्णा in Cb.

2) षाम् K. Cb. षां O.

3) Left out in B. Cb.

4) प्रमनैः B.

5) तैश्च in B. K. only, and तैभिश्च O.

6) A. adds भिरु B. reads शित्या.

7) सम् left out in A. W.

8) In Cb. only.

9) Left out in K. W.

10) चेषां A. K. W.

11) शीतीनां A. W. K. शीते B. शीति Cb.

12) कोटोनयुतशत left out in K.

13) लाभो A. W.

14) अस्मिंश्च K.

15) गमना left out in K.

माणो द्वाचत्वारिंशतां बोधिसत्त्वसङ्घानामनुत्पत्तिकर्म्मनास्तिप्रतिलम्भो⁽¹⁾ ऽभून् । पद्म-
श्रियश्च बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सद्धर्मपुण्डरीकस्य समाधेः प्रतिलम्भो⁽²⁾ ऽभून् ॥

॥ इति श्रीसद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये गद्गदस्वरपरिवर्ती नाम त्रयोविंशतिमः⁽⁴⁾ ॥

1) केषु धर्मेषु A. K. W. कर्म्म B. Cb.

2) लाभो A. W.

3) श्राय (for इतिश्री) K.

4) चतुर्विंश Cb. Reading of O. unknown.

XXIV.

अथ अल्पवन्नपमतिर्बोधिमन्त्रो मन्त्रासन्नं⁽¹⁾ उतथापासनदिकांसमुन्नरामङ्गं कृत्वा र्दतिणं⁽²⁾
 ज्ञानुमण्डले पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणाम्यं⁽³⁾ भगवन्नमेतदवोचन् । केन
 कारणेन भगवन्नवलोकितेश्वरो बोधिमन्त्रो मन्त्रासन्नो ऽवलोकितेश्वर इत्युच्यते । एवमुक्ते
 भगवानन्तपमतिं बोधिमन्त्रं मन्त्रासन्नमेतदवोचन् । इह कुलपुत्र यावन्ति सन्नकोटीनयुन-
 शन्मन्त्राणां यानि⁽⁴⁾ दुःखानि प्रत्यनुभवन्ति तानि⁽⁵⁾ सचेद्वलोकितेश्वरस्य बोधिमन्त्रस्य
 मन्त्रासन्नस्य नामधेयं प्रणयुस्ते सर्वे तस्माद्दुःखस्कन्धात्परिमुच्येरन्⁽⁷⁾ । ये च कुलपुत्र सन्ना
 अवलोकितेश्वरस्य बोधिमन्त्रस्य मन्त्रासन्नस्य नामधेयं धारयिष्यन्ति⁽⁸⁾ सचेते मन्त्र्याग्नि-
 स्कन्धे⁽⁹⁾ प्रपतेयुः सर्वे ते⁽¹⁰⁾ ऽवलोकितेश्वरस्य बोधिमन्त्रस्य मन्त्रासन्नस्य तेजसा तस्मान्मन्त्रो

1) Left out in A.

2) पा K.

3) MSS. प्रणाम्य.

4) Cb. adds च.

5) ते सर्वे °व A. ते सचेद्व B. Ca. K. तानि च घव Cb.

6) In a text published in Peking (?) (in the possession of the late Prof. Max Müller — des. as Ch. in the notes hereafter — the following passages are given between प्रणयुन् and ते सर्वे तान्मर्वास्तस्माद्दुःखस्कन्धादवलोकितेश्वरः पारमो-
 च्येदोश्चरत्रिधानेनावलोकितेन । तत्कस्य केतोः । नानादेशेषु नानास्थानेषु नानान्नाद्विपि
 नरकतिर्गयोनिप्रतयमलोकेश्वरपण्डितरायुजनेस्वेदनीयपाडुकानि समकालस्मत् श्व कुल-
 पुत्रार्पन्नाद्दुःखोऽर्थाणां विधानेन इदृशो ऽस्य प्रभावो ऽस्मात्कारणादवलोकितेश्वरस्याव-
 लोकितेश्वरं । ये च.

7) च्येयुः Ca. K. O.

8) धारयन्ति A. B. Ca. K. W. धारयिष्यन्ति । ते च Cb. धारयन्ति ते सर्वे O.

9) Cb. adds न.

10) प्रपतेयुस्ते O.

ऽग्निस्क्रन्धात्परिमुच्येरन्⁽¹⁾ । सचेत्पुनः कुलपुत्र सत्त्वा⁽²⁾ नदीभिरूह्यमाना अत्रलोकितेश्वरस्य
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याक्रन्दं कुर्युः सर्वास्ता नद्यस्तेषां सत्त्वानां गाधं दद्युः । सचेत्पुनः⁽³⁾
 कुलपुत्र सागरमध्ये वरुणाभद्राणां⁽⁴⁾ सत्त्वकोटीनयुनशनमकृद्वाणां किरण्यमुत्रर्षामणिमु-
 क्तावज्जैर्दुर्षणशिलाप्रवाडोष्मगर्भमुनारगल्बलोकितनुक्तादीनां⁽⁵⁾ कृतनिधोनां⁽⁶⁾ स पो-
 तस्तेषां कालिकात्रातेन रत्नसीदोपे⁽⁷⁾ ज्ञातः स्यार्तास्मिंश्च कश्चिदेकः⁽⁸⁾ सत्त्वः स्याद्यो 5
 ऽत्रलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याक्रन्दं कुर्यात्सर्वे ते परिमुच्येरंस्तस्माद्वात्त-
 सीदोप्रात् । अनेन खलु⁽⁹⁾ पुनः⁽¹⁰⁾ कुलपुत्र कार्पोनावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 ऽवलोकितेश्वर इति संज्ञायते⁽¹¹⁾ ॥

सचेत्कुलपुत्र कश्चिदेव वध्योत्सृष्टो ऽवलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-

-
- 1) द्येयुः Ca. K. O.
 - 2) सत्त्वा is put in after °नाना in Ca. Cb.
 - 3) पुनः left out in B. K. O.
 - 4) वरुणाद्रूपानां A. B. W. वरुणाद्रुणानां Ca. Cb. K. वरुणाभि° Cb. Differ-
 ently in O.
 - 5) वज्र left out in B. Ca. Cb. W. O.
 - 6) After प्रवाड Ch. adds रत्नजातद्रव. O. leaves out शङ्खशिलाप्रवाड, and
 has अथ for अश्म.
 - 7) मुक्तश्च Ca. K.
 - 8) कृतशीगतानां B. Cb. नोगता Ca. कृतसौ° K. कृतसो° W. कृतेन गता
 भवेयुस्तेषां O.
 - 9) W. adds का.
 - 10) का left out in Ca. केन Cb.
 - 11) पे Ca. K. O. पं the rest.
 - 12) कश्चिदेकः Ca. Cb.
 - 13) द्येयुम् A. Ca. K. O.
 - 14) Left out in Cb. K. O. अक्षयमते for कुलपुत्र O.
 - 15) इति व्यवस्था स्यात् Cb. इति संज्ञानीयते O.

क्रन्दं कुर्यात्तानि⁽¹⁾ तेषां वद्यघातकानां शस्त्राणि विकीर्षेरन्⁽²⁾ । सचेत्खलु पुनः कुलपुत्राय⁽⁴⁾
 त्रिसाक्षमहासाक्ष्मो लोकधातुर्यत्नराजसैः परिपूर्णा⁽⁶⁾ भवेत्ते ऽवलोकितेश्वरस्य महास-
 त्तस्य नानधेयप्रकृणेन दुष्टचित्ता द्रष्टुमध्यशक्ताः स्युः । सचेत्खलु पुनः कुलपुत्र⁽⁸⁾ कश्चिदेव⁽⁹⁾
 मन्त्रो द्वायार्थस्मैर्हृदिनिगडबन्धनैर्बद्धो भवेदपराध्यनपराधी वा तस्यावलोकितेश्वरस्य
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य नानधेयप्रकृणेन निप्रं तानि हृदिनिगडबन्धनानि विवरमनु-
 प्रपच्छति⁽¹³⁾ । ईदृशः कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रभावः ॥⁽¹³⁾

सचेत्कुलपुत्राय⁽¹⁴⁾ त्रिसाक्षमहासाक्ष्मो⁽¹⁵⁾ लोकधातुर्नैरमित्रैश्चौरैश्च शस्त्रपाणिभिः
 परिपूर्णा⁽¹⁶⁾ भवेत्तस्मिंश्चैकः सार्धवाहो महासं सार्ध⁽¹⁷⁾ रत्नाखमनध्यं गृह्णीता गच्छेत् । ते⁽²⁰⁾

1) तानि is put in before शस्त्राणि in Ca. K. while A. W. repeats it in the same place.

2) र्षेयुः Ca. K. खपडखपडानि गच्छेयुः O.

3) The paragraph is left out in Cb.

4) त्रेयं Ca. त्रेवं K.

5) स्त्री Ca. K.

6) पूर्णा K.

7) In Cb. only.

8) खलु पुनः in B. Cb. only.

9) एव in Cb. only.

10) Left out in Cb. दारुमपैर्वा अयस्मपैर्वा O.

11) धेय wanting in all but O.

12) A. B. Cb. K. W. add स्म.दास्यति for अनुप्रपच्छति O.

13) चिपयः O.

14) त्रेयं Ca. K.

15) स्त्री Ca. स्त्री O.

16) पूर्णा B. Ca. Cb. K.

17) महासं नत्वसार्धं A. W. महासं सर्वसार्धं B. K. महासत्त्वः सार्धं Cb. महत्सं सार्धं O.

18) धना Cb.

19) मनध्यं left out in Cb. K.

20) Left out in A. B. W. ते च सार्धिकास्तं मार्गं गच्छन्तस्तां O.

गच्छन्तस्तां⁽¹⁾ शौरान्धूर्ताञ्जत्रंश्च शस्त्रकस्तान्पश्येयः⁽²⁾ । दृष्ट्वा च पुनर्भार्तास्त्रस्ता अशरणमा-
त्मानं संज्ञानोयुः⁽³⁾ । स च सार्धत्राकृस्तं सार्धमेवं ब्रूयात् । मा भैष्ट कुलपुत्रा मा भैष्टाभयंद्-
मवलोकितेश्वरं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेकस्वरेण⁽⁴⁾ सर्वं समाक्रन्दधम् । ततो यूयमस्माच्चौरभ-
याद्मित्रभयात्तिप्रमेव⁽⁵⁾ परिमोक्ष्यधे । अथ खलु सर्व एव स सार्ध एकस्वरेणावलोकिते-
श्वरमाक्रन्देत्⁽⁷⁾ । नमो नमस्तस्मा⁽⁸⁾ अभयंद्दायावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वायेति । 5
मरुनामग्रहणेनैव स सार्धः सर्वभयेभ्यः परिमुक्तो भवेत् । ईदृशः कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रभावः ॥

ये कुलपुत्र रागचरिताः सत्त्वास्ते ज्वलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
नमस्कारं कृत्वा विगतरागा भवन्ति । ये द्वेषचरिताः सत्त्वास्ते ज्वलोकितेश्वरस्य बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य नमस्कारं कृत्वा विगतद्वेषा भवन्ति । ये मोक्षचरिताः सत्त्वास्ते ज्वलो- 10
कितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य नमस्कारं कृत्वा विगतमोहा भवन्ति । एवं मरु-
र्द्धिकः कुलपुत्रावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ॥

यश्च कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पुत्रकामो मातृग्रामो
नमस्कारं करोति तस्य⁽⁹⁾ पुत्रः प्रजायते ऽभिरूपः प्राप्तादिको दर्शनोयः⁽¹⁰⁾ पुत्रलक्षणसमन्वा-

- 1) गच्छन्तां A. गच्छन्ते तान् Ca. गच्छन्तान् Cb. गच्छन्तां K. W.
- 2) पश्येत् A. W.
- 3) नीया A. नोरन् B. Cb. नीयः Ca. नीयुः K. संज्ञीरं W. नेयुः O.
- 4) Left out in A. Ca.
- 5) सर्वे A. सर्वे W. left out in B. Ca. Cb. K. O.
- 6) त्तिप्रमेव in Ch. only.
- 7) क्रन्द्युः A. क्रन्देयुः B. W. O. क्रन्दतः Ca. क्रन्देरन् Cb.
- 8) तस्मै A. Cb. K. W. तस्मिन् Ca. A break in O.
- 9) तस्या A. W. तस्य B. Cb. K. तस्याः Ca.
- 10) पुरुष A. W. B. पुत्र Ca. Cb. K.

गतो ब्रह्मजनप्रियो मनापो⁽¹⁾ श्वरोपितकुशलमू⁽²⁾ भवति । पो दारिकामभिनन्दति⁽³⁾ तस्य⁽³⁾
 दारिका प्रजापतेऽभिप्राया प्रासादिका दर्शनीया परमया प्रभवर्णापुष्करतया⁽⁴⁾ समन्वागता⁽⁴⁾
 दारिकासत्तणामन्वागता⁽⁵⁾ ब्रह्मजनप्रिया मनापाश्वरोपितकुशलमूला च भवति । ईदृशः
 कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रभावः ।

5 ये च⁽⁷⁾ कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य⁽⁸⁾ बोधिसत्त्वस्य⁽⁹⁾ महासत्त्वस्य⁽⁹⁾ नमस्कारं करिष्यन्ति⁽¹⁰⁾
 नामधेयं च धारिष्यन्ति⁽¹¹⁾ तेषामनोधफलं भवति । यश्च कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य नमस्कारं करिष्यति⁽¹²⁾ नामधेयं च धारिष्यति⁽¹³⁾ । यश्च द्वापष्टोनां⁽¹⁴⁾
 गङ्गानदीवालि⁽¹⁵⁾कामिमानां बुद्धानां भगवतां नमस्कारं कुर्यान्नामधेयानि च धारिष्येद्यश्च ता-
 वतामेव⁽¹⁷⁾ बुद्धानां भगवतां तिष्ठतां धियतां⁽¹⁸⁾ यापयतां चीचरपिण्डपातशयनासनग्लानप्रत्य-

1) मनापो A. W. मनश्चापो B. Ca. मनापा Cb.

2) लो A. W. लश्च B. Ca. Cb. K.

3) तस्या A. Ca. W. तस्य B. Cb. K.

4) Left out in Cb.

5) समलंकृता B. K.

6) मना in all MSS.

7) च in B. K. only. B. adds तु.

8) कुलपुत्र left out in Ca. Cb.

9) °राय °त्राय. So almost always in similar cases before and after in Ch.

10) करिष्यति A. °न्ति W. left out in Cb. कुर्वन्ति Ca. K.

11) From नाम° till द्यन्ति left out in Ca. From नमस्कारं till द्यन्ति left out in Cb.

12) कृयात् Ca.

13) धारयेत् Ca.

14) द्विगंगा B. K. द्विभ्यो Ch.

15) कोप A. W.

16) कोपमेभ्यो बुद्धेभ्यो भगवद्भ्यो Ch.

17) एव in Ch. only.

18) Left out in Cb. while B. Ca. read धियमानानां and put it after यापयतां.

यभैष्यपरिष्कारैः पूर्णां कुर्यात् । तत्किं मन्यसे कुलपुत्रं कियत्सं^(६) कुलपुत्रो वा कुलड-
 क्तिता वा ततो निदानं पुण्याभिसेस्कारं प्रसूयेत्^(४) । एवमुक्ते ऽन्यमतिर्बोधिसत्त्वो महामहो^(५)
 भगवत्तमेतद्वोचन् । वद्धे भगवन्बद्धे सुगतं स^(६) कुलपुत्रो वा कुलडक्तिता वा ततोनिदानं
 वद्धे पुण्याभिसेस्कारं प्रसूयेत्^(७) । भगवानाह । वच्च कुलपुत्रं तावतां बुद्धानां भगवतां
 सत्कारं कृत्वा पुण्याभिसेस्कारो वञ्चावलोकितेश्चरस्य बोधिसत्त्वस्य महामहस्यात्तश्च 5
 एकमपि नमस्कारं कुर्यान्नामधेये च धारयेत्समो ऽनधिको ऽनतिरेकः पुण्याभिसेस्कार
 उभयतो भवेत्^(१२) । वच्च तेषां द्वापष्टीनां गङ्गानदीवालिकानमानां बुद्धानां भगवतां सत्कारं^(१३)
 कुर्यान्नामधेयानि च धारयेत् । वञ्चावलोकितेश्चरस्य बोधिसत्त्वस्य महामहस्या नमस्कारं
 कुर्यान्नामधेयं च धारयेत् । एताभूभौ पुण्यस्कन्धौ न मुक्तरौ क्षपयितुं काल्पकोटोत्पत्तशत-

1) भैष्य left out in W.

2) कियत्सं K. स left out in A. Ca. W.

3) In Ca. only.

4) प्रसूयेते B.

5) Ch. adds तं.

6) Left out in Cb.

7) Left out in Cb. वद्धतरं W.

8) रः प्रसूयेते B.

9) ताव left out in B.

10) B. K. add गुरुकारं कृत्वा माननां पूजनानर्थनामपचायनां कृत्वा; for अर्थ to
 r. अर्थ.

11) From समो till धारयेत् (before एता) left out in Cb.

12) भवेत् in Ch. only.

13) नमस्कारं Ca.

14) धेये A. W.

15) This paragraph is left out in A. Cb.

सकृद्वरति । एवमप्रमेयं कुलपुत्रावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य नामधार-
णात्पुण्यम् ॥⁽²⁾

अथ खल्वन्यतमनिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवत्तमेतद्वोचत् । कथं भगवन्नत्रलो-
कितेश्वरो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो ऽस्यां सद्दया⁽³⁾ लोकधातौ प्रविचरति ।⁽⁴⁾ कथं सत्त्वानां धर्म⁽⁵⁾
देशयति । कीदृशशावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपायकौशल्यविषयः ।
एवमुक्ते भगवाननन्यतमनिर्बोधिसत्त्वं महान्तमेतद्वोचत् । सन्ति कुलपुत्र लोकधातवो
षेष्वावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो बुद्धरूपेण⁽⁶⁾ १ सत्त्वानां धर्मं देशयति । सन्ति लो-
कधातवो षेष्वावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो बोधिसत्त्वरूपेण⁽⁷⁾ २ सत्त्वानां धर्मं देशय-
ति । केषांचित्प्रत्येकबुद्धरूपेणावलोकितेश्वरो ३ बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वानां धर्मं देश-
यति । केषांचिच्छ्रावकरूपेणावलोकितेश्वरो ४ बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वानां धर्मं देशय-
ति । केषांचिद्ब्रह्मरूपेणावलोकितेश्वरो ५ बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वानां धर्मं देशयति ।
केषांचिद्द्वैत⁽⁸⁾रूपेणावलोकितेश्वरो ६ बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वानां धर्मं देशयति । केषां-
चिद्द्वैत⁽⁹⁾रूपेणावलोकितेश्वरो ७ बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वानां धर्मं देशयति ।⁽¹⁰⁾ यत्तवैने-

1) A. W. add धेये.

2) पुण्यः Cb. पुण्य Ca. left out in A.

3) ऽस्मिं सद्दे B. K.

4) Cb. adds स्म.

5) सत्त्वेभ्यो Ch. So in similar cases hereafter.

6) K. adds च.

7) बोधिसत्त्व left out in Cb.

8) केभ्यश्चिन् Cb. So in similar cases hereafter.

9) च्छ्रावक Ch. द्वात्स्रण Cb.

10) द्वैत Ch.

11) K. adds केषांचिद्.

यानां सन्नानां पक्षद्वयेण ८ धर्मं देशयति । ईश्वरवैनेयानां⁽²⁾ सन्नानामोश्चरद्वयेण ९ धर्मं देश-
यति । महेश्वरवैनेयानां सन्नानां महेश्वरद्वयेण १० धर्मं देशयति । चक्रवर्तिराजवैनेयानां⁽⁴⁾
सन्नानां चक्रवर्तिराजद्वयेण ११ धर्मं देशयति । पिशाचवैनेयानां सन्नानां पिशाचद्वयेण १२
धर्मं देशयति । वैश्रवणवैनेयानां⁽⁷⁾ सन्नानां वैश्रवणद्वयेण १३ धर्मं देशयति । सेनापतिवैने-
यानां⁽⁸⁾ सन्नानां सेनापतिद्वयेण १४ धर्मं देशयति । ब्राह्मणवैनेयानां⁽⁸⁾ सन्नानां ब्राह्मणद्वयेण १५ 5
धर्मं देशयति । वज्रपाणिवैनेयानां सन्नानां वज्रपाणिद्वयेण १६ धर्मं देशयति । एवम-
चित्यगुणसमन्वागतः कुलपुत्रावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महामत्तः⁽¹⁰⁾ । तस्मात्तर्हि कुल-
पुत्रावलोकितेश्वरं बोधिसत्तं महामत्तं पूजयेत्⁽¹¹⁾ । एष कुलपुत्रावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो
महामत्तो⁽¹²⁾ भीतानां सन्नानामभयं ददाति । अनेन कारणेनाभयं दत्तं इति संज्ञायत इह महार्या⁽¹³⁾
लोकधातौ ॥

10

अथ खल्वनयमतिर्बोधिसत्त्वो महामत्तो भगवन्मतेतद्वोचत् । दास्यामि वषं
भगवन्नवलोकितेश्वराय बोधिसत्त्राय महामत्त्राय धर्मप्राप्तं धर्माच्छादम् । भगवा-
नाह । यस्येदानो⁽¹¹⁾ कुलपुत्र कालं मन्यसे ॥ अथ खल्वनयमतिर्बोधिसत्त्वो महामत्तः स्व-

- 1) नेयिकानां A. Cb. नयिकेभ्यः सत्तेभ्यो Ch. So in similar cases hereafter.
- 2) नयिक A. नेयक W.
- 3) The following three paragraphs are left out in B.
- 4) राज left out in A. Cb. K.
- 5) Left out in K.
- 6) नयिक A.
- 7) उच्छ्रेय (for वैश्रवण) Cb. Ch.
- 8) नेयिका Cb.
- 9) Ch. adds यावद्.
- 10) A. K. add ऽवलोकितेश्वरो बोधिसत्त्व (left out in K.) इत्युच्यते.
- 11) पूजयेत् B. K.
- 12) B. K. add अत्रलोकितेश्वर इत्युच्यते । then read भीतेभ्यः सत्तेभ्यो ऽभयं.
- 13) सहे B. K.
- 14) Left out in Ca.

काण्ठाद्वयार्थं शतसकृत्संभूतं मुक्ताकारमत्रलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय
 धर्माच्छेदमनुप्रवच्छति स्म । प्रतीच्छे सत्पुरुषेण धर्माच्छेदं नमास्तिकात् । स न प्रती-
 च्छति स्म ॥ अथ खल्वज्जयमतिर्वोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽत्रलोकितेश्वरं बोधिसत्त्वं महास-
 त्त्वमेतद्वोचत् । प्रतिगृह्णाणं त्वं कुलपुत्रेणं मुक्ताकारमस्माकमनुकम्पानुपादाय ॥ अथ
 5 खल्वत्रलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽनयमेतर्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यास्तिकात्
 मुक्ताकारं प्रतिगृह्णाति स्मात्तयमेतर्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानुकम्पानुपादाय तातां च
 चनमृणां पर्यदां तेषां च देवनागवत्तगन्धर्वाभुरगरुडकिंकरमहोरगमनुष्यामनुष्याणामनु-
 कम्पानुपादाय । प्रतिगृह्य च द्वौ प्रत्यंशौ कृतवान् कृत्वा चैकं प्रत्यंशं भगवते शाक्यमुनये
 ददाति स्म द्वितोये प्रत्यंशं भगवतः प्रभूतरत्नस्य तयागतस्यार्कतः सम्यक्संबुद्धस्य रत्न-
 10 स्तूपे समुपनामयामाम । इन्द्रिया कुलपुत्रं त्रिकुर्वेषात्रलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 ऽस्यां सहायां लोकधातावनुविचरति ॥

1) दश (for शत) Cb. सकृत् (for the same) Ca.

2) सं K.

3) दनम Ca.

4) स्म left out in B.

5) From प्रती° till स्म left out in Cb.

6) दनं A. W.

7) गृह्ण A. Ca. Cb. W.

8) प्रतीच्छति B. K.

9) In Ca. only.

10) च ते द्विप्रत्यंशं कृत्वा (for च द्वौ) Cb.

11) Left out in Cb.

12) समुपनाम Cb.

13) क्रीव A. कुर्व Ca. Cb. क्रीड B. K. W.

14) ऽस्मिं सहे B. K.

15) स्म is added in A. Ca. Cb. W. but left out in B. K.

अथ खन्नु भगवांस्तस्यां वेलायामिना गात्रा अभाषत ॥

(2) चि॒त्रध॒न॒ (3) अ॒न॒यो॒म॒ती (4) ए॒त॒म॒थ॒ (5) प॒रि॒पृ॒च्छ॒ (6) का॒र॒णात् । (7)

(8) के॒न (9) वि॒न॒पु॒त्र॒ क्ते॒नु॒ना॒ उ॒च्य॒ते॒ हि॒ (10) (11) अ॒व॒लो॒कि॒ते॒श्च॒रः॑ ॥ १ ॥

(12) अथ॑ तादृ॒शता॑ वि॒लो॒किया॑ प्र॒णि॒धो॒माग॑रू॒ अ॒न॒यो॒म॒तिः॑ । (13) (14) (15) (16)

चि॒त्रध॒न॒मि॒धिभा॑षते॒ ऋ॒णु॒ च॒र्या॒म॒व॒लो॒कि॒ते॒श्च॒रे॑ ॥ २ ॥ (17) (18) (19)

5

1) Ch. reads खल्वनयमतिर्बोधिनश्चो महानन्नस्तस्यां, which agrees with Kumārajīva's version, though the following verses were translated by Jñānagupta sometime after Kumārajīva, and added to the version of the latter. The verses are altogether left out in the oldest Chinese version by Dharmarakṣa Cp. the English translation, p. 413.

- 2) These verses seem to be in the metre वैतालीय.
- 3) जो Cb.
- 4) अ॒न॒यो॒म॒ति A. W. Rather अ॒न॒यो॒म॒ती.
- 5) ते॒ध॒न॒म॒थु B.
- 6) चि॒च्छ Ch.
- 7) णा A. B. Ca. K. णात् Cb. Ch. णं W.
- 8) The metre requires one short syllable more.
- 9) ना left out in K.
- 10) left out in K.
- 11) उ॒च्य॒ते॒ क् व॒लो A. W.
- 12) अ॒थ A. W.
- 13) तादृ॒शता॑मि॒ध वि A. तादृ॒शता॑मि॒ध B. तादृ॒शता॑ दि॒शाच॑ K.
- 14) कि॒ते॒या B. कि॒तो॒या W.
- 15) रू A. र B. Cb. K. W.
- 16) ती A. B. K. W. तिः Cb. Ch.
- 17) जो Cb. ज्ञ the rest.
- 18) ष॒मो A. B. K. ष॒ती Ca. Cb. ष॒ते Ch.
- 19) रो A.

(1) कल्पशतनेकाचक्षिया वक्रवृद्धान सहस्रकोटिभिः ।

प्राणिधानं यथा त्रिशोधितस्तथे (5) ऋणुया किं मम प्रदेशतः (7) ॥ ३ ॥

(8) अत्रणां (9) अत्र दर्शनोऽपि च अनुपूर्वं च तथा अनुस्मृतिः ।

भवतीह अमोघप्राणिनां सर्वदुःखभवशोकनाशकः (10) ॥ ४ ॥

5 सचि (11) अग्निखदाय पातयेद्वातनार्थाय प्रदुष्टमानसः ।

स्मरतो अचलोक्तिश्चरं (13) अभिसिक्तो इव अग्निं शाम्यति ॥ ५ ॥

सचि (14) सागरदुर्गि (15) पातयेन्नागमकरभूतमालये (16) ।

स्मरतो अचलोक्तिश्चरं (17) त्रलरात्रे न कदाचि (18) तीदति ॥ ६ ॥

1) W. adds वक्र.

2) शता A. B. W.

3) नु Ch.

4) यतो Cb.

5) तत्र Ca. ततो Cb. तथा W.

6) यतो Cb.

7) तो A. B. Cb. W. तेः Ca. तः Ch.

8) णा Ch.

9) अ left out in A. W.

10) सर्वभवदुःख B. K.

11) सच A. B. Ca. W. सचि Cb. Ch. K.

12) A. Ca. Cb. W. add प्र.

13) रो A. Cb. W. रं B. Ca. K. Ch.

14) सच B. W.

15) गरि दुर्ग A. B. K. गरि दुर्गि Ca. गरदुर्ग Cb. गरदुर्गि Cb.

16) भूतशांतमारये A. भूमालये W.

17) रात्रो A. B. K. त्रे Ca. Ch. त्र Cb. त्रो W.

18) Ch. adds सं.

सचि⁽¹⁾ मेरुतलानुपातयेद्वातनार्थाय प्रदुष्टमानसः ।
 स्मरतो अत्रलोकितेश्चरं⁽²⁾ सूर्यभूतो⁽³⁾ व नभे प्रतिष्ठति⁽⁴⁾ ॥ ७ ॥
 वज्रामयपर्वताशनो⁽⁵⁾ धतनार्थाय च मूर्ध्नि⁽⁶⁾ शोषरेत् ।
 स्मरतो अत्रलोकितेश्चरं⁽⁷⁾ रोमकूपं न प्रभवति⁽⁸⁾ किंसितुम्⁽⁹⁾ ॥ ८ ॥
 सचि⁽¹⁰⁾ शत्रुगणैः परीवृतः शस्त्रकृस्तेभि⁽¹¹⁾ विहिंसचेतसैः⁽¹²⁾ ।
 स्मरतो अत्रलोकितेश्चरं⁽¹³⁾ मैत्रचित्तं तद् भोक्ति⁽¹⁴⁾ तत्क्षणम् ॥ ९ ॥
 सचि⁽¹⁵⁾ आघतने उपस्थितो⁽¹⁶⁾ वध्यघातानं वशं गतो भवेत् ।
 स्मरतो अत्रलोकितेश्चरं⁽¹⁷⁾ खाडव्याड तद् शस्त्रं गच्छिष्युः⁽¹⁸⁾ ॥ १० ॥

5

1) साच W.

2) रो A. B. Ca. Cb. K. रं Ch. W.

3) तं B. तो Cb. प्रभूतं A. W.

4) Left out in Ca.

5) छित्त A. छति B. Ca. K. W. छते Cb.

6) वज्र Ca. Ch.

7) सनि A. सनी B. W. Ca. K. यदिहू Cb. यदि Ch.

8) च यदि श्रौषधो A. यदि श्रौषधी W. यदि मूर्द्धं नापरो B. च दुष्टमानसो Cb.

च मूर्ध्नि शोषरेत् Ch. च मूर्द्धं शोषरेत् K. Cp. शोषरति, शोषरति Mahāvastu. I 24,1; 143,13; 209,9; II, 4,6; 334,22.

9) रं A. B. K. W. रो Cb.

10) Left out in W.

11) किंसना Cb.

12) हि A. K. Cb. भि B. Ca. Cb.

13) मनसैः Cb.

14) मि Cb.

15) त ते भवति Ca. त तद्भोक्ति K.

16) घा B. Ch.

17) ते Ca. Cb.

18) ना A.

19) रो Ca. Cb. So too in following verses.

20) घ A. B. Ca. Cb. K. W. यू W.

सचि दारुमपैरयोमपैर्दुडिनिगडैरिह् वद्ध बन्धनैः ।

स्मरतो अत्रलोकाकितेश्वरं त्तिप्रमेत्र विपटन्ति बन्धना ॥ ११ ॥

मन्त्रावलविद्यध्रौपधी भूतवेताल शरीरनाशनाः ।

स्मरतो अत्रलोकितेश्वरं तेन गच्छन्ति यतः प्रवर्तिताः ॥ १२ ॥

5

सचि श्रोत्रहरेः परीवृतो यत्तनागामुरभूतराक्षसैः ।

स्मरतो अत्रलोकितेश्वरं रोमकूपं न प्रभोत्ति हिंसितुम् ॥ १३ ॥

सचि व्याघ्रमृगैः परीवृतस्तीक्ष्णदंष्ट्रनखैर्महामयैः ।

स्मरतो अत्रलोकितेश्वरं त्तिप्र गच्छन्ति दिशा समन्ततः ॥ १४ ॥

सचि दृष्टिविषैः परीवृतो झ्वलनार्चिशिखडुट्टदारूपैः ।

10

स्मरतो अत्रलोकितेश्वरं त्तिप्रमेत्र तद् सन्ति निर्विषाः ॥ १५ ॥

1) रिह् A. W. रपि B. K. Cb. भि Ca.

2) त्र A. Cb. W.

3) द्या Ca. 4) उ Ch. K.

5) शरीर left out in Cb.

6) In Ca. K. only.

7) श्रौ A. B. Ca. W.

8) रि A. B. Ca. W. रो K.

9) नागमकरासुर Ca.

10) प्रभोतु K.

11) दंत Ch.

12) नखैर्महा Cb. Ch.

13) रो Cb.

14) प्रे B. Ch.

15) दिशा समन्ततो A. K. दिशानामन्तकः B. Ch. दिशान् समन्ततो Ca. दिशा
अन्तः Cb. दिशा सम । ततो W.

16) पृष्टि A. K. W. स्मृष्ट B. Ch. दृष्टि Cb.

17) रि in all MSS.

18) शिखै Cb.

19) रो Ca.

20) ते भवन्ति A. Ca. W. ते left out in B. तद् सन्ति Cb. भवन्ति K.

भम्भीरुं⁽¹⁾ नत्रिसु निश्चरी⁽³⁾ मेघत्रञ्जाननिवारिप्रस्रवाः⁽⁴⁾ ।

स्मरतो अत्रलोकितेश्चरं⁽⁵⁾ त्तिप्रमेव प्रशमन्ति तत्तणाम् ॥ १६ ॥

बहुदुःखगैरुपहुतान्सत्र दृष्ट्वा⁽⁷⁾ बहुदुःखपीडितान्⁽⁹⁾ ।

शुभज्ञानबलो विलोकिया तेन त्रातारुं⁽¹⁰⁾ जगे मदेवके ॥ १७ ॥

सद्बोबलपारुमिगतो विपुलज्ञानउपायशिक्षितः ।

सर्वत्र⁽¹²⁾ दशादिशी जगे सर्वत्रेपु अशेष दृश्यते ॥ १८ ॥

ये च घनणाडुर्गतीभया नरुकार्तिर्यमस्य शासने ।

त्रातानुर्गव्याधिपीडिता⁽¹⁷⁾ अनुपूर्व⁽¹⁸⁾ प्रशमन्ति प्राणानाम् ॥ १९ ॥

1) रं A. Ca.

2) सु Cb. Ch. W.

3) Left out in A. W. निश्चरी for निश्चरे.

4) पारिप्रस्रवाः A. वारि left out in B. पारप्रस्रवा Ca. पारिप्रमेवा Cb. धार-
प्रस्रवाः Ch. वारिप्रस्रवाः K. वारिप्रस्रावां W.

5) रो Ca. Cb.

6) णे Cb. Ch.

7) ता A. Ca. W. तां B. Cb. तान् Ch. K.

8) सर्वदृष्ट A. W. सत्र दृष्टि B. K. सर्वसत्र दृष्ट Ca. सत्र दृष्ट Cb. सत्रां
दृष्टा Ch.

9) तां A. B. Ca. Cb. W. तान् Ch. ताः K.

10) किया A. B. Ca. कियात् Cb. कितया W.

11) त्रातानुर्गव्याधिपीडिता A. त्रातारुं जगे B. Ca. Ch. K. त्रातारुं जगे Cb. त्रा-
तारुं जग W.

12) से Ca. शि Cb. सि W. All दश.

13) सर्व left out in Cb.

14) ति B.

15) ये च मुक्तान्नाण A. ये च सत्रा घनणा B. ये च सत्रान्नाण Cb. W. ये च सर्वा-
न्नाण K. ये सत्रा घनणा Ch. Our reading conjectural.

16) तोर्ययन A. तिर्ययन B. Ca. Ch. स्तिर्ययन Ch. तिर्यकयन K. तिर्ययन W.

17) जरा A. B. Cb. K. W. जर Ca.

18) परिपीडिता K.

⁽¹⁾ अथ कल्पवृक्षमतिर्हृत्पुष्टमना इमा गाथा अभाषत ॥

शुभलोचन मैत्रलोचना प्रज्ञाज्ञानविशिष्टलोचना ।

कृपलोचन⁽⁴⁾ प्रुद्धलोचना⁽⁵⁾ प्रेमणीया मुमुक्षा⁽⁶⁾ मुलोचना ॥ २० ॥

अमलामलनिर्मलप्रभा चित्तिमिरञ्जान दिवाकरप्रभा ।

अपराक्तानलञ्जलप्रभा प्रतपन्नो जगती विरोचसे⁽¹¹⁾ ॥ २१ ॥

कृपसद्गुणमैत्रगर्जिता शुभगुण मैत्रमना मन्दाधना ।

ल्लेशाग्नि श्रमेति⁽¹⁴⁾ प्राणिनां धर्मवर्षे⁽¹⁵⁾ अमृतं प्रवर्षन्ति ॥ २२ ॥

कालके च विवादविग्रहे नरसंग्रामगतो मन्दाभये⁽¹⁶⁾ ।

स्मरतो अवलोकितेश्वरं⁽¹⁷⁾ प्रशमेयां⁽¹⁸⁾ अरिसंघपापकां⁽¹⁹⁾ ॥ २३ ॥

- 1) This paragraph is left out in Cb. Ch. Cp. English translation p. 415.
- 2) विप्रुद्ध Ch.
- 3) कृपा A.
- 4) कृपलोचन left out in Cb.
- 5) विप्रुद्ध Cb.
- 6) मु left out in A.
- 7) अमलमल A. W. अमलविमल Ch.
- 8) प्रभा A. W.
- 9) त अग्नि B. Cb. रात अग्नि Ca. All have °निलञ्जल. The metre disturbed.
- 10) रौ K.
- 11) ति B. Ca. K. ते Cb.
- 12) संभूत B. Cb. K.
- 13) शील Ch.
- 14) ति Cb.
- 15) र्षे अ A. B. Cb. K. W. र्षम Ca. Ch. We read र्षे अ for the sake of metre.
- 16) यः Cb.
- 17) रौ Cb.
- 18) प्रसमेसां Ca.
- 19) पापका A. पाशका W. पापका B. पापकां Ca. पातकान् Cb. संपपका Ch. संघुपापका K.

मेघस्वरे⁽¹⁾ दुन्दुभिस्वरो⁽²⁾ ब्रह्मधरगर्जित ब्रह्मसुस्वरः⁽³⁾ ।⁽⁴⁾

स्वरमण्डलपारमिगतः स्मरणीयो⁽⁶⁾ अत्रलोकिदेश्वरः ॥ २४ ॥

स्मरया स्मरया⁽⁷⁾ माकाङ्क्षया⁽⁸⁾ प्रुद्धसत्रं अत्रलोकिदेश्वरम् ।

नरणो व्यसने उपद्रवे⁽⁹⁾ त्राणु भोति⁽¹⁰⁾ शरणं परायणम्⁽¹¹⁾ ॥ २५ ॥

सर्वगुणपारमिगतः⁽¹²⁾ सर्वसत्त्वकृपमैत्रलोचनो⁽¹⁴⁾ ।^{(13)c}

गुणभूत⁽¹⁵⁾ महागुणोर्धो⁽¹⁶⁾ बन्दनीयो⁽¹⁷⁾ अत्रलोकिदेश्वरः⁽¹⁸⁾ ॥ २६ ॥

1) श्वर Ch.

2) श्वरा Ch.

3) मु left out in Ch.

4) स्वरो A. B. Ca. W. स्वरा Cb. स्वरः Ch.

5) स्म A. B. W.

6) यु Ca.

7) सा B. मा Ca. Ch. K. Is left out in A. Cb. W. The long vowel of मा destroys the metre.

8) त्रमव in all MSS.

9) त्रपद्भूते A.

10) षं Ca. Ch. षो Cb.

11) ने Cb. षं Ch.

12) Ch. adds धर्म. Perhaps the true reading is सर्वधर्म, for गुण is metrically wrong.

13) सर्व left out in A.

14) नो A. B. K. W. ना Ca. Cb. नः Ch.

15) गुणभूत A. W. गुणभूत B. Ca. गुणभूनि Cb. गुणभूतु K.

16) धि Cb.

17) ये Cb.

18) रो A. B. Ca. Cb. K. W. रः Ch.

1) यो ऽसौ अनुकम्पको जगि बुद्ध⁽²⁾ भेद्यति⁽³⁾ अनागते ऽधनि ।
 सर्वदुःख⁽⁴⁾ भय⁽⁵⁾ लोकनाशकं⁽⁶⁾ प्रणनानो⁽⁷⁾ अत्रलोकितेश्वरम् ॥ २७ ॥
 लोकेश्वरु⁽⁸⁾ राजनायको भित्तु⁽⁹⁾ धर्माकरु⁽⁹⁾ लोकपूजितो ।
 ब्रह्मकल्पशतांश्चरित्वा⁽¹¹⁾ नायको⁽¹²⁾ प्राप्तं बोधिं⁽¹³⁾ विरज्ञां⁽¹³⁾ अनुत्तराम् ॥ २८ ॥
 स्थितं⁽¹⁵⁾ दक्षिणवामतास्तथा⁽¹⁶⁾ वीजयत्त⁽¹⁷⁾ अमिताभनायकम् ।
 नायोपम ते ननाधिना सर्वत्रेत्र⁽²⁰⁾ जिनगन्ध पूजियु ॥ २९ ॥

1) The remaining seven verses are left out in the Chinese version.

2) A. Cb. W. add सो.

3) तो Ca. सि Ch.

4) दुःख left out in Ca.

5) भय B. K. W.

6) सनो A. B. K. W. सको Ca. सनं Cb. शकः Ch.

7) मो B. Ca. K. Cb. W. मि A. Ch.

8) श्वरु K. श्वर the rest.

9) रूपा A. रो Ca. W. र Cb. Ch. स K. left out in B.

10) तो A. B. K. W. ता Ca. Cb.

11) शतां चरित्वा नायकाः A. शतां चरित्वान B. सत चरित्व नायका Ca. शत-
 सकृत् चरित्व Cb. शतां अचरित्वा Ch. शनां चरित्व नायका K. शताश्चरित्व नाय-
 काः W. The metre disturbed. Perhaps कल्पशत च°.

12) सो A. B. W. स Ca. Cb. Ch. K.

13) ज्ञा A. B. Cb. Ch. K. W. ज्ञां Ca.

14) रा A. B. Ca. Ch. K. W. रं Cb.

15) तो Cb.

16) त्वेस्त A. W. तो त B. Ca. Cb. K. तस्त Ch.

17) वीजंतु A. W. वीजंत Cb. °यत्तु K.

18) भु B. K. यु Ca. Ch.

19) This whole line is left out in Cb. We propose to read तं for ते.

20) जिन गत्वा K.

दिश⁽¹⁾ पश्चिम⁽²⁾ यत्र⁽³⁾ मुखाकरौ⁽⁴⁾ लोकधातु⁽⁵⁾ विरजा⁽⁶⁾ मुखावती⁽⁷⁾ ।
यत्र⁽⁸⁾ र्म⁽⁹⁾ अमिताभनायकः⁽¹⁰⁾ संप्रति⁽¹¹⁾ तिष्ठति⁽¹²⁾ सन्नसारथिः ॥ ३० ॥
न च इच्छिण तत्र संभवो नापि च मैथुनधर्म सर्वशः ।
उपपादुक⁽¹³⁾ ते त्रिनोरमाः⁽¹⁴⁾ पद्मगर्भे⁽¹⁵⁾ पु⁽¹⁶⁾ निषष्⁽¹⁷⁾ निर्मलाः ॥ ३१ ॥
सौ चैव⁽¹⁸⁾ अमिताभनायकः⁽¹⁹⁾ पद्मगर्भे⁽²⁰⁾ विरजे⁽²¹⁾ मनोरमे ।
सिंहासनि⁽²²⁾ संनिषष्को⁽²³⁾ शालराज्ञो⁽²⁴⁾ व यथा⁽²⁵⁾ विराजते⁽²⁶⁾ ॥ ३२ ॥
सो ऽपि⁽²⁷⁾ तथा⁽²⁸⁾ लोकनायको⁽²⁹⁾ यस्य नास्ति⁽³⁰⁾ त्रिभवे⁽³¹⁾ ऽस्मि⁽³²⁾ सादृशः ।
यन्मे⁽³³⁾ पुण्य⁽³⁴⁾ स्तत्रि⁽³⁵⁾ संचि⁽³⁶⁾ त्रिप्र⁽³⁷⁾ भोम⁽³⁸⁾ यत्र⁽³⁹⁾ त्वं⁽⁴⁰⁾ नरोत्तम इति ॥ ३३ ॥

5

- 1) शः Cb.
- 2) मतः Ch.
- 3) रो Ca.
- 4) ते Ch.
- 5) सो हि Ch.
- 6) भु K.
- 7) साम्प्रतित्तिष्ठति K.
- 8) का A. W.
- 9) नौ Ch. K.
- 10) रसा A. B. Ca. K. W. स्या Cb.
- 11) Left out in Cb.
- 12) सौ चैव अमिभ A. नो च तद्य लोम B. सो पि अमिताभु Ca. सो च तद्य

लोक Cb. K. सा चैव अमितायु Ch. सो चैव अमिताभ W. One short syllable too much; moreover चैव against the rule; metrically possible सो तद्य अ^२.

- 13) ने A. Ca. W. न B. Ch. नि Cb. सनि left out in K.
- 14) को in all MSS.
- 15) जं व A. जौव K. B. Ch. ज व Ca. Cb. जौ व W.
- 16) यदा Ca.
- 17) सार तद्य B. सो च तद्य Cb. K. तमपीदृ हि Ch.
- 18) स्मिं A. K. W.
- 19) यन्मया A. B. W. यत्सन Ca. यद्म Cb. यन्मे Ch.
- 20) संचित् A. संचित B. W.
- 21) भोम A. B. Ca. K. भोमि Ch. भोतु Cb. सोम W.

अथ ननु धरणिंधरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्यायासनदिकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा
 दक्षिणं त्रानुभण्डले पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाङ्गलिं प्रणाम्य⁽¹⁾ भगवत्तमेतद्वो-
 चत् । न ते भगवन्सत्त्वा अचरकेण कुशलमूलेन समन्वागता भविष्यन्ति ये ऽवलोकितेश्व-
 रस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्येमे धर्मपर्यायपरिवर्ते⁽²⁾ श्रोष्यन्त्यवलोकितेश्वरस्य बोधिस-
 5 त्वस्य महासत्त्वस्य⁽³⁾ विकुर्वा⁽⁴⁾निर्देशं समन्तमुखपरिवर्ते⁽⁴⁾ नामावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य⁽⁵⁾
 विकुर्वा⁽⁶⁾प्रातिकार्यम् ॥

अस्मिन्खलु पुनः समन्तमुखपरिवर्ते⁽⁷⁾ भगवता निर्दिश्यमाने⁽⁸⁾ तस्यां⁽⁹⁾ पर्यद्द्यत्तुरशी-
 10 तानां प्राणिमहत्त्वाणामसमसमायाननुत्तरायां सम्यक्सेवोद्यौ चित्तान्युत्पन्नान्यभूवन्⁽¹¹⁾ ॥

॥ इति श्रीसङ्घर्षपुण्डरीके धर्मपर्याये समन्तमुखपरिवर्तो नामावलोकितेश्वरविकु-
 10 र्वा⁽¹²⁾निर्देशश्चतुर्विंशतिमः ॥⁽¹⁴⁾

1) All प्रणाम्य.

2) धर्मपर्याय in Ca. only.

3) From त्रि° till स्य (before त्रि) left out in Ca. विक्रीडित is read in A. B. Ca. K. W. विकुर्वा in Cb. and विकुर्वाण in Ch.

4) परि° नाम left out in K.

5) स्य °स्य left out in A. W.

6) विकुर्वाण Ca. Cb. विकुर्वाण Ch.

7) दिश्यमाने added in Cb.

8) निर्दिश्यमानस्य A. निर्दिश्यमाने Ca. Cb. Ch. W.

9) तस्यां K.

10) ति B. K.

11) इति added in all but Ch.

12) श्रार्य (for इति श्री) K.

13) विकुर्वाण A. विकुर्वा B. Ca. विकुर्व Ch. W. विकुर्वित Ch.

14) पंचविंश Cb.

XXV.

अथ खलु भगवान्तर्वावर्तते बोधिसत्त्वगणमानस्यमानसं⁽¹⁾ । भूतपूर्वं कुलपुत्रातीति अध-
न्यसंख्येयैः कल्पैरसंख्येयैरैर्यदासीत्तेन कालेन तेन समयेन जलधरगर्जितघोषमुस्वरन-
त्रराजसंकुमुनिताभिज्ञो⁽²⁾ नाम तत्रागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धो लोक उद्पादि त्रिव्याचरणसं-
पन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदस्यनारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भग- 5
वान्प्रियदर्शने कल्पे वैरोचनरश्मिप्रतिमपिडतायां⁽⁴⁾ लोकधातौ । तस्य खलु पुनः कुलपुत्रा
जलधरगर्जितघोषमुस्वरनत्रराजसंकुमुनिताभिज्ञस्य⁽⁵⁾ तत्रागतस्य प्रवचने शुभद्यूहो नाम
राजाभूत् । तस्य खलु पुनः कुलपुत्रा राज्ञः शुभद्यूहस्य विमलदत्ता नाम भार्याभूत् । तस्य
खलु पुनः कुलपुत्रा राज्ञः शुभद्यूहस्य द्वौ पुत्रावभूतामेको विमलगर्भो नाम द्वितीयो वि-
मलनेत्रो नाम । तौ च द्वौ दारकावृद्धिमती⁽⁷⁾ चाभूतां प्रज्ञावती च पुण्यवती⁽⁸⁾ च ज्ञानवती⁽⁹⁾ च¹⁰
बोधिसत्त्वचर्यायां चाभियुक्तावभूताम्⁽¹¹⁾ । तद्यथा दानपारमितायामभियुक्तावभूतां शीलपार-
मितायां⁽¹²⁾ ज्ञानिपारमितायां⁽¹³⁾ वीर्यपारमितायां ध्यानपारमितायां प्रज्ञापारमितायामुपायकौ-

1) This paragraph is left out in Cb. न्यते स्म B. K.

2) राज्ञ left out in A.

3) मितो B. Cb. K.

4) पिडते B.

5) मितस्य in all MSS.

6) K. adds च.

7) च K.

8) Left out in Ca. Cb.

9) Left out in Ca. Cb.

10) Left out in Ca.

11) K. adds त or च.

12) B. adds अभियुक्तावभूतां ।

13) Cb. adds अभियुक्ता B. adds अभियुक्तावभूतां ।

अस्यगामितायां मैत्र्यां⁽¹¹⁾ कारुणायां मुदितायामुपजायां यावत्सप्तत्रिंशत्सु बोधिपत्तिकेषु
 पर्मेषु⁽¹²⁾ । सर्वत्र पारं गतावभूतां⁽¹³⁾ विमलस्य समाधेः पारं गतौ ननत्रराज्ञादित्यस्य समाधेः
 पारं गतौ विमलनिर्भासस्य समाधेः पारं गतौ विमलभासस्य समाधेः पारं गतात्रलंकार-
 शुभस्य⁽¹⁴⁾ समाधेः पारं गतौ मकृतिज्ञोर्गर्भस्य समाधेः पारं गतावभूताम् । स च भगवांस्तेन
 कालेन तेन सनेनेनं सद्धनपुण्डरीके धर्मपर्यायं द्शयानाम तेषां सत्रानामनुक्रम्यै तस्य
 च राज्ञः शुभञ्जूकस्यानुक्रम्यै⁽¹⁵⁾ । अथ खलु कुलपुत्रा विमलगर्भो दारको विमलनेत्रश्च
 दारको येन स्वमातां⁽¹⁶⁾ जनयित्रौ⁽¹⁰⁾ तेनोपमंक्रामतानुपमंक्रम्य दशनखमञ्जलिं प्रगृह्य जन-
 यित्रमितद्रोचनाम् ।⁽¹²⁾ एहाम्ब गनिप्यावस्तस्य भगवतो बलधरर्गा⁽¹³⁾र्जनघोषमुस्वरननत्र-
 राज्ञमंक्रुमुनिताभिज्ञस्य⁽¹⁴⁾ तथागतस्यार्कृतः सम्यकमंबुद्धस्य⁽¹⁵⁾ सकाशं तं भगवतं बल-
 10 धरर्गा⁽¹⁶⁾र्जनघोषमुस्वरननत्रराज्ञमंक्रुमुनिताभिज्ञं⁽¹⁰⁾ तथागतमर्कृतं सम्यकमंबुद्धं दर्शनाय
 वन्दनाय परंप्रामनाय । तत्कस्य हेतोः । एषो ह्यम्ब स भगवाज्जनधरर्गा⁽¹³⁾र्जनघोषमुस्व-
 रननत्रराज्ञमंक्रुमुनिताभिज्ञस्तथागतो ऽर्कृतस्यकमंबुद्धः सदेवकस्य लोकास्य पुरतः सद्ध-

1) मैत्र्यायां K. meant मैत्र्यायां.

2) Left out in A. W.

3) पारं गतां A. B. पारं गतावभूतां Ca. W. पारं गतावभूतां Cb.

4) तारा (for राज्ञा) Cb. K. W. that agrees with Kumārajiva's version.

5) भाष A. विमलाभस्वर Ca. Cb. °लाभाय W.

6) These three words are left out in B.

7) शुभ left out in B. सू K.

8) म्पायै Ca. Cb. K. म्पामुपादाय the rest.

9) स्वा Cb. माता left out in Ca. Cb.

10) जनेत्री A. K. Cb. W.

11) लो A. W. खावञ्जली B. इर्ञ्जलिं Cb.

12) एवं A. W.

13) न A. W. K. व B. Ca. मि Cb.

14) अभिज्ञ in Ca. only.

15) In Cb. added गत्वा.

16) मतं in all MSS.

र्मपुण्डरीके नाम⁽¹⁾ धर्मपर्यायं विस्तरेण नैप्रकाशयति⁽²⁾ । तं अत्रणाय गमिष्यावः⁽³⁾ । श्वन्कुके
कुलपुत्रा विमलदत्ता राजभार्या विमलगर्भे दारके विमलनेत्रे च दारकनेतद्वोचत । एष
खलु⁽⁴⁾ कुलपुत्रो युवयोः पिता राजा शुभशूको ब्राह्मणेश्वभिप्रननस्तस्मान्न लप्स्ये⁽⁵⁾ तं
तद्यागतं दर्शनायाभिगन्तुम् । अथ खलु कुलपुत्रा विमलगर्भे दारको विमलनेत्रश्च दारको
दशनखनञ्जलिं प्रगृह्य तां स्वमातरं⁽⁶⁾ जनयित्रिनेतद्वोचताम् । मिथ्यादृष्टिकुले ऽस्मिन्नायां 5
ज्ञातायायां पुनर्धर्मराजपुत्राविति ॥ अथ खलु कुलपुत्रा विमलदत्ता राजभार्या तौ द्वौ दार-
कात्रेतद्वोचत् । माधु माधु कुलपुत्रौ युवां तस्य स्वपितृ राज्ञः शुभशूकस्यानुकम्पयि
किंचिदेव प्रातिहर्ष्यं सैर्दर्शयतम् । अथैव नाम युवयोरतिके प्रसादं कुर्यात्प्रसन्नचित्तश्चा-
स्माकमनुजानोयात्तस्य भगवतो ब्रह्मधरगर्जितघोषमुस्वरननत्रसंकुमुनिताभिज्ञस्य⁽¹⁵⁾ तया-
गतस्यार्कृतः सम्यक्संबुद्धमभिगन्तुम् ॥

10

अथ खलु कुलपुत्रा विमलगर्भे दारको विमलनेत्रश्च दारकस्तस्यां ब्रह्मायां नतता-
लमात्रं⁽¹⁶⁾ वैहायसनभ्युद्गम्य तस्य पितृ राज्ञः शुभशूकस्यानुकम्पयि बुद्धानुज्ञातानि⁽¹⁷⁾ वन-

1) Left out in K.

2) Ca. Cb. K. add स्म.

3) MSS. मः.

4) Left out in A. K. W.

5) घा A. Ca. W. दान् B. ते Cb. त K. It ought to be दसः.

6) Left out in Cb. K.

7) स्वां Ca. K. W.

8) जने A. K. W.

9) आयां left out in A.

10) युवाभ्यामस्य K.

11) सै in Ca. only.

12) प्रा A. Cb. W.

13) प्रसन्न left out in A.

14) चित्त left out in Ca. Cb. K.

15) अभिज्ञ in Ca. only.

16) तालं (leaving out मात्रं) Ca. Cb. K.

17) ना A. W.

कानि¹⁾ प्रातिकार्याण्यकुरुताम् । तौ तत्रैवात्तरीने²⁾ गतौ शय्यामकल्पयतां तत्रैवात्तरीने
चतुस्र⁴⁾तत्रैवात्तरीने रजो व्यधुनीतां तत्रैवात्तरीने ऽधःकायाद्वारिधारां प्रनुमोचनुद्ध⁷⁾
कायादग्निस्कन्धे प्रञ्चालयतः स्मोर्धकायाद्वारिधारां प्रनुमोचनुरधःकायादग्निस्कन्धे प्रञ्चालयतः स्म⁹⁾ । तौ¹⁰⁾ तस्मिन्नेवाकाशे मकलौ भूत्वा खुडुकी भवतः खुडुकी भूत्वा मकलौ
5 भवतः । तस्मिन्नेवात्तरीने ऽन्तर्धायतः¹¹⁾ पृथिव्यामुन्मज्जतः¹²⁾ पृथिव्यामुन्मज्जित्वाकाशे उन्मज्जतः । इयद्विः खलु पुनः कुलपुत्रा ऋद्धिप्रातिकार्यस्ताभ्यां द्वाभ्यां दार्काभ्यां न शुभव्यूहो राजा स्वर्गिणा विनीतः । अथ खलु कुलपुत्राः स राजा शुभव्यूहस्तयोर्दार्कायो-
स्तनृद्धिप्रातिकार्यं दृष्ट्वा तस्यां वेलायां तुष्ट उद्ग्र घ्रात्तमनाः प्रमुदितः प्रीतिसौमनस्यत्रातो
दशमखमञ्जलिं प्रगृह्य तौ दार्कावितदवोचत् । को युवयोः कुलपुत्रौ¹⁵⁾ शास्ता कस्य वा

1) Left out in Cb. यमलकानि K.

2) त्र B. K. W.

3) शय्यामकल्पयतः Ca. शय्यां कल्पयतस् K.

4) चक्रस्यमेतयोतः A. चक्रम्येतस् B. चक्रगतः । K. चक्रम्येतयो W. left out in Ca. Cb.

5) व्यधुनीता B. विधूनतः Ca. विधुनतः K.

6) रा K.

7) प्रनुमोचतुः A. W. प्रनुचतुः B. प्रनुचतः Ca. प्रनुमोचतः K.

8) From स्मो till प्रञ्चालयतः left out in K.

9) Left out in all MSS., but added here conjecturally.

10) B. K. add च.

11) अन्तर्धायतः A. अन्तर्धत्ता B. ऽन्तर्धायतः Ca. ऽन्तर्धायतः K. अन्तर्धायतः W. Cp. Pāli *antaradhāyati*.

12) Left out in K.

13) A. W. add दृष्ट.

14) ली B. लीम् K.

15) त्रयोः K.

युवां शिष्याविति । अथ खलु कुलपुत्रास्तौ द्वौ दारकौ तं राजानं प्रुभव्यूहमेतद्वोचत्⁽¹⁾ ।
 एष स⁽⁴⁾ महाराज भगवाञ्जलधरगर्जितघोषमुस्वरननत्रराजसेकुमुमिताभिन्नस्तयागतो ऽर्ह-
 न्तम्यकसेवुद्धिस्ताष्ठति धियते यापयति रत्ननये वोधिवृत्तमूले धर्मासोपधिष्टः सदेव-
 कस्य लोकस्य पुरतः⁽⁷⁾ सदर्भपुण्ड्रोके⁽⁸⁾ नाम धर्मपर्यायं विस्तराणं संप्रकाशयति⁽⁹⁾ । स आत्र-
 वोर्भगवाञ्जोस्ता तस्याचां महाराज शिष्यौ । अथ खलु कुलपुत्राः स राजा प्रुभव्यूहस्तौ 5
 दारकावितद्वोचत् । पश्यामो अयं कुलपुत्रौ तं युवयोः शास्तारं । गनिष्यामो अयं तस्य
 भगवतः सकाशम् ॥

अथ खलु कुलपुत्रास्तौ द्वौ दारकौ ततो ऽत्तरोत्तादवतीर्य वेन स्वमाता जनयित्रौ⁽¹⁴⁾
 तेनोपसेक्रामतानुपसेक्रम्य दृशन्खमञ्जलिं प्रगृह्य स्वमातरं जनयित्रोमेतद्वोचताम् ।
 एष आवाभ्यामन्व विनीतः⁽¹⁰⁾ स्वपितानुत्तरायां सम्यकसंबोधौ । कृतमावाभ्यां पितुः शा- 10
 स्तृकृत्यं । तदिदानोमुत्सृष्टमर्हस्यां तस्य भगवतः सकाशि प्रत्रविष्याव इति ॥

- 1) तौ left out in A. W.
- 2) द्वौ left out in Cb. K.
- 3) Rather चताम्.
- 4) Left out in B. Ca. Cb.
- 5) अभिज्ञ left out in all MSS.
- 6) सिंहे added in A. W.
- 7) B. adds समारकस्य पुरतः सत्रस्यकस्य.

- 8) Left out in Ca. W.
- 9) Ca. Cb. K. add स्म.

10) वां च्छा K.

11) Left out in K.

12) K. reads: पुत्रा स राजा तौ दारकौ; A. W. leave द्वौ out also.

13) स्वा K.

14) ने W. left out in Cb.

15) ने A. W.

16) Left out in Ca. K.

17) त्मृष्टमर्हस्य वाचावां A. त्मृष्टमर्हस्यत्रे B. त्मृष्टमर्हस्यवाचां Ca. त्मृष्ट-

मर्हस्यां Cb. त्मृष्टमर्हस्यवाचावां W.

अथ तन् कुलपुत्रा विमलगर्भो दारको विमलनेत्रश्च दारकस्तस्यां त्रेलायां स्व-
मातरं⁽²⁾ जिनपित्रो गाथाभ्यामध्यभापताम् ॥

अनुज्ञानीश्वरो⁽³⁾ प्रत्रज्यामनगारिकाम् ।

घावां वै⁽⁴⁾ प्रत्रजिष्यावो⁽⁵⁾ दुर्लभो⁽⁶⁾ हि तयागतः ॥ १ ॥

5

श्रीदुम्बरं यथा पुष्पमतो⁽⁷⁾ दुर्लभतरो⁽⁷⁾ जिनः ।

उत्सृज्य प्रत्रजिष्यामो⁽⁸⁾ दुर्लभा⁽⁹⁾ तणात्तपदा⁽¹⁰⁾ ॥ १ ॥

विमलदत्ता⁽¹¹⁾ राजभार्याह ॥

उत्सृजामि युवामद्य गच्छ्या साधु⁽¹²⁾ दारकौ ।

वयं पि प्रत्रजिष्यामो दुर्लभो हि तयागत इति ॥ ३ ॥

10

अथ खलु कुलपुत्रास्तौ द्वौ दारकाविने गात्रे भापित्रां तौ मातापितरत्रितद्वोच-

1) तां A. W. स्व B. Cb. स्वां Ca. K.

2) जने A. K. W.

3) उत्सृज्यस्व अस्वमस्माकं B. उत्सृज्यस्वाम्बमस्माकं K. Probably a more original reading; cp. Pāli *ossajjati*, against Skr. °सृजति.

4) वयं च B. वयं वै K.

5) मो Ca. K.

6) वै Ca. K.

7) ततो K.

8) मो B. Ca. Cb. K. वो A. W.

9) भा A. B. K. W. भाः Cb.

10) दः A. दा B. Ca. Cb. K. दाः W.

11) राजभार्या left out in B. Cb. K.

12) उत्सृज्याम्यङ्ग पुष्पाकं साधु गच्छन् B. गच्छेत् K. उत्सृज्यामि° गच्छन्तां Ca. उत्सृज्याम्यङ्ग पुष्मान् साधु गच्छन् Ch. गच्छेत्वा A. W.

13) Left out in A.

14) Left out in B.

15) K. adds स्व.

ताम् । साधम्ब ततैत⁽¹⁾ वयं सर्वे⁽²⁾ सार्कित⁽³⁾ भूत्वा गमिष्यामस्तस्य भगवतो बलधरगर्गिस्त-
 घोषमुस्वरनत्त्ररात्रसंकुमुमिताभिज्ञस्य तद्यागतस्यार्हतः सम्यक्मन्बुद्धस्य सकाशनुपसं-
 क्रमिष्यामस्तं भगवत्ते दर्शनाय बन्धनाय त्र्युपासनाय धर्मश्रवणाय । तत्कस्य केनोः ।
 दुर्लभो ह्यम्ब तात बुद्धोत्पाद⁽⁴⁾ उदुस्वरपुष्पसदृशो महापार्वपुगच्छिद्ध⁽⁷⁾ कूर्मयोत्रा⁽⁸⁾ प्रवेगवत् ।
 दुर्लभप्रादुर्भावा ग्रम्ब तात बुद्धा भगवत्तः । तस्मात्तर्ह्यम्ब तात परमपुण्योपस्तथा 5
 वयमीदृशे प्रवचन उपपन्नाः । तत्साधम्ब तातोत्सृग्धमावां गमिष्यावस्तस्य भगवतो
 बलधरगर्गिस्तघोषमुस्वरनत्त्ररात्रसंकुमुमिताभिज्ञस्य⁽¹¹⁾ तद्यागतस्यार्हतः सम्यक्मन्बुद्धस्य
 सकाशे प्रव्रविष्यावः । दुर्लभं ह्यम्ब तात तद्यागतानां दर्शनं । दुर्लभो ह्ययं कालः ।
 ईदृशो धर्मराज्ञा । परमदुर्लभेदृशी तणसंपत् ॥

तेन खलु पुनः कुलपुत्राः⁽¹³⁾ समयेन तस्य राज्ञः शुभव्यूहस्यात्तःपुराञ्जितुरशीतिरत्तः- 10
 पुरिकासकृन्नाण्यस्य नद्धर्मपुण्डरीकस्य धर्मपर्यायस्य भावनभूतान्यभूवन् । त्रिमलनेत्रश्च

1) एत Ca. रेप Cb. All यूषं for वयं.

2) सर्वे W. left out in Cb. सर्व the rest.

3) समयया K.

4) In Ca. K. only.

5) From बुद्ध till भावा ग्रम्ब तात left out in B.

6) औ Ca. Cb. K.

7) According to Kumārajīva's version, here is wanting a word such as काण, or ग्रन्ध or ग्रन्धक in accordance with the Saṃyuktāgama-sūtra book 15.

8) व A.

9) इय Ca.

10) व Ca. K. म A. B. W.

11) अभिज्ञ in B. only.

12) ह्य in Ca. only. Either ग्रय कालः or ईदृशो धर्मराज्ञा an interpolation.

13) B. adds स्तेन कालेन.

14) पुरश्च Ca. पुरा च K.

15) भूत in B. Cb. K. only.

- दार्को ऽस्मिन्धर्मपर्याये चरितो⁽¹¹⁾त्री विमलमर्भश्च दार्को बद्धकल्पकोटीनयुतशतमकृत्वाणि
 सर्वसत्त्वपापत्रकृते समार्थौ चरितौ श्रुतिकमिति सर्वसत्त्वाः सर्वपापं जक्रे⁽²⁾युरिति । सा च
 तयोर्दार्कयोर्नाता विमलदत्ता राजभार्या सर्वबुद्धमंगोतिं सर्वबुद्धधर्मगुह्यस्थानानि च संज्ञा-
 नीते⁽³⁾ स्म । अथ खलु कुलपुत्रा राजा शुभव्यूहस्ताभ्यां द्वाभ्यां दार्काभ्यां तत्रागतशासने
 5 चरितो⁽⁴⁾ ऽवतारितश्च परिपाचितश्च सर्वस्वजनपरिवारः सा च विमलदत्ता राजभार्या सर्व-
 स्वजनपरिवारा तौ च द्वौ दार्कौ राज्ञः शुभव्यूहस्य पुत्रौ द्वाचत्वारिंशद्भिः प्राणिसकृत्तैः
 सार्धं सातःपुरौ सानात्यौ सर्वे⁽⁵⁾ संहिताः समग्रा येन भगवाञ्जलधरगर्जितघोषमुस्वरन-
 सत्रराजसंकुमुनिनाभिज्ञस्तवागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धस्तेनोपमेकामनुपसंक्रम्य तस्य भग-
 वतः पादौ शिरसाभिवन्द्य तं भगवत्तं त्रिभूतः⁽⁸⁾ प्रदक्षिणोक्त्यैकांते तस्युः ॥
 10 अथ खलु कुलपुत्राः न भगवाञ्जलधरगर्जितघोषमुस्वरनसत्रराजसंकुमुनिनाभिज्ञ-
 स्तवागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो राजानं शुभव्यूहे सपरिवारमुपसंक्रान्तं विदित्वा धाम्यां
 कथया संदर्शयति समादापयति समुत्तेजयति संप्रहृषयति । अथ खलु कुलपुत्रा राजा शुभ-
 व्यूहस्तेन भगवता धाम्यां कथया साधु च सुष्टु च संदर्शितः समादापितः समुत्तेजितः
 संप्रहृषितस्तस्यां विलायां तुष्ट उद्ग्र्य घ्रात्तमनाः प्रमुदितः प्रीतिसौमनस्यज्ञातः कनीयसो
 15 धातुः पट्टं⁽¹⁰⁾ बद्ध्वा राज्ये प्रतिष्ठाप्य सपुत्रस्वजनपरिवारः सा च विमलदत्ता राजभार्या सर्व-⁽¹¹⁾र

1) चरितात्री वि Ca. K. चरित्रो वि Cb. चरितवान्त्रि the rest.

2) जक्रेनेपु K.

3) Left out in K.

4) K. adds च.

5) K. adds च स, the others कि.

6) अभिज्ञ in Ca. only.

7) शिरोभि K.

8) सप्तकृत्तः A. B. W. सप्तकृत्त K. Cp. त्रिलुत्तं, त्रिप्लुत्तं, त्रिभूत्तं, Mahāvastu I, 212, 5, 13; 231, 1; 246, 5, 8; 236, 15. Pāli *tikkhattum*.

9) अभिज्ञ in B. Ca. only.

10) MSS. वधा.

11) सर्व left out in B. Cb.

स्त्रीगणपरिवारा⁽¹⁾ तौ च द्वौ दारकौ सार्धं तैर्द्वाचत्वारिंशद्भिः⁽²⁾ प्राणिसकृन्नैः सर्वे सङ्घिताः
समग्रास्तस्य भगवतो ब्रह्मधर्मगर्जितघोषसुस्वरननत्रसंकुमुमिताभिन्नस्य⁽³⁾ तद्यागतस्यार्कतः
सम्यक्संबुद्धस्य प्रवचने अद्भ्यगागारादनगारिकां प्रब्रजिताः । प्रब्रजित्वा⁽⁴⁾ च राज्ञा प्रुभ-
व्यूकः सपरिवारश्चतुरशीतिवर्षसकृन्नाण्यभियुक्तो विनकार इमं सद्धर्मपुण्डरीकं धर्मपर्यायं
चिन्तयन्भावव्यर्ष्यत्रदापयन् । अथ खलु कुलपुत्राः⁽⁵⁾ स राज्ञा प्रुभव्यूकस्तेषां चतुरशीतिनां 5
वर्षसकृन्नाणामत्ययेन सर्वगुणालंकारव्यूकं नाम समाधिं प्रतिलभते स्म । सङ्घप्रतिल-
ब्धाच्चास्य⁽¹¹⁾ समाधेरथ तावदेव सप्ततालमात्रं वैक्यायसमभ्युद्भक्तित् स्म । अथ खलु कुलपु-
त्राः⁽¹⁴⁾ स राज्ञा प्रुभव्यूको गगणतले स्थितस्तं भगवत्तं ब्रह्मधर्मगर्जितघोषसुस्वरननत्रराजसं-
कुमुमिताभिन्नं तद्यागतमर्कतं सम्यक्संबुद्धमेतद्वोचन् । इमौ भगवन्मम पुत्री शास्तारौ
भवतो⁽¹⁷⁾ यद्दह्माम्भ्यामृद्धिप्रातिकार्येण तस्मान्मकृतो दृष्टिगतादिनिवर्तितस्तद्यागतशासने 10

- 1) परिवृता K.
- 2) तैश्चतुरशीतिभिः A. W.
- 3) अभिन्न in B. Ca. only.
- 4) प्रब्रजिता A. Ca. Cb. K. W. प्रब्रज्य B. In B. added स.
- 5) Left out in B.
- 6) A. W. add शत.
- 7) द left out in B. Ca. K.
- 8) in Ca. only.
- 9) प्र for म in all but K.
- 10) ति K.
- 11) लम्भाच्च तस्य Cb. K. लाभसमा° W. left out in A.
- 12) Cb. K. add खलु.
- 13) मात्रं in B. only.
- 14) स in B. only.
- 15) ल Ca. K. W.
- 16) अभिन्न in B. Ca. only.
- 17) भगवतः । A. B. Ca. K. भगवतो Cb. Our reading conjectural.
- 18) कृता B. Cb. K.

च प्रतिष्ठापितः परिपाचितश्चावतारितश्च तद्यागतदर्शनाय च संचोदितः । कल्याणमित्रौ
भगवन्मम⁽¹⁾ तौ द्वौ दारकौ पुत्रद्वयेण मम गृह् उपपन्नौ⁽²⁾ षडुत⁽³⁾ पूर्वकुशलमूलस्मरणार्थम्⁽⁴⁾ ॥

एवमुक्ते भगवाञ्जलधरगर्जितघोषसुस्वरनक्षत्रराजसंकुसुनिताभिज्ञस्तयागतो ऽर्ह-
न्सम्यकसंबुद्धस्तं राजानं शुभव्यूहनतदवोचत । एवमेतन्महाराजैवमेतद्यथा⁽⁵⁾ वदन्ति । अत्र-
5 रोपितकुशलमूलानि हि महाराज कुलपुत्राणां कुलडुहितृणां च सर्वेषु भगवतिष्वुत्पु-
पत्यापतनेपूपपन्नानां मुलभानि भवन्ति कल्याणमित्राणि यानि शास्तृकृत्येन प्रत्युपस्थि-
तानि भवन्ति । यान्यनुत्तरायां सम्यकसंबोधौ शानकान्यवतारकाणि परिपाचकानि भव-
न्ति⁽⁶⁾ । उदारमेतन्महाराज स्वानं षडुत⁽⁷⁾ कल्याणमित्रपरिग्रहस्तयागतदर्शनसमादायकः ।
पश्यामि तं महाराजितौ द्वौ दारकौ । आह । पश्यामि भगवन्पश्यामि नुगत । भगवानाह ।
10 एतौ खलु पुनर्महाराज कुलपुत्रौ पञ्चषष्टीनां गङ्गानदीवालिकासमानां तद्यागतानामर्हतां
सम्यकसंबुद्धानामत्तिके पूजां करिष्यत⁽⁸⁾ इमं च सद्धर्मपुण्डरीकं धर्मपर्यायं धारविष्यतः⁽⁹⁾
सन्नानामनुकम्पायै मिथ्यादृष्टीनां च सन्नानां सम्यग्दृष्टये वीर्यसंज्ञनार्थम्⁽¹⁰⁾ ॥

1) भवंत एतौ A.

2) गृह्नुत्पन्नौ A. गृह्मुत्पन्नौ W. गृह् उपपन्नौ Cb.

3) यदिदं Ca. Cb. K.

4) मूलमनुस्मर K.

5) एवमेतत् repeated in B. only.

6) ला A. ल B, Ca. Cb. K. W.

7) शासका A. शासनका K. सासना Cb.

8) चका Ca. K. चितानि the rest.

9) Left out in Ca. Cb. K.

10) यदिदं Ca. Cb. K.

11) षष्टि B.

12) लु Cb.

13) त A. K. तः B. W. त्ता Ca. त्ती Cb.

14) ष्यन्ति Cb. K.

15) Left out in B. Ca. Cb.

अथ खलु कुलपुत्राः⁽¹⁾ स राज्ञा प्रुभव्यूहस्ततो गगणतलादवतीर्य दशनखमञ्जलिं
 प्रगृह्णा⁽²⁾ तं भगवत्तं ब्रह्मधरगर्गितघोषसुस्वरनत्त्रराज्ञसंकुसुमिताभिज्ञं⁽³⁾ तद्यागतमर्कत्तं सम्य-
 कसंबुद्धमेतद्वोचत् । तत्साधु भगवन्निर्दिशतु तद्यागतः कीदृशेन ज्ञानेन समन्वागतस्त-
 द्यागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धो येन मूर्धन्युष्णीषो विभाति विमलनेत्रश्च भगवान्ध्रुवोर्मध्ये चो-
 र्णा विभाति शशिशङ्खाण्डराभां⁽⁵⁾ सा च⁽⁶⁾ समसङ्किता दत्तावली वदनाक्षरे चिराजति⁽⁷⁾ वि- 5
 म्बोष्ठश्च भगवांश्चारुनेत्रश्च सुगतः ॥

अथ खलु कुलपुत्राः⁽⁸⁾ स राज्ञा प्रुभव्यूह इपद्भिर्गुणैस्तं भगवत्तं ब्रह्मधरगर्गितघो-
 षसुस्वरनत्त्रसंकुसुमिताभिज्ञं⁽³⁾ तद्यागतमर्कत्तं सम्यकसंबुद्धमभिष्टयान्यैश्च⁽⁹⁾ गुणकोटिनयु-
 तशतसङ्कलैस्तं भगवत्तमभिष्टयं⁽¹⁰⁾ तस्यां वेलायां⁽¹¹⁾ तं भगवत्तं ब्रह्मधरगर्गितघोषसुस्वरनत्-
 त्रराज्ञसंकुसुमिताभिज्ञं⁽³⁾ तद्यागतमर्कत्तं सम्यकसंबुद्धमेतद्वोचत् । आश्चर्यं भगवन्त्यावन्महा- 10
 र्घमिदं⁽¹³⁾ तद्यागतशासनमचिरन्यगुणसमन्वागतश्च तद्यागतप्रवेदितो धर्मविनयो यावत्सुप्र-
 ज्ञप्ता च तद्यागतशिला । अद्याप्रेण⁽¹⁴⁾ वयं भगवन्न भूयश्चित्तस्य⁽¹⁵⁾ वशगा भविष्यामो न भूयो

1) In B. only.

2) प्रणम्य K.

3) अभिज्ञ in Ca. only.

4) भगवन् K.

5) भाः A. W.

6) A. Ca. K. W. only add च.

7) ते Ca. Cb. K.

8) In B. only.

9) त्वा A. Cb. K. W.

10) त्वा A. W.

11) From भगवत्तमभि till तं left out in B.

12) Ca. K. add आश्चर्यं सुगत.

13) महात्म Cb. K.

14) K. adds ये.

15) स्य left out in K.

मिथ्यादोष्टैर्वशगा भविष्यामो न भूयः क्रोधस्य⁽¹⁾ वशगा भविष्यामो न भूयः पापकानां चि-
त्तोत्पादानां वशगा भविष्यामः । एभिरकं भगवान्नर्पाद्भिरकुशलैर्यमैः समन्वागतो नेच्छामि⁽²⁾
भगवतो ऽतिकमुपसंक्रमितुम् ॥⁽³⁾

न तस्य भगवतो ब्रह्मधरगर्जितघोषमुस्वरनन्नराजसेकुमुनिताभिज्ञस्य⁽⁵⁾ तद्यागत-
5 स्वारक्तः सम्यकमंबुद्धस्य पादौ शिरसाभिन्नव्यात्तरोगत एवास्थत् । अथ खलु स राजा⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾
शुभच्यूहः सा च विमलदत्ता राजभार्या शतसकलमूल्यं मुक्ताहारं भगवत उपर्षत्तरोत्ते
ऽन्तैर्प्सात्⁽⁹⁾ । समनत्तरान्तैश्च न मुक्ताहारस्तस्य भगवतो नूर्ध्नं मुक्ताहारः कूटागारः⁽¹²⁾
संस्थितो⁽¹³⁾ ऽभ्रञ्चतुरस्रश्चतुःस्रूपाः समभागः⁽¹⁴⁾ सुविभक्तो दर्शनीयः । तस्मिंश्च कूटागारे पर्यङ्कः
प्राडुर्भूतो ऽनेकद्वयशतसकलसंस्तृतस्तस्मिंश्च पर्यङ्के⁽¹⁵⁾ तद्यागतवियक्तः पर्यङ्कवद्धः⁽¹⁶⁾ संदृश्यते
10 स्म । अथ खलु राज्ञः शुभच्यूहस्यैतदभवत् । महानुभावमिदं बुद्धज्ञानमचित्यगुणसमन्वा-

1) स्य in K. only.

2) पाद्भिरकुश Ca. K. एतकैः पापकैरकुश O. पाद्भिः कुशलमूलैः Cb.

3) In. O. added वभूव.

4) का A. B. K. W. क Ca. Cb. सात्तिके उप O.

5) अभिज्ञ in B. only.

6) अभिवंदित्वा A. W. वंदित्वा Ca. Cb.

7) In Ca. only.

8) In B. K. only स.

9) ते Cb. तै K. तो W. त्तियतः O. left out in A. B. Ca.

10) निज्ञि in Cb.

11) ततो K.

12) र A. B. Ca. रे W.

13) सं left out in Cb. K.

14) समो भागः A. W. समभागसः Cb. समः भागणः K. left out in B.

15) स्कृ Cb. K.

16) पर्येकं वद्धः A. Cb. पर्येकवद्धः W. पर्यङ्कवुद्धः K. ०नियप्तः B. पर्यङ्कवद्धः O.

गतश्च तत्रागतो⁽¹⁾ यत्र हि नामायं तत्रागतविग्रहः कूटागारमध्यगतः संदृश्यते⁽²⁾ प्रासादिको
दर्शनीयः परमप्रभवर्णापुष्कर⁽³⁾तया समन्वाचगतः ॥

अथ खलु भगवाञ्जलधरगर्जितघोषमुस्वरनक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञस्तथागतश्च-
तन्नः पर्यट् आनह्ययते स्म । पश्यथ⁽⁵⁾ भित्तवो⁽⁶⁾ यूयं प्रुभव्यूहं⁽⁷⁾ राजानं गगणतलस्वै⁽⁸⁾ सिंहेनाद्
नदत्तम् । आहूः । पश्यामो भगवन्⁽⁹⁾ । भगवानाह⁽¹⁰⁾ । एष खलु भित्तवः⁽¹¹⁾ प्रुभव्यूहो राजा मम 5
शासने भिन्नुभावं कृत्वा शालेन्द्रराजो नाम तत्रागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो लोके भविष्यति
विद्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविद्वत्तरः पुरुषदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां
च बुद्धो भगवान्विस्तोर्णवत्यां लोकधातावभ्युद्गत⁽¹²⁾राजो नाम न कल्पो भविष्यति । तस्य
खलु पुनर्भित्तवः शालेन्द्रराजस्य तत्रागतस्यार्हतः⁽¹³⁾ सम्यक्संबुद्धस्याप्रमेयो बोधिमह्वसंधो
भविष्यत्यप्रमेयः⁽¹⁴⁾ आचक्रसेधः । समा पाणितलज्ञाता⁽¹⁵⁾ च वैडूर्यमयो ना विस्तोर्णवतो लो- 10
कधातुर्भविष्यति । एवमचित्यः स तत्रागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्धो भविष्यति । स्यात्खलु

- 1) च तत्रागतो left out in Cb.
- 2) स्म added in all but K. O.
- 3) ल O.
- 4) अभिज्ञ in B. Ca. only.
- 5) धं Ca.
- 6) यूयं is put in before भित्तवो in B. O.
- 7) स्थितं Cb. गगनतले स्थितं O.
- 8) भगवान् left out in A. Cb. W.
- 9) भगवन् left out in B. K. and भगवानाह in O.
- 10) एष भोः पुनर्भि O.
- 11) सारे A. साले Ca. राजा in O.
- 12) देवमनुष्याणां O.
- 13) राजा O.
- 14) भोः O.
- 15) अर्हतः सम्यक्संबुद्धस्य omitted in O.
- 16) यश्चास्य O.
- 17) Left out in Ca. Cb. वैडूर्यमयो wanting in O.

पुनः कुलपुत्रा युष्माकं काङ्क्षा वा विमतिर्वा विचिकित्सा वा⁽¹⁾ अन्यः स तेन कालेन तेन
 समयेन शुभव्यूहो नाम राजाभूत् । न खलु पुनः कुलपुत्रा युष्माभिरेवं⁽²⁾ द्रष्टव्यम् । तत्कस्य
 हेतोः । अथमेव स पद्मश्रीर्वोधिस्तत्रो मङ्गलमन्त्रेण कालेन तेन समयेन शुभव्यूहो नाम
 राजाभूत् । स्यात्खलु पुनः कुलपुत्रा युष्माकं काङ्क्षा वा विमतिर्वा विचिकित्सा वा⁽³⁾ अन्या
 सा तेन कालेन तेन समयेन विमलदत्ता नाम राजाभार्याभूत् । न खलु पुनः कुलपुत्रा युष्मा-
 भिरेवं द्रष्टव्यम् । तत्कस्य हेतोः । अयं स⁽⁴⁾ वैरोचनरश्मिप्रतिमण्डितधनराज्ञो नाम बो-
 धिमन्त्रो मङ्गलमन्त्रेण कालेन तेन समयेन विमलदत्ता नाम राजाभार्याभूत्स्य राज्ञः शुभ-
 व्यूहस्यानुकम्पायै तेषां च सत्त्वानां राज्ञः शुभव्यूहस्य⁽⁵⁾ भार्यात्वमभ्युपगतो भूत् । स्या-
 त्खलु पुनः कुलपुत्रा युष्माकं काङ्क्षा वा विमतिर्वा विचिकित्सा वा अन्यौ तौ तेन का-
 लेन तेन समयेन द्वौ⁽⁶⁾ दारकावभूताम् । न खलु पुनः कुलपुत्रा युष्माभिरेवं द्रष्टव्यम्
 तत्कस्य हेतोः । इमौ तौ भैषज्यराजश्च भैषज्यसमुद्रतश्च तेन कालेन तेन समयेन तस्य
 राज्ञः शुभव्यूहस्य पुत्रावभूताम् । एवमचित्यगुणसम्वागतौ कुलपुत्रा भैषज्यराज्ञो भैष-
 ज्यसमुद्रतश्च बोधिस्तत्रो मङ्गलमन्त्रो बहुबुद्धकोटोऽनपुतशतसहस्रावरोपितकुशलमूलावेता-

1) विचिकित्सा वा omitted in O.

2) भोः O.

3) पुनरेवं इ O.

4) स्यात्ते भोः पुनः कुलपुत्रैवे का O.

5) Left out in B. Ca. K.

6) Left out in Cb.

7) भ्युद्गतो Cb.

8) तौ K.

9) A. K. W. अभूवताम्.

10) तौ Cb. only; तः in the other MSS.

11) Left out in Cb. ज्ञ K.

12) त्वा Cb. त्वो in the other MSS.

XXVI.

अथ खलु समस्तभद्रो बोधिसत्त्वो मद्वासत्त्वः पूर्वस्यां दिशि गणनां समतिक्रान्तिर्बो-
 धिमत्तैर्नकासत्तैः सार्धं परिवृतः पुरस्कृतः प्रकम्पद्भिः⁽¹⁾ तेत्रैः प्रवर्षद्भिः पत्नैः प्रवाच्यमानै-
 स्तूर्यकोटानयुतशतसहस्रैर्महता⁽²⁾ बोधिसत्त्वानुभावेन⁽³⁾ महत्या बोधिसत्त्वविकुर्वया⁽⁴⁾ महत्या
 5 बोधिसत्त्वार्था महता⁽⁵⁾ बोधिसत्त्वमाहात्म्येन महता⁽⁶⁾ बोधिसत्त्वसमाहितेन⁽⁷⁾ महता बोधि-
 सत्त्वतेजसा नास्त्वल्पमानेन⁽⁸⁾ महता बोधिसत्त्वयानेन महता बोधिसत्त्वप्रातिहार्येण मह-
 द्भिर्देवनागपत्तगन्धर्वात्तुरगरुडकिंनरमहोरगमनुष्यामनुष्यैः⁽¹⁰⁾ परिवृतः पुरस्कृत एवमचि-
 त्त्यैर्ऋद्धिप्रातिहार्यैः समस्तभद्रो बोधिसत्त्वो मद्वासत्त्व इमां महतां लोकधातुं संप्राप्तः । स येन⁽¹¹⁾
 गृध्रकूटः⁽¹²⁾ पर्यतरात्रो येन च भगवांस्तेनोपसंक्रामडुपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसाभिवन्द्य⁽¹⁴⁾

1) A. adds य.

2) K. adds च.

3) त्वानुकम्पेन B. त्वगणेन Cb.

4) K. adds न (for ण).

5) महत्या A. B. K. W.

6) महत्या Ca. K.

7) समन्वितेन A. Ca. Cb. K. W. समाहितेन B.

8) From न till यानेन महता left out in Cb.

9) महता देव B. महत्या देव Ca. Cb. K. W. महद्भिर्देव A.

10) मनुष्यात्रिक्रीडया । अनेकैर्देव मनुष्यैः B. मनुष्यात्रिकुर्वया Ca. K. महति
 देव° ष्यैः Ca. महद्भिः । देव° K.

11) समयेन Ca. K. तेन समयेन Cb.

12) ट A. B. Cb. W.

13) पसंक्रामडु left out in K.

14) सा वन्दित्वा A. Ca. K. W. more original.

सप्तकृत्वः प्रदक्षिणीकृत्य भगवत्समेतद्वोचत् अहं भगवंस्तस्य भगवतो रत्नतेजोऽभ्यु-
 द्भतरात्रस्य तद्यागतस्य बुद्धतेत्रादिह्यगतं इहं भगवन्सहायां लोकधातावयं सद्धर्मपुण्ड-
 रीको धर्मपर्यायो देश्यत इति⁽⁵⁾ तनहं अत्रणायागतो भगवतः शाक्यमुनेस्तद्यागतस्य सका-
 शममूनि च भगवन्नेतावति बोधिसत्त्वशतसहस्राणामे नद्धर्मपुण्डरोकं धर्मपर्यायं अत्रणा-
 यागतानि । तत्ताधु भगवन्देशयतु तद्यागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्ध इमं सद्धर्मपुण्डरोकं धर्मप- 5
 र्यायमेवां⁽⁶⁾ बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां विस्तेरणां । एवमुक्त्वा भगवान्समत्तभद्रं बोधिसत्त्वं
 महासत्त्वनेतद्वोचत् । उद्धटितज्ञा हि कुलपुत्रैते बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः । अपि त्रयं सद्धर्म-
 पुण्डरीको धर्मपर्यायो षडुतोसंभिन्नतयत्तां । ते बोधिसत्त्वा आहुः । एवमेतद्भगवन्नेवनेतस्मु-
 गतं⁽¹¹⁾ । अथ खलु⁽¹²⁾ यां तस्यां पर्यादि भिन्नुभिन्नुपयुगासकोपासिकाश्च ननिपतितास्तासां सद्ध-
 र्मपुण्डरोके धर्मपर्याये प्रतिष्ठापनार्थं पुनरपि भगवान्समत्तभद्रं बोधिसत्त्वं महासत्त्वनेतद- 10
 वोचत् । चतुर्भिः कुलपुत्र धर्मैः समन्वागतस्य मान्दयामस्यायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायो
 हस्तगतो भविष्यति । कतमैत्रतुर्भः । षडुते⁽¹³⁾ बुद्धैर्भगवाद्दर्शयिष्ठतो भविष्यत्यत्रोपित-
 कुशलमूलश्च भविष्यति निवन्तराशि⁽¹⁴⁾वेस्त्रितश्च भविष्यति सर्वसत्त्वपरित्राणार्थमनुत्तरा-

1) रत्नाप्रभाभ्यु W.

2) तः । Ca. K.

3) Ca. adds च.

4) सहे B.

5) Left out in K.

6) यायमेव A. Cb. W. यायं B. Ca. यायं । एयां K.

7) K. adds संप्रकाशयतु.

8) उद्ध K. उद्धा the other MSS.

9) से left out in B. K.

10) तेति K. Read तः.

11) All but B. K. add इति.

12) ये A. W. या K. left out in B. Ca.

13) यदिदं K.

14) व्य left out in Ca. K.

यां⁽¹¹⁾ सम्यक्कामत्रोधीं चित्तमुत्पाद्विष्यति । इभिः⁽¹²⁾ कुलपुत्रं चतुर्भिर्धर्मैः समन्वागतस्य मातृ-
ग्रामस्वार्थं मर्द्धनपुण्डरीको धर्मप्रयायो कृस्तगतो भविष्यति ॥

अथ खन्नु समस्तभद्रो ब्रोधिसत्रो मक्षासत्रो भगवत्समेतद्वोचत् । अहं भगवन्पश्चिमे
काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां वर्तमानायामेवं⁽³⁾द्वेषाणां⁽⁴⁾ मूत्राक्षधारकाणां भिन्नूणां
8 रत्नां करिष्यामि स्वस्त्यपनं करिष्यामि दण्डपरिकारं करिष्यामि त्रिषट्पणं करिष्यामि
यथा न काश्चित्तेषां धर्मभाणकानानवतारंप्रेक्ष्यवतारंगवेश्यवतारं लप्स्यते न मारः⁽⁶⁾ पापो-
वानवतारंप्रेक्ष्यवतारंगवेश्यवतारं⁽⁷⁾ लप्स्यते न मारपुत्रा न मारकायिका देवपुत्रा⁽⁸⁾ न नार-
कन्या न नारप्रार्थया वावत्र भूयो मारपर्युत्थिता⁽⁹⁾ भविष्यति । न देवपुत्रा न यत्ना न प्रेता
न पूतना न कृत्या न वेलाडास्तस्य⁽¹⁰⁾ धर्मभाणकस्यावतारंप्रेक्षिणो ऽवतारंगवेशिणो ऽवतारं
10 लप्स्यते⁽¹²⁾ । अहं भगवंस्तस्य धर्मभाणकस्य सततसमितं नित्यकालं रत्नां करिष्यामि ।
यदा⁽¹³⁾ च स धर्मभाणको ऽस्मिन्धर्मप्रयाये चित्तायोगमनु⁽¹⁵⁾कृच्छ्रडुनाभिद्विषो भविष्यति तदाहं

1) याः K.

2) ब्रोधिशतनुत्पाद्विष्यति । इभिश्च K. उत्पादितुं भविष्यति the other MSS.

3) नो K.

4) वर्तमानायामेव B. °मेवं K.

5) द्वेषाणां in Ca. only.

6) र A. Ca. W. रः B. K.

7) गवेश्यवतारं in B. only.

8) देवता B.

9) र्युपस्वि A. Ca. र्युपस्ति W.

10) डास्वस्त्यस्तु तस्य A. डास्वस्त्यस्तुस्तस्य W.

11) कस्यात्सिकावतारं K.

12) ते A. Ca. W. ते B. K.

13) In Ca. K. only.

14) In B. only.

15) नुप्राप्ताः । K.

भगवंस्तस्य धर्मभाणकस्यात्तिके श्वेतपद्मे गत्ररात्रेभिर्हृत् तस्य धर्मभाणकस्य चङ्गु-
कुटुम्बेत्संक्रमिष्यामि बोधिभङ्गगणपरिवृतो ऽस्य धर्मपर्यायस्यारत्नाय । यदा पुनस्तस्य
धर्मभाणकस्यास्मिन्धर्मपर्याये चित्तायोगमनुवक्तस्य गता इतो धर्मपर्यायादक्षः पद्व्यञ्जनं
परिधट्टं भाविष्यति तदाहं तस्मिञ्छ्वेतपद्मे गत्ररात्रे ऽभिरूक्त्वा तस्य धर्मभाणकस्य ननु-
खमुपदर्शयित्वा⁽⁷⁾ स्मै धर्मपर्यायनविकलं प्रत्युच्चारयिष्यामि ।⁽⁸⁾ स च धर्मभाणको⁽⁹⁾ ननात्मभात्रं 5
दृष्ट्वे⁽¹⁰⁾ च धर्मपर्यायनविकलं ननात्तिकाच्छुचा⁽¹¹⁾ तुष्ट उद्ग्रा⁽¹¹⁾ घ्रात्तमनाः⁽¹²⁾ प्रनुदितः⁽¹³⁾ प्रोत्तिसौ-
मनस्येगातो भूयस्या मात्रयास्मिन्धर्मपर्याये योर्यमौरप्स्यते⁽¹⁴⁾ मन च सकृदर्शनेन सनाधि
प्रतिलप्स्यते धारण्यावर्ता च नाम धारणी प्रतिलप्स्यते कोशेनसकृन्नावर्ता च नाम
धारणी प्रतिलप्स्यते सर्वरूतकोशस्यावर्ता च नाम धारणी प्रतिलप्स्यते⁽¹⁵⁾ ॥

ये च भगवन्पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां भिन्नत्रो वा भिन्नुपयो⁽¹⁸⁾ 10

1) रात्र in Ca. only.

2) नाकूटी K. मकुश W.

3) B. reads णकस्य मुखमुपदर्शयिष्यामि.

4) यस्य संरत्नायै K.

5) छुं W.

6) In A. W. only.

7) मुद्दर्शयित्वा A. मुपदर्शयिष्यामि B.

8) ते B. K.

9) का B. K.

10) Left out in K.

11) Left out in B. तुष्टा उद्ग्रा K. W.

12) नातः B.

13) ता B. ताः K.

14) मौर Ca. मार K. माल the rest.

15) ते B. K.

16) येन A. B. W. ये च Ca. ये K.

17) वा A. B.

18) पयुपासकोपासिका वा एवं K.

वोपानका वोपानिका वैवं सूत्रात्तधारका एवं सूत्रात्तलेखका एवं सूत्रात्तनागका एवं
 सूत्रात्तवाचका ये पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यामिस्मिन्धर्मपर्वण्ये त्रिस-
 ताहनेकविंशतिदिवसानि चङ्गनाभिद्वया अभियुक्ता भविष्यन्ति तेपानहं सर्वसत्त्वप्रिपदर्श-
 ननात्मभावं संदर्शयिष्यामि । तमेव श्वेतं षडृतं गङ्गासमभिरूह्य बोधिसत्त्वगणपरिवृत
 5 एकविंशतिमे दिवसे तेषां धर्मभाणकानां चङ्गनागमिष्याम्यागत्य च तान्धर्मभाणकान्प-
 रिस्पर्शयिष्यामि सनादापयिष्यामि मनुजेजयिष्यामि संप्रहृषयिष्यामि । धारणीं चैषां
 दास्यामि यथा ते धर्मभाणका न केनचिद्धरणोया भविष्यन्ति न चैषां मनुष्या वामनुष्या
 वावतारं लप्स्यन्ते न च नार्योऽपसंहरिष्यान्ति । रतां चैषां करिष्यामि स्वस्त्ययनं करि-
 ष्यामि दण्डपरिहारं करिष्यामि विषहूयणं करिष्यामि । तेषां च त्रयं भगवन्धर्मभाणका-

1) Left out in B.

2) In B. K. only.

3) B. adds वर्तमानायाम्.

4) भि left out in K.

5) भिद्वया left out in A.

6) From तेषा° till धारणीं चैषां left out in Cb.

7) Left out in K.

8) (पा)ण्डरं षडृतं हस्तिराजानम° O.

9) त्रा A. K. W.

10) संहरिष्या A. W. संदर्शयिष्या K. परि wanting in O.

11) Left out in Ca. W.

12) यदा Ca. च is added in B. Ca. Cb.

13) कस्य A. B. Ca. O.

14) From मनुष्या till नार्योप left out in B.

15) नारोभिः संह्रियते O.

16) Left out in Cb.

17) Left out in A. K. W.

नामिमानि धारणोपदानि⁽¹⁾ दास्यामि । तानि⁽²⁾ भगवन्धारणोपदानि तद्यथा⁽³⁾ । अदृष्टे दृष्ट-
पति⁽⁴⁾ दृष्टावर्तनि दृष्टकुशले दृष्टमुधारि⁽⁵⁾ मुधारि मुधारपति बुद्धपश्यने सर्वधारिणि⁽⁶⁾ अत्र-
र्तनि संवर्तनि संवपरीक्षिते संघनिर्घातनि⁽⁷⁾⁽⁸⁾ धर्मपरीक्षिते सर्वसत्त्वहृतनीशलत्यानुगते सिं-
विक्रोडिते⁽⁹⁾ अनुवर्ते वर्तनि वर्तलि स्वाहा । इमानि तानि⁽¹⁰⁾ भगवन्धारणोपदानं यस्य
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य श्रोत्रेन्द्रियस्यात्रभासनागमिष्यति वेदितव्यमेतत्संज्ञभद्रस्य 5
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याधिष्ठानमिति ॥

अथ च भगवन्सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायो ऽस्मिञ्जम्बुद्वीपे प्रचरमाणो येषां बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां कृस्तगतो भविष्यति तैर्भगवन्धर्मभाणिकैरेवं वेदितव्यम् । ननसत्त्व-
स्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानुभावेन यद्देनाक्रमणं धर्मपर्यायो कृस्तगतः सनत्तभद्रस्य
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य तेजसा । सनत्तभद्रस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चर्यावास्ते भग- 10

1) पदानि left out in A. भाणकानानारत्नानुगत्या धारणोपदानि भाषिष्या-
मि । 0.

2) तानीमानि B. K. तत्रेमानि 0.

3) शृणुः A. स धर्मभाणकः श्रुणोति ॥ तद्यथा 0.

4) दृष्टपांतवते दृष्टावर्ते दृष्टावर्तान 0.

5) दृष्टमुधरे । सुदरे । मुधारपति । 0.

6) सर्व only in O., then अत्रर्तनि. Then follows in it सर्वभाष्यावर्तनि । मु-
आवर्तनि । संवपरीक्षाणि । संघनिर्घातनि । सद्धर्मपुण्डरीकिते । अत्रंगे । संगापगते । तृद्यधसं-
गतुल्यप्राप्ते । सर्वसंगमनातिक्राप्ते । सर्वधर्मपुण्डरीकिते । सर्वसत्त्व°. (p. English transl.
p. 435.

7) तने A. W. जने B. सनि Ca. सने K.

8) B. adds स.

9) From अनुवर्ते till स्वाहा in A. W. only.

10) Left out in K.

11) Sic O. स्यात्तमभावस्याभासनागमिष्यति; स्याभासना° Ca. (b).

12) एतत् left out in B. K.

13) स्य तदधि Ca. स्येदमधि K. स्यैतदाधि 0.

14) यदा K.

न्नमन्त्रा लाभिनो भविष्यन्ति⁽¹⁾ बहुबुद्धावरोपितकुण्डलमूलाश्च ते सन्त्रा भविष्यन्ति तथाग-
 त्पर्याणपरिर्मानितमूर्धानश्च⁽²⁾ ते भगवन्सन्त्रा भविष्यन्ति । य इदं⁽³⁾ सूत्रं लिखिष्यन्ति धारवि-
 ध्यान्ति सम तैर्भगवन्निप्रये⁽⁴⁾ कृतं भविष्यति । य इदं⁽⁵⁾ सूत्रं लिखिष्यन्ति ये चास्यार्थमनुभोत्स्यन्ते
 लिखित्वा च ते भगवन्निदं सूत्रमितद्भ्युत्वा⁽⁷⁾ त्रयस्त्रिंशतां देवानां सभागतायोपपत्स्यन्ते सको-
 5 षपत्रानां चैषां चतुरशोतिरप्सरसां सद्दन्नाण्युपसंक्रामिष्यन्ति । ते ऽधिमात्रेण मुकुटेन देव-
 पुत्रास्नात्तामप्सरसां मध्ये स्थास्यन्ति । इदंशः कुलपुत्रा इमे धर्मपर्यायं लिखित्वा पुण्य-
 स्कन्धः क्रः पुनर्वादे य एतमुद्देक्ष्यन्ति स्वाध्यायिष्यन्ति चिन्तयिष्यन्ति मनसिकरिष्यन्ति ।
 तस्नात्तर्हि कुलपुत्राः सत्कृत्यायं सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायो लिखितव्यः सर्वचेतः सम-
 न्वाहृत्य⁽¹¹⁾ । यथाविनिर्दिष्टेन⁽¹²⁾ मनसिकरिण⁽¹³⁾ लिखिष्यति तस्य बुद्धसकलं कृस्तमुपनामयि-
 10 ष्यति मरणकाले चास्य बुद्धसकलं मनुखिमुपदर्शनं करिष्यति । न च दुर्गतिविनिपातगा-
 नो भविष्यन्ति । इत्थंशुनश्च तुषितानां देवानां सभागतायोपपत्स्यन्ते यत्र स मैत्रेयो बोधि-
⁽¹⁶⁾

1) भवन्ति Cb.

2) मूर्धानश्च in all MSS.

3) इदं A. B. Cb. K. W. इदं Ca.

4) ते Ca. च तैर् B. K. चैतैर् the other MSS.

5) य Ca.

6) From य till लिखिष्यन्ति left out in Cb.

7) श्रयित्वा B. K. meant चित्वा.

8) भा B. K. ह्वा the rest. Cp. below. note 16.

9) तितं चप्स K.

10) य एतमुद्दे A. W. Cb. यैः पुनरुद्दे B. यं उद्दे K.

11) From सर्वे till त्य left out in B. सर्वे A. सर्व Ca. Cb. W. सर्व चेत
 °हृत्य K. °हृत्य A. Ca. Cb. W.

12) विनिर्दिष्टेण Cb.

13) मनसिका A. K. W. मनस्का B. Ca. Cb.

14) कृस्ते उप Cb.

15) सं in Ca. only.

16) सभागता A. B. Ca. K. W. सकृन्नाच्यता Cb. °तायो Prakṛtic for °तायाम्.

सत्त्वो महामत्तस्तिष्ठति द्वात्रिंशद्वर्लक्षणो बोधिसत्त्वगणपरिवृतो ऽप्सरःकोटीनयुतशत-
 महत्प्रसूक्तो धर्मदेशवर्ति⁽²⁾ । तस्मात्तर्हि कुलपुत्राः⁽⁸⁾ परिउतेन कुलपुत्रेण वा कुलड-
 क्त्रिणा वाप्ये महर्नपुण्डरीको धर्मपर्यायः सत्कृत्य लिखितव्यः सत्कृत्योद्देश्यः⁽⁴⁾ सत्कृत्य
 स्वाध्यायितव्यः सत्कृत्य मग्निकर्तव्यः । स्मं कुलपुत्रा धर्मपर्यायं लिखितोद्दिश्य⁽⁵⁾ स्वा-
 ध्यायित्वा⁽⁶⁾ भावयित्वा मनसिकृत्रैवमप्रमेया गुणा भविष्यन्ति । तस्मात्तर्हि तेन⁽⁷⁾ परिउतेन⁽⁸⁾ 5
 भगवन्कुलपुत्रेण वा कुलडक्त्रिणा वाप्ये महर्नपुण्डरीको धर्मपर्यायो धारयितव्य एतावत्त-
 स्तेषां⁽¹⁰⁾ गुणानुज्ञा भविष्यन्ति । तस्मात्तर्हि भगवन्नहनपि तावदिदं धर्मपर्यायनाधिष्ठा-
 स्यामि⁽¹¹⁾ यथा भगवन्ननाधिष्ठानेनाप्ये धर्मपर्यायो ऽस्मिन्नम्बुदीपे प्रचरिष्यतीति⁽¹²⁾ ॥

अथ खलु तस्यां⁽¹²⁾ वेलोपां⁽¹²⁾ भगवाञ्ज्जाक्यमुनिस्तत्रागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धः समत्तभ-
 द्राय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय साधुकारुणदात् । नाधु नाधु समत्तभद्र यत्र त्ति नाम तमेवं 10
 बद्धजनहिताय⁽¹³⁾ बद्धजनसुखाय लोकानुक्तायै महतो जनकायस्यार्याय क्त्रिणाय सुखाय
 प्रतिपन्नः एवमचित्त्यधर्मसमन्वागतो ऽसि महाकरूणासंगृहीतेनाध्यागयेनाचित्त्यसंगृही-⁽¹⁵⁾

- 1) द्वाचत्वारिंशत् वर्लक्षणधर B. द्वात्रिंशल्लक्षणो Cb.
- 2) A. K. W. Cb. add स्म.
- 3) Left out in A. K. W.
- 4) Left out in B.
- 5) दिशित्वा A. Ca. Cb. K. W. दिश्य B.
- 6) स्वाध्याय्य B. Ca.
- 7) In Cb. only.
- 8) Left out in B. Cb.
- 9) Left out in B. Ca. Cb.
- 10) एतांस्तेषां K.
- 11) महर्नपुण्डरीको धर्मपर्यायो क्त्रिणा Cb.
- 12) Left out in Cb.
- 13) From बद्धजनसुखाय till सुखाय left out in Cb.
- 14) य A. K.
- 15) सम । गृ A. W. समागृ K.

तेन चित्तोत्पादेन यस्यैव स्वयमेव तेषां धर्मभाणकानामधिष्ठानं करोषि । ये केचित्कुलपु-
त्राः समत्तभद्रस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य नामधेयं धारयिष्यन्ति वेदितव्यं तैः शाक्यमु-
निस्तथागतो दृष्ट इति । अथै⁽¹⁾ च महर्नपुण्डरीको धर्मपर्यायस्तस्य भगवतः शाक्यमुनेरिति-
काच्छ्रुतः⁽²⁾ शाक्यमुनिश्च तथागतस्तैः पूजितः शाक्यमुनेश्च तथागतस्य धर्मं देशयतः साधु-
कारो ऽनुप्रदत्तः । अनुमोदितश्चायं धर्मपर्यायो भविष्यति । शाक्यमुनिना च⁽⁴⁾ तथागतेन तेषां
मूर्ध्नि पाणिः⁽³⁾ प्रतिष्ठापितो भविष्यति । भगवांश्च शाक्यमुनिस्तेश्चोच्चैरैरवच्छादितो भवि-
ष्यति । तथागतशामनपरिग्राहकाश्च ते समत्तभद्र कुलपुत्रा वा कुलडुहिनरो वा वेदित-
व्याः । न च तेषां लोकायने हृदिर्भविष्यति न काव्यप्रसूताः सत्त्वास्नेयामभिरुचिता⁽⁶⁾ भवि-
ष्यन्ति⁽⁷⁾ न नृत्तका न मल्ला नल्लका न शौण्डिकौरधिककौक्कुटिकसौकारिकस्त्रीपोपकाः
10 मत्त्वास्नेयामभिरुचिता भविष्यन्ति⁽⁹⁾ । इदंशांश्च⁽¹⁰⁾ सूत्रात्तांश्च⁽¹¹⁾ लिखित्वा धारयित्वा वाच-
⁽¹²⁾

1) Sic Cb. दत्ययं the rest.

2) B. adds इति.

3) कारमनु A. K. W. कारानु B. कारो ऽनु Cb.

4) Left out in A. K. W.

5) Left out in Cb.

6) भिरुच्यता A. भिरुचिता B. K. Ca. भिरुचिकुता W.

7) ति B. A.

8) न नृत्तका न मल्ला न ल्लका न शौण्डिकौरधिककौक्कुटिकसौकारिकस्त्रीपो-
सकाः A.

न नृत्ता न मल्ला न सैनिकैरभिककौक्कुटिकसौ° B.

न नृत्तवा न मल्ला न ल्लका न शौण्डिकौरधिककौक्कुटिकसौ°

°पकाः Ca. K.

न नृत्तका न मल्ला न ल्लका न सौ कौ क्कुटिकसौ°

°सकाः W.

This part is wanting in Cb., as the leaf is broken.

9) भवति Cb.

10) शाश्च K.

11) सूत्राणांश्च K.

12) धारित्वा A. K. W.

यित्वा वा न तेषामन्यद्भिर्हृचितं⁽¹⁾ भविष्यति । स्वभावधर्मसमन्वागताश्च ते सद्वा वेदित-
व्याः । प्रत्यात्मनश्च⁽²⁾ तेषां योनिशो मनस्कारो⁽³⁾ भविष्यति । स्वपुण्यबलाधाराश्च ते⁽⁴⁾
सद्वा भविष्यात्त प्रियदर्शनाश्च ते⁽⁵⁾ भविष्यन्ति सद्धानाम् । एवं सूत्रात्तधारकाश्च ये भिन्नवो⁽⁶⁾
भविष्यन्ति । न तेषां रागो व्यात्राधिष्यति⁽⁷⁾ न द्वेषो न मोहो नेष्या न मात्सर्ष⁽⁸⁾ न घ्नतो न
मानो नाधिमानो न मिथ्यामानः⁽⁹⁾ । स्वलाभसंतुष्टाश्च ते समस्तभद्र धर्मभाणका भविष्यात्त । 5
यः समस्तभद्र पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां वर्तमानायामस्य नद्धर्मपु-
ण्डरीकस्य धर्मपर्यायस्य धारके भित्तुं पश्येत्⁽¹¹⁾ एवं चित्तमुत्पादयितव्यम् । गमिष्यत्ययं
कुलपुत्रो बोधिमण्डं निर्देश्यत्ययं कुलपुत्रो मारकलिचक्रं प्रवर्तयिष्यत्ययं धर्मचक्रं⁽¹⁴⁾ परा-
हान्यत्ययं⁽¹⁵⁾ धर्मदुन्दुभि प्रपूरयिष्यत्ययं धर्मशङ्खं प्रवर्षयिष्यत्ययं धर्मवर्षमभरो⁽¹⁶⁾ द्यत्ययं
धर्मसिंहासनम् । य इमं धर्मपर्यायं पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां वर्तमा- 10

1) ता A. Ca. K. W. ते B. Cb.

2) भविष्यन्ति B.

3) मनस्कारो B.

4) सु A. W. स्व Ca. K. left out in B.

5) ते ते (for ते सद्वा) K. left out in B. Ca.

6) Left out in B. Ca.

7) व्याहरिष्यति B. व्यात्राधिष्यति Ca. व्यावहृष्यति Cb. Cp. Pāli *vyā-
bādheti*.

8) क्राधो Cb.

9) Left out in B.

10) Left out in B. Cb. K.

11) पश्ये दृष्ट्वा A. W. पश्येत् K. O. पश्याद्दृष्ट्वा चैव the rest. Our reading
conjectural.

12) Left out in B.

13) लि B. Ca. रि A. लिं W. धर्म in added to चक्र in A.

14) Left out in A. Ca. K.

15) Left out in K. Ca. प्रत्रादयिष्यत्ययं O.; पराहरिष्यत्ययं the rest.

16) भिरुह्य A. W. भिरुह्य B. Ca. भिराल k. ग्राह्यति घ O.

नार्वा⁽¹⁾ धारविष्यति न ते भिन्नो⁽²⁾ लुब्धा भविष्यति न चीवरगृह्णा न पात्रगृह्णा भवि-
 ष्यति । सञ्जुकाश्च ते धर्मभाषका भविष्यति त्रिविमोत्तलाभिनश्च ते⁽⁴⁾ धर्मभाषका⁽⁵⁾ भवि-
 ष्यति । दृष्टधार्मिकं⁽⁶⁾ च तेषां⁽⁷⁾ सांप्रदायिकं निर्वातियति⁽⁸⁾ । य एवं⁽⁹⁾ सूत्रान्तधारकाणां धर्मभा-
 षकानां भिन्नाणां मोक्षं दास्यति ज्ञात्यन्धास्ते सत्त्वा भविष्यति । ये चैवंत्रयाणां सूत्रान्तधा-
 रकाणां भिन्नगामवर्णं संश्रावयिष्यति तेषां दृष्ट एव धर्मे कायश्चित्रो⁽¹²⁾ भविष्यति । य एवं
 सूत्रान्तलेखकानामुच्चगर्धनं⁽¹³⁾ कारिष्यत्युच्चपिष्यति ते खण्डदत्ताश्च भविष्यति चिरलदत्ताश्च
 भविष्यति⁽¹⁵⁾ बोधत्सोष्टाश्च भविष्यति चिपिटनासाश्च भविष्यति विपरितकृस्तपादाश्च
 भविष्यति विपरोतनेत्राश्च⁽¹⁵⁾ भविष्यति दुर्गन्धिकायाश्च⁽¹⁷⁾ भविष्यति गण्डापिठकविचर्चिद्-
 द्रुकण्डुकीर्णशरीराश्च भविष्यति । य ईदृशानां सूत्रान्तलेखकानां⁽¹⁹⁾ सूत्रान्तवाचकानां⁽²⁰⁾ च

- 1) Left out in Cb. K.
- 2) ल Cb.
- 3) पाने W. पात्र K. O. पान the other MSS.
- 4) K. adds भविष्यति.
- 5) K. adds च.
- 6) दृष्टिधार्मिकाश्च B. दृष्टधात्मिकाश्च भविष्यति K.
- 7) In O. सांप्रदायिकं wanting.
- 8) निर्वातियति O. निवर्तयिष्यति the rest.
- 9) व W. O.
- 10) Left out in Cb. B. त्यन्धो भविष्यति O.
- 11) Left out in B. Ca. Cb.
- 12) काये चित्रो A. कायै चित्रो K.
- 13) Badly for उच्च°.
- 14) ष्यति O. In the sequel also the singular.
- 15) Left out in Cb.
- 16) Sic Cb. O. चिक्त्र Ca. K. चिक्त्र A. B. W.
- 17) ध B. Ca. Cb.
- 18) O. adds क्लिप्तात्.
- 19) A. W. add एवं; O. has एव, but leaves out ईदृशानां.
- 20) Left out in Ca. K.

सूत्रान्तधारकाणां⁽¹⁾ च सूत्रान्तदेशकानां⁽²⁾ चाप्रियां वाचं भूतामभूनां वा संश्रावयिष्यन्ति तेषा-
मिदमागाढतरं पापकं कर्म वेदितव्यम् । तस्मात्तर्हि समस्तभद्रास्य धर्मपर्यायस्य धारका-
णां भिन्नूणां⁽⁴⁾ ह्येतं⁽⁴⁾ प्रत्युत्थातव्यं यथा तत्रागतस्यास्तिके गौरवं कर्तव्यं तथा तेषामेव⁽⁵⁾
सूत्रान्तधारकाणां भिन्नूणामेवं⁽⁶⁾ गौरवं कर्तव्यम् ॥

अस्मिन्खलु पुनः समस्तभद्रोत्साहनपरिवर्ते निर्दिश्यमाने गङ्गानदीवालिकासमानां⁽⁷⁾
वोधिसत्त्वानां नकासत्त्वानां कोटोशतनक्षत्रावर्ताया⁽⁸⁾ धारण्याः प्रतिलम्भो⁽⁹⁾ ऽभूत् ॥

॥ इति श्रीसङ्घर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये समस्तभद्रोत्साहनपरिवर्तो नाम पडिंश-⁽¹¹⁾
तिमः ॥

1) in W. only.

2) Left out in Ca. K.

3) सं in Ca. only.

4) एव A. B. W. एव Ca. Cb. K.

5) एवं A. B. Ca. W. एव K.

6) एवं in B. K. only.

7) ने B.

8) वर्त K.

9) लामो A. B. W. O. लामो Cb. Ca.

10) श्राय (for इति श्री) K.

11) सप्तविंश Ch. O.

XXVII.

अथ खलु भगवाञ्जाक्यमनिस्तयागतो ऽर्हन्सम्यक्संबुद्ध उत्थाय तस्माद्धर्माना-
 त्सर्वीस्तान्बोधिसत्त्वान्पिण्डो⁽¹⁾कृत्य⁽²⁾ दत्तिणेन पाणिनर्द्धभिसंस्कारपरिनिष्पन्नेन⁽³⁾ दत्तिणकृ-
 स्ते⁽⁴⁾ध्यालम्ब्य तस्यां वेलायमेतद्वोचत् । इमामहं कुलपुत्रा असंख्येयकल्पकोटिनयुत-
 5 शतसकृत्समुदानीतामनुत्तरां सम्यक्संबोधिं युष्माकं कृस्ते परिन्दाम्यनुपरिन्दामि नि-
 न्तिपाम्युपनिन्तिपामि । यथा विपुला वैस्ता⁽⁸⁾रिक्की भवेत्तथा युष्माभिः कुलपुत्राः करुणा-
 यम् ॥

द्वैतीयकमापि⁽⁹⁾ त्रैतीयकमापि⁽¹⁰⁾ भगवान्सर्वावर्त्ते⁽¹¹⁾ बोधिसत्त्वगणं दत्तिणेन पाणिनाध्या-
 लम्ब्यैतद्वोचत् । इमामहं कुलपुत्रा असंख्येयकल्पकोटिनयुतशतसकृत्समुदानीतामनुत्तरां
 10 सम्यक्संबोधिं युष्माकं कृस्ते परिन्दाम्यनुपरिन्दामि निन्तिपाम्युपनिन्तिपामि । युष्माभिः
 कुलपुत्रा उद्भक्तो⁽¹²⁾तव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या देशयितव्या प्रकाशयित-

1) K. adds महासत्त्वां.

2) ला A. Ca. Cb. K. W. त्य.

3) In A. W. added च; from च till स्वा left out in B.

4) Conjectural for दत्तिणे कृस्ते स्वा of the MSS.

5) ये Cb.

6) स्त्रे Cb.

7) स left out in A.

8) वै B. Ca. K. वि the rest.

9) मपि left out in Cb.

10) Left out in B.

11) सर्वावे left out in B.

12) In Cb. only; उद्भूय A. B. Ca. K. W.

व्या सर्वसद्धानां च संप्रावयितव्या । अमात्सर्यो ऽहं कुलपुत्रा अपरिगृहीतचित्तो विशा-
 रदी बुद्धज्ञानस्य दाता⁽²⁾ तद्यागतज्ञानस्य⁽²⁾ स्वयंभूज्ञानस्य दाता । महादानपतिरहं कुलपुत्रा
 युष्माभिरपि कुलपुत्रा ममैवानुशिक्षितव्यममत्सरिभिर्भूवेमं⁽³⁾ तद्यागतज्ञानदर्शनं महोपाय-
 कौशल्यमागतानां कुलपुत्राणां कुलडुहितृणां चायं धर्मपर्यायः संप्रावयितव्यः । ये चा-
 श्राद्धाः⁽⁵⁾ सत्त्वास्ते ऽस्मिन्धर्मपर्याये समादाययितव्याः । एवं युष्माभिः कुलपुत्रास्तद्यागतानां 5
 प्रतिकारः⁽⁷⁾ कृतो भविष्यति ॥

एवमुक्त्वास्ते बोधिमत्त्वा महासत्त्वा भगवता शाक्यमुनिना तद्यागतेनार्कता सम्य-
 कसंबुद्धेन महता⁽⁹⁾ प्रीतिप्रामोद्येन स्फुटा अभून्महत्त गौरवमुत्पाद्य येन भगवाञ्शाक्यमु-
 निस्तद्यागतो ऽहं सम्यकसंबुद्धस्तेनावनतकायाः प्रणतकायाः संनतकायाः शिरांस्यवना-

1) अपरिगृही A. B. Ca. परिगृ Cb. K. अनिगृ W.

2) Left out in Cb.

3) ममैत्रामनुशिक्षितव्यः ॥ अमत्सरिभिर्भूत्वा इमं A.

ममैवानुशिक्षितव्य अमत्सरिभिर्भूत्वं B.

ममैवानुशिक्षितव्यम । अमत्सरिभिर्भूत्वेमं Ca.

शिक्षितव्या । अमत्सरिभूतेमत्तया Cb.

ममैत्रामनुशिक्षितव्यः अमत्सरिभिर्भूत्वा इमं W.

ममैवानुशिक्षितव्यममत्सरेभि — त्वेमं O. इमं Prak. for इदं.

4) B. Cb. add च. O. adds आद्वावां.

5) ये च अद्धान् A. W. ये च सद्दाः Cb. Ca. ये च अद्दाः कुलपुत्रा कुलडुहित-
 रश्च ये च आद्दाः B. ये च अद्दाः कुलपुत्र कुलडुहितरश्च । ये चाश्राद्धाः K. अश्राद्धाश्च
 सत्त्वा इहाग्रधर्मेषु O.

6) तस्मि A. W.

7) प्रती Ca. K. कृतो left out in O.

8) क्ते A. W. क्त B. क्ता Ca. क्ताम् Cb. K. क्ताः समानास्ते O.

9) महती K.; B. Cb. K. add वीर्यं.

10) Ca. adds प्र.

म्याञ्जलिं प्रगृह्णा सर्व एकस्वरनिर्घोषेण भगवत्तं शाक्यमुनिं तद्यागतमर्हसं सम्यकसंबु-
 द्धमेतद्बुधुः । तथा भगवन्करिष्यामो यथा तद्यागतं आज्ञापयति । सर्वेषां च तद्यागताना-
 नाज्ञां करिष्यामः परिपूरयिष्यामः । अल्पोत्सुको भगवान्भवतु यथासुखविहारी । द्वैतो-
 यकनपि त्रैतीयकनपि न सर्वावान्बोधिसत्त्वगण एकस्वरनिर्घोषेणैवं भाषते स्म । अल्पो-
 5 त्सुको भगवान्भवतु यथासुखविहारी । तथा भगवन्करिष्यामो यथा तद्यागतं आज्ञापयति ।
 सर्वेषां च तद्यागतानामाज्ञां परिपूरयिष्यामः ॥

अथ खलु भगवाञ्जशाक्यमुनिस्तद्यागतो ऽर्हन्सम्यकसंबुद्धः सर्वास्तांस्तद्यागतान-
 र्हतः सम्यकसंबुद्धान्द्येभ्यो लोकधातुभ्यः समागतान्विसर्जयति स्म यथासुखविहारी च
 तेषां तद्यागतानामारोचयति स्म । यथासुखं तद्यागता विहरन्त्वर्हतः सम्यकसंबुद्धा इति ।
 10 तं च तस्य भगवतः प्रभूरत्तस्य तद्यागतस्यार्हतः सम्यकसंबुद्धस्य रत्तस्तूपं यथाभूमौ
 स्वापयामास तस्यापि तद्यागतस्यार्हतः सम्यकसंबुद्धस्य यथासुखविहारमारोचयामास ॥

1) नामयित्वा O. नम्या the rest.

2) लो A. B. Ca. दशसखाञ्जलो O. वनामाञ्जलीः K.

3) B. adds रूत; K. reads एकं स्वरनिर्घोषेण रूत.

4) तद्यागतवन्क Cb. तथा तद्यागत क K.

5) A. B. W. add भगवां.

6) Left out in B.

7) Left out in Cb.

8) Left out in O.

9) Omitted in B. K.

10) B. K. add रूत.

11) आज्ञप्तिं O.

12) द्धानित्यन्धे A. W.

13) विसर्जयति स्म left out in A. W. विसर्जयामास O.

14) रतां A. W. रत्ते B. रथ्य Ca. रं Cb. रच्च K. रे O.

15) रंत्य A. W. रंत Cb.

16) हार O. हारता the rest.

17) सेति B. Ca. Cb. K. स इति A. W.

इदमत्रोचद्भगवानात्तमनास्ते चाप्रमेया असंख्येया⁽¹⁾स्तद्यागता अर्कतः सन्धकसंबुद्धा
अन्यलोकाद्यागता रत्नवृत्तमूलेषु⁽²⁾ सिंहासनेोपविष्टाः प्रभूतरत्नश्च तद्यागतो ऽर्कसन्ध-
कसंबुद्धः स च सर्वात्रान्वोधिनात्त्वगणस्ते च विशिष्टचारित्रप्रमुखा अप्रमेया असंख्येया⁽⁴⁾
वोधिसत्त्वा महामत्त्वा ये⁽⁵⁾ पृथिवीत्रिवरेभ्यो ऽभ्युद्धतास्ते च महाम्रावकाः ताश्च चतस्रः
पर्यदः⁽⁶⁾ सदेवमानुषामुर्गन्धर्वश्च लोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दन्निति⁽⁷⁾ ॥

5

॥ इति श्रीमद्भर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये ऽनुपरोन्दनापरिवर्ती नाम सप्तविंशतिमः

समाप्तः ॥

ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुं तेषां तद्यागतः ।

क्षयदत्तेषां च यो निरोध एवं वादि महाम्रमणः ॥

1) चाप्रमेय left out in A. W. असंख्येय is put in before अप्रमेया in Ca. K.

2) अन्यान्य B. अन्ये K.

3) पु in Ca. K. only.

4) Left out in A. W.

5) K. adds च; Ca. reads एत for ये; B. reads महामत्त्वास्ते चाप्रमेयासंख्येया
वोधिसत्त्वा ये ते.

6) A. सा च सर्वावतो च चतुःपर्यत्

B. Ca. ताश्चतस्रः पर्यदः

Cb. ताश्चतस्रः परिषदः

K. सा च सर्वावती पर्यत्

W. स च चतुःपर्यत्

7) O. adds the following: अथ खलु भगवान्यश्रामुखविहारं तेषां तद्यागताना-
मारोचयित्वा श्रायुष्मन्नानानन्दमामन्त्रयामास । उद्भूतं त्वमानन्दं धर्मपर्याये धारय वाचय
दृश्य पर्यायैः परिषां च विस्तरेण प्रकाशय एवमुक्त्वा श्रायुष्मानानन्दो भगवत्समेतद्वो-
चत् उद्भूतो मे भगवन्नये धर्मपर्यायो — त्रिस्तरांम को नामाये भगवन्धर्मपर्यायः क्रयं
चैने नाम धार — — — भा गवानाह तस्मात्तर्कित्वमानन्दं धर्मपर्यायं महानिर्देशमपिति
नाम — — — — क । महर्मपुण्डरीके इति नाम धार्यायै महवैपुल्यं बोधिसत्त्व — —

8) From here the text is given from B., but इति श्री is put in here for
श्राय in accordance with the former chapters, and ऽनुपरोन्दनापरिवर्ती is taken
from Cb., adding नाम after it. The various readings will be seen following:

A. अष्टावर्कपर्वादिवा आक्रम्य खुरसंस्तरं । गंतव्यं कुलपुत्रेण यत्र सूत्रमिदं
भवेत् ॥

B.

Ca.

Cb.

K.

W. अङ्गारकर्पगादिवा आक्रम्य खुरसंस्तरं । गंतव्यं कुलपुत्रेण यत्र सूत्रमिदं
भवेत् ॥

A. धर्मरत्न विलिख्येदं यत्पुण्यमनुपाजितं । अस्यैव धर्मरत्नस्य जगतेनास्तु
भाजनमिति ॥

B.

Ca.

Cb.

K.

W. धर्मरत्नं विलिख्येदं यत्पुण्यमनुपाजितं । अस्यैव धर्मरत्नस्य जगतेनास्तु
भाजनं ॥

A. समाप्तं सद्धर्मपुंडरीकं धर्मपर्यायं सूत्रांतं

B. आर्यसद्धर्मपुंडरीके धर्मपर्याये सप्तविंशतिमः परिवर्तः

Ca. सद्धर्मपुंडरीको धर्मपर्यायः सूत्रांतो

Cb. सद्धर्मपुंडरीको धर्मपर्याये अनुपरीन्दनापरिवर्तो अष्टाविं-
शतिमः ॥ ॥

K. आर्यसद्धर्मपुण्डरीके धर्मपर्याये परिवर्तो नाम सप्तविंशतिमः

W. समाप्तं सद्धर्मपुंडरीकं धर्मपर्यायं सूत्रांतं

A. महावैपुल्यं बोधिसत्त्वाववादं सर्वबुद्ध-

B. समाप्तः ॥ ॥

Ca. म

Cb.

K. समाप्तः सद्धर्मपुण्डरीको धर्मपर्यायः सूत्रांतो वैपुल्यो बोधिसत्त्वाववादः
सर्वबुद्ध-

W. महावैपुल्यं बोधिसत्त्वाववादं सर्वबुद्ध-

A. परिग्रहं सर्वबुद्धरक्ष्यं सर्वबुद्धनिगूढं सर्वबुद्धज्ञाति सर्वबुद्धगुह्यस्थानं सर्व-
B.

Ca. सर्व

Cb.

K. परिग्रहः सर्वबुद्धरक्ष्यं सर्वबुद्धनिगूढं सर्वबुद्धज्ञाति सर्वबुद्धगुह्यस्थानं सर्व

W. परिग्रहं सर्वबुद्धरक्ष्यं सर्वबुद्धनिगूढं सर्वबुद्धज्ञाति सर्वबुद्धगुह्यस्थानं सर्व

A. बुद्धबोधिमंडं सर्वबुद्धधर्मचक्रप्रवर्तनं सर्वबुद्धैकधर्मचक्रप्रवर्तनं सर्वबुद्धैकधन-

B.

Ca. बुद्धबोधिमंडः सर्वबुद्धधर्मचक्रप्रवर्तनं सर्वबुद्धैकधन-

Cb.

K. बोधिमण्डः सर्वबुद्धधर्मचक्रप्रवर्तनं सर्वबुद्धैकधन-

W. बुद्धबोधिमंडं सर्वबुद्धैकधन-

A. शरीरं सर्वोपायकौशल्यमेकयाननिर्देशं परमार्थनिर्हारनिर्देशमिति ॥ ॥

B.

Ca. शरीरं महोपायकौशल्यमेकयाननिर्देशः परमार्थनि

Cb.

K. शरीरं महोपायकौशल्यमेकयाननिर्देशः परमार्थनिर्देशश्चेति ॥ ॥

W. शरीरं सर्वोपायकौशल्यमेकयाननिर्देशः परमार्थनिर्देशमिति ॥ ॥

A. तं ते ये मूर्खराज्ञं मुनिवररचितं बोधिमन्त्राववाद् सद्धर्मपुंडरीकं वरशिववृषद्

B. ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुत्तेपात्तयागतो ह्यवदतो निरोध एव वादे मन्त्राववाण

Ca. सम्प्रत् ३ ११४ ॥ ग्यनुक्त् १ ५ । ५८ ॥ गुक्रादन । श्रोलहना ॥ ॥ का-

मदेवस्य

Cb. सम्प्रत् ३ ७ ह्य वैशाखंडलान्दादृष्यां । परमभारक श्रोपद्युस्तु कामदेवस्य

K. ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुत्तेपात्तयागतो । ह्यवदतेषां

W. येभ्यागता इह मुरामुरनागवत्तागन्धर्वकिन्नरनरा श्रवणाय धर्म रत्नत्तु ते

A. मोक्षमार्गकलालं ॥ श्रुत्वा स्मृत्वा लिखित्वा शतगुणवदिता मानवन्ध्यालयेति

B. देवधर्मायं प्रवरमहायानवायिना

Ca. चित्रपरिग्रहलिखितमिति ॥ ० ॥ घनेन पुण्येन तु सर्वदर्शितामेव । प्येगिनिस्त्व

- Cb. राश्ये त्रिप्रद्वचंद्रांडनिर्म.....एउपीरध्यानित्रामिन्यामानकराणिकाया
K.
- W. जगदिदे जिनशासनं च धर्मं मुनोन्द्रकथितं च चरंतु नित्यम् । शीलतो यसमा
A. प्राप्ताभोग्यं समंतादपंगतकलुषाः मोक्षमंते प्रयांति ॥ गुणयमनिधिवर्षे सम्यगा-
B.
- Ca. चदाधत्रिधि जराज्ञामितुताहोर्मिसंज्ञलासेमुद्धरेयेम्भवया गगज्जगत् ॥
Cb. संभारद्वयलवृत्तमया सद्धर्मपुंडरीकपुस्तकमिदं वरेण्यं पुत्रनायकं लिखित्वा
K.
- W. पूर्णं प्रज्ञावत्त समन्वितं महोदधिरिवागाथां विक्रधं यथामुखं । जलं विमुञ्चतु
A. खाढगौरिप्युद्गुपतिपरिपूर्णे मूलभे सौम्य घप्रे ॥ व्यलिखदमृततनंदः सद्धर्षां भो-
B.
- Ca. ⁽¹⁾ सं ७०३ आषाढकृष्णसप्तमिष्टत्रयान्कृत्स्न सद्धर्मपुंडरीका संपूर्णान् जेने धुनका
द्वाखा-
- Cb. प्रतिष्ठापितं भवातीति ॥ अनेन पुण्ये च च सर्वदर्शितामवाप्यनिधि.....
महोत्सि-
- K.
- W. यवेप्सितं घनाप्ररोक्षतां सस्यमुपैति चक्षितौ ॥ प्रज्ञाश्च धर्मेन नृपो भिरक्षितानु
A. जनेज्ञं पुरिकनकप्रणायां मित्रपूर्वाविपद्यो ॥ ॥
B.
- Ca. चुकया चाज्ञाचार्यरत्नश्रोतद्वाजुरो ॥ अशास्त्रसद्वाया पुण्यनशास्त्रसद्वा कसाह-
Cb. संकुलात् समुद्धरेयं भवसागराज्जगत् इति ॥ ० ॥
K.
- W. चिरं च धर्मं सुगतस्य तिष्ठतु ॥ ॥
A.
B.
- Ca. त्वपज्जुयमान ॥ शुभ ॥
Cb.
K.
- W. शुभमस्तु सर्वदा ॥ ॥

1) The following is in the margin.

Errata.

Page	1	line	4	read	घामु°
»	8	»	5 मञ्जु°	»	मञ्जु°
»	11	»	14 झूण्या°	»	ग्रून्या°
»	13	»	8 ओर्युपं संसर्ग	»	ओर्येषु संसर्ग
»	32	»	13 सखमा	»	मुखमा
»	33	»	2 दुःख	»	दुःख
»	39	»	5 °पुण्या°	»	°पुण्या°
»	48	»	12 पूर्यि	»	पूर्यि
»	57	»	15 कोत्रे	»	लोत्रे
»	52	»	16 निर्वाणा°	»	निर्वाणा°
»	60	»	6 दर्शानात्	»	दर्शानात्
»	60	»	12 सत्त्वेषु	»	सत्त्वेषु
»	63	»	12 °विद्यति	»	°विद्यति
»	72	»	3 घाद्यो	»	घाषो

Page	line	12	अस्मिन्नेव	read	अस्मिन्नेव
»	73	»	5 नात्तन°	»	नोत्तन°
»	73	»	9 सत्रास°	»	संत्राम°
»	75	»	3 संक्रम्यैवं	»	संक्रम्यैवं
»	82	»	10 कोश°	»	कौश°
»	115	»	1 वार्द्धा	»	वर्द्धा
»	124	»	4 धार्यु°	»	धार्यु°
»	132	»	13 निर्वाणमुते द्व	»	निर्वाणमुते द्वे
»	137	»	1 प्रून्यतान°	»	प्रून्यतानि°
»	146	»	11 अत्रककल्प	»	अत्रककल्प
»	148	»	15 द्वादश	»	द्वादश
»	169	»	14 कथंचित्तोके	»	कथंचि लोके
»	174	»	12 काटी	»	कोटी
»	175	»	15 °ध्यष्ये°	»	°ध्यष्ये°
»	178	»	10 °वरम्°	»	°वरं अ°
»	190	»	9 गुणाद्या	»	गुणाद्या
»	198	»	1 यूपं	»	यूपं
»	215	»	7 भवेद्यद्°	»	भवेद्यद्°
»	216	»	8 सम्यक्स°	»	सम्यक्स°
»	218	»	8 चेतः प°	»	चेतःप°
»	220	»	16 राङ्गक°	»	राङ्गल°
»	224	»	8 कोच°	»	केचि°
»	225	»	11 °तरा वा पुरुषो	»	°तरो वा पुरुषः
»	230	»	8 आध्यात्वि°	»	आध्यात्वि°

Page	line		read
	7	क्षेत्रा°	क्षेत्रा°
» 249	» 12	शाक्य°	» शाक्य°
» 261	» 6	संरञ्जनीं	» संरञ्जनीं
» 267	» 2	परिवारो	» परिवारौ
» 269	» 4	षट्पै-	» षट्पै°
» 276	» 5	मांसिकान्न ⁽⁶⁾	» मांसिकान्न
» 276	» 6	(7), (8), etc.	» (6), (7), etc.
» 283	» 2	आवाण°	» आवणि°
» 291	» 4	तेनैव	» तेनेव
» 291	» 5	गुह्यं	» गुह्यं
» 311	» 15	भगवन्न°	» भगवान°
» 312	» 15	संघर्तनी°	» संघर्तनी°
» 317	» 1	शक्यं	» शक्यं
» 318	» 6	सत्त्वानां	» सत्त्वानां
» 320	» 3	दीर्घ°	» दीर्घ°
» 320	» 6	मेघवी	» मेघावी
» 325	» 1	क्रोडा रती	» क्रोडारती
» 336	» 9	शाक्य°	» शाक्य°
» 345	» 12	सत्त्वस्या°	» सत्त्वस्या°
» 363	» 10	गवयश्च	» गवयाश्च
» 363	» 11	गुर्विण°	» गुर्विणि°
» 364	» 10	स्त्रिता	» स्त्रितो
» 371	» 8	भवेत्	» भवेत्
» 372	» 1	समन्व°	» समन्वा°

Page 372	line 4	सा ऽस्य	read	सो ऽस्य
» 377	» 3	तद्योगतो	»	तद्यागतो
» 401	» 1	संगोत्या	»	संगोत्या
» 410	» 12	°ननप°	»	°ननुप°
» 420	» 1	स्वध्या°	»	स्वाध्या°
» 427	» 5	बुद्धतेचा°	»	बुद्धतेत्रा°
» 428	» 9	देदीप्ममानो	»	देदीप्यमानो

INDEX.

- Ābhāsvara (pl.), 359, 365.
 Abhayandada, 441, 445.
 Abhiçraddadhānatā, 333.
 Abhiçraddadhāti (Act. and Med.), 315.
 Abhidarçanīya, 128.
 Abhigīta (in Gītābhigīta), 191.
 Abhijñā (pl. the six), 90, 129, 150, etc.
 (the five), 135, 254.
 Abhijñāñānābhībhū (= Mahābhijñāñānābhībhū), 190.
 Abhijñānābhijñāta (var. °jñābhi°), 1.
 Abhinirhāra (the applying, application);
 dharmadeçanābhi°, 186, 317; gītābhi°
 329.
 Abhiprasanna, 459.
 Abhirati, a Lokadhātu, 184.
 Abhirucita, 480.
 Abhitūrṇa (syn. with *abhībhūta*), 320.
 Abhyudgatarāja, a Kalpa, 469.
 Acalā, a Rākṣasi, 400.
 Ācāragocara, 275, 278, 281. See also
 Gocara.
 Ācchāda (a present in reward), 440. Cp.
 Mahāvastu II, 98; III, 328; and
ācchādayati, to favour with, Divyū-
 vadāna, 136, seq.
 Acchaṭā, 392; acchaṭāsanghūtaçabda, 388.
 Ācchoḍita (?), 151.
 Açaikṣa, 2, 71, 267, etc.
- Āçcaryabhūta, 169.
 Açvajit, 1.
 Adbhuta, a division of the Buddhist scrip-
 tures, 45.
 Adhimātrakāruṇika, a Mahābrahman,
 167.
 Adhimucyati, °te, 187, 232, 255, etc.
 Adhimukti, 25, 31, 49, 53, 93, 110, etc.
 Adhyāçaya, 337, seq., 389, etc.
 Ādhyātmiķa, 230.
 Agnikhadā, 448.
 Agrabodhi, 10, seqq., 24, 26, 51, seqq.,
 63, 67, seqq. etc.
 Agrayāna, 61.
 Agrayānika, 140.
 Ājāneya, 1.
 Ajātaçatru, 5.
 Ajita (= Maitreya), 19, seqq., 308, 327,
 332, seqq., 345.
 Ājīvika, 276.
 Ājñāta-Kauṇḍinya, 1, 33, 206, 212.
 Ākāçapraṭiṣṭhita, a Tathāgata, 184.
 Akaniṣṭha (pl.), 359.
 Akilāsi (dial.), 205. Cp. Pāli *akilāsu*.
 Akṣana, pl. unhappy states, 96, 163, 434,
 451.
 Akṣayamati, 3, 438, seqq.
 Akṣobhya, a Tathāgata, 184. — A high
 number, 409.

- Alaṅkāraçubha (var. °sūra) — samādhi, 458.
 Alaṅkāraçubha, 458.
 Alpūbādha, 301, etc.
 Alpābādhatā, 429.
 Alpātāṅkatā, 429.
 Amanuṣya (pl.), 6, seq., 20, 69, 83, etc.
 Amātsarya, 485.
 Amitābha, 454, seq.
 Amitāyus (= Amitābha), 184, 454.
 Amoghadarçin (a virtuous man), 3.
 Āmukhibhavati, 159.
 Anābhībhū, 128, 190.
 Anādikarmika, 66,
 Anāgāmin, 347, 416.
 Anāgārikā, 180, 462, 466.
 Ānanda, 2, 215, seqq. = Ānanda — Bha-
 dra, 217, seq.
 Anantacāritra, 300.
 Anantamati, a prince, 19.
 Anantanirdeçavara, a Samādhi, 23; =
 Anantanirdeçapratīṣṭhāna, 5, 19.
 Anantavikrāmin (var. °krama), 3.
 Anavanāmītavaijayantī, a Lokadhātu, 216.
 Anavatapta, a Nāgaking, 4.
 Āncati, 168; cp. Hañcati.
 Anikṣiptadhura, 3, 309.
 Aniruddha, 2, 207.
 Antaças, 277, 349, 401.
 Ānubhāva (in Gāthā), 175.
 Ānuçamsā, 296, 354, seqq. guṇānuçamsa
 479.
 Ānuçāsaka, 413.
 Anuçikṣate, 180.
 Anujñātāvin, 29.
 Anukṣudra, 129.
 Ānulomika, 149.
 Anukuṭṭaka, 272.
 Anunīyatā, 128.
 Anupādāya, 179.
 Anupadhīçeṣa (— Nirvāṇadhātu), 21, 411.
 Anupamati, 4.
 Anuparindāti, °rindadāti, 410, seq. °rin-
 danū, 487.
 Anupravrajita, 184.
 Anupūrvaças, 112.
 Anupūrveṇa, 102, 123, etc.
 Ānupūrvī, 185.
 Anutpatikadharmakṣānti (var. °ki dha°),
 136, 266, 327, 403, 419, 437.
 Anuvyañjana (pl. the eighty), 259, etc.
 Aṇvate (or aṇhate), 111.
 Apacāyati, 5, etc.
 Apahṛṭabhāra, 1. But Pāli has «ohita-
 bhāra».
 Apasamharati, 476.
 Apasmāraka (a spirit causing epilepsy),
 401.
 Apāyabhūmi, 170.
 Aphaḷgu, 39.
 Apkṛtsna (— samādhi), 424.
 Apratipudgala, 69.
 Apratyanika (var. °tyāniya), 95.
 Ārabdhavīrya, 309, etc.
 Ārādhayati (and var. Ārāgayati), 22, 27,
 70, 134, 153, 184, 222, 290.
 Ārambaṇa, 6, 29, 41, seqq., 71, 318, seq.
 Āraṇyadhuta, 310, seq.
 Arhat, 30, 416, etc.
 Āryasatyāni (the four), 17, seq. 80, 92,
 179, 191.
 Asamasama, 456.
 Asambhinnatathatā, 473.
 Asampravedhamāna, 21.
 Asaṅgaṇīkarāma, 309.
 Āsevaka (?) , 283.
 Asura, (pl.), 6, etc. °rendra (pl.), 5.
 Aṣṭāpada, 65, 145, seq., 244, 337.
 Aṣṭavimokṣadhyaṅgin, 347.
 Audbilyapṛāpta, 110.
 Aupalambhika (dial. for *upalambhika*),
 384.
 Apamya (parable), 45.
 Anupādūka, 202, 260, etc.
 Aurabhrika, 276 (var. r.); 280, 480.
 Avabhāsa, 477.
 Avabhāsaprabha, a Devaputra, 4.
 Avabhāsapṛāpta, a Lokadhātu, 144.
 Avāivartika, 2, 155.
 Avāivartyadharmā, 2.
 Avalokiteçvara, 3, 438, seqq.
 Avarṇa, 482.
 Avatāragavešin, °prekṣin, 398, 400, 478.
 Avatāraṇa, 3; avatārayati, 464.

- Āvenika-dharma (pl. the sixteen), 62, 77, 259, etc.
 Avici, 6, 9, 94, 354, seqq.
 Avidvasū (dial.), 45, 55, seqq., 204.
 Avidyā, 179.
 Avihēṭhita, 161.
 Avivartya, 149.
 Avyābādha, 288.
 Avyāpanna, 339.
 Āyoga, 111.
 Āyuṣkaṣāya, 43.
 Āyūṣmant, 1, etc.
- Bakkula, Bakula, 2, 207.
 Bala (pl. the ten), 67, 259.
 Balacakravartin, 6, 20, 362, 367.
 Bali, an Asura chief, 5.
 Bāṣpa, 1.
 Bhadrā, a Lokadhātu, 269.
 Bhadrakalpa, 201.
 Bhadrapāla, 3, 383.
 Bhadrīka, 1.
 Bhaiṣajyarāja, 3, 224, seqq., 267, 395, seqq., 404, 418, 470.
 Bhaiṣajyarājasamudgata, 425,
 = Bhaiṣajyasamudgata, 3, 470.
 Bharadvāja, a Mahācārāvaka, 2.
 Bharadvājasagotra, 18.
 Bhārgava (i. e. potter), 138. In the same meaning used Mahābhārata I, 190, 47.
 Bhava, 179, 466, etc.
 Bhavāgra, 354, 356, 361, 365.
 Bheruṇḍaka, 85, seq.
 Bhikṣu, passim.
 Bhīṣmakalpa, 119.
 Bhīṣmagarjitasvararāja, 375, seqq. Pl. 377.
 Bhīṣmasvararāja (= the preceding), 383.
 Bhūmisūcaka (dog), 96.
 Bodha (= Bodhi), 183, 303, etc.
 Bodhi, 47, 49 seqq., 70, 96, 119, 137, etc.
 Bodhimaṇḍa, 16, 30, 34, 54, 62, 91, 159, 205, 311, 316, etc.
 Bodhipakṣika (dharma, Pl. the 37), 458.
 Bodhisattva, passim. °caryā, 457.
 Bodhisattvavāda, 5, 19, 22, 65, 181, 241.
 Bodhisattvayāna, 79, 416.
 Bodhisattvayāniya, 224; 385 (var. °yānika); °yānika, 183.
 Bodhisatvotpāda, in Kashgar-MSS. for Bodhisattvavāda.
 Bodhivṛkṣa, 172, 461.
 Bodhyaṅga (Pl. the seven), 29, 80.
 Brahmacarya (n.), 118.
 Brahmadvaja, a Tathāgata, 184.
 Brahmakāyika (Pl.), a class of divine beings, 4, 159, 361, 367, 416.
 Brahmaloaka, 164, 254, 329, 331, 338, etc.
 1. Brahman, the god, 433, 444; Brahman Sahāmpati, 4, 69, 416.
 2. Brahman, a class of divine beings (dial. Brahma), 129, 167, 367.
 Brahmavihāra (Pl. the four), 142.
 Buddha, Sing. and Pl. passim.
 Buddhabhūmi, 312, seq.
 Buddhabodhi, 55, 95, 110, 131, etc.
 Buddhadharma, 62.
 Buddhajūāna, 216, 255, etc.
 Buddhakṣetra, 6, seq., 20, 65, seq., 101, 148, etc.
 Buddhanetṛi (var. Dharmanetṛi), 92, seqq. 154.
 Buddhaputra, 46, seq., 57, 98, 344.
 Buddhayāna, 41, seqq., 81, 90, 132, 138.
- Cailakabhūta (var. Cela°, Ceḍa°), 192.
 Cakravāla, passim.
 Cakravartin, 35, 129, etc.
 Candra, a Devaputra, 4.
 Candrapradīpa, name of a Samūdhī, 424.
 Candrārkadhīpa, a Tathāgata, 25.
 Candrasūryapradīpa, 17, seqq. The same with the former.
 Candrasvararāja, name of several Tathāgatas, 380.
 Candrasūryavimalaprabhāsaṇṛi (var. °vimalasūrya°), 404, seqq.
- Cārikā, 131.
 Caritāvin, 180, 464.
 Caturdvīpaka (— lokadhātu), 328.
 Cāturmahārājakāyika (Pl. the four gods of the quarters), 160, 239.
 Caturthaka, a kind of fever, 401.

- Chadva (?) 352.
 Chambitvatva (dial.), 63.
 Chanda, 47, 92.
 Citradhvaja, 447.
 Cittotpāda, 480.
 Cunda, 207.
 Cyuti, 466.
 Çaçiketv, a Tathāgata, 148.
 Çaikṣa, 2, 71, etc.
 Çaikṣabhūmi, 70.
 Çakra (Devānām indra), 4, 69, 361, 416.
 Pl. 129, 331, 367.
 Çākṣyādhirāja (= Çākyamuni), 28.
 Çākyamuni, 185, 240, 244 seqq., 299,
 seqq., 316, etc.
 Çākṣyasimha, 27, 147, 336.
 Çālarāja, 455. = Çāleन्द्रarāja, 469.
 Çāṅkhaçilā, 102, 111, 256, 439, etc.
 Çaradvatiputra = Çāriputra. p.
 Çāriputra, 2, 29, seqq. 58, 60, seqq., 97,
 264.
 Çarīra, pl. relics, 241, 338.
 Çarīrastūpa, 244.
 Çarīravaistārika, 69.
 Çārisuta = Çāriputra, 31, 45, 47, seq.,
 56, 69, 92. 97.
 Çāstar, passim.
 Çauṅḍika, 480.
 Çikhin, one of the Brahmakāyikas, 4,
 175; = a Mahābrahman, 175.
 Çīla-pāramitā, 332, 457.
 Çrāmaṇera, Çrāmaṇerī, 277.
 Çrāvaka, 24, 31, etc.
 Çrāvakayāna, 79, seq., 283.
 Çrāvakayānika, 33, 132, 183, 234, 282; =
 °yāniya, 137, 224, 234, 276, 282.
 Çrāvītaka (dial.), 194.
 Çrīgarbha, a Bodhisattva, 21, 26.
 Çubhavyūha, a king, 457, seqq., °rājapūr-
 vayogaparivarta, Ch. XXV.
 Çūnyatā, 236.
 Çūnyatānimittāpraṇibhita, 101, 136.
 Çveta-saddanta (gajarāja), 475, seq.
- Devadattaparivarta, 256, footnote.
 Devarāja, a future Tathāgata, 259.
 Devasopāna, a Lokadhātu, 259.
 Dhāraṇī, 270, 327, seqq., 350.
 Dhāraṇī (mantra)-padāni. Several of them
 named 396, seqq. 477.
 Dharaṇīndhara (var. Dharaṇīdhara), 3, a
 Bodhisattva, 416; A virtuous man, 4.
 Dharaṇīçvararāja (var. of 2. Dharaṇī-
 dhara, 4.
 Dhāraṇyāvartā (dhāraṇī), 475.
 Dharmabhāṇaka, 22, 25, 28, 184, 227, etc.
 Dharmābhīsamaya, 328.
 Dhārmaçravaṇika, 20, 283, 286.
 Dharmadāyāda, 61.
 Dharmadhara, a Kinnara king, 4.
 Dharmagaganābhīyudgatarāja, a Tathā-
 gata, 218.
 Dharmakathika, 200, seq.
 Dharmamati, a prince, 19.
 Dharmānetrī, 10, 25, 53, 251.
 Dharmaparyāya, 5, 17, etc.
 Dharmaprabhāsa, a future Tathāgata,
 201, seqq.
 Dharmarājan, 58, 92, 125, 146, 170, etc.,
 °rāja, 289, seq., 417.
 Dharmarakṣa; his Chinese translation
 cited 224, 256, 447, in the footnotes.
 Dharmasāṅgīti, 286.
 Dharmaskandha (Pl. the 84000), 254.
 Dharmasvāmin, 121, 289, etc.
 Dhātu (relic), 14, seq. 51, 324, 411.
 Dhātustūpa, 7, 339, seq.
 Dhātuvigraha, 430.
 Dhṛtarāṣṭra, one of the four regents of
 the quarters, 4.
 Dhṛtiparipūrṇa, 67.
 Dhurāvāha (dial.), 256.
 Dhūtaguṇa, 135.
 Dhvajāgrakeyūra (— samādhi), 424.
 Dhyāna-pāramitā, 457.
 Dīpaṅkara, 27, 317.
 Dṛṣṭadhārmika, 420.
 Dṛṣṭi-kaṣāya, 43; °gata, 465; mithyā°
 samyago, 466.
 Drugdhacitta, 135.
 Druma, a Kinnara king, 4.

- Dundubhisvararāja, pl. Name of several Tathāgatas, 380.
- Durgativinipāta, 478.
- Duradhimocya, 185.
- Dvaitiyaka, a kind of fever, 401.
- Dvātriṃṣatīlakṣaṇarūpadhārin, 68.
- Dhyāna (pl. the four), 131, etc.
- Dhyāna-pāramitā, 332, 335.
- Ekāhika (for Aikāhika), a kind of fever, 401.
- Ekatyā (= Pāli *ekacca*), 71, 133.
- Ekibhavitvāna (dial.), 31.
- Ekotsava (var. Ekonnaḍa, Ekāvacara), a musical instrument, 51.
- Gadgadasvara, 423, seqq.
- Gaḍita (= galita), 83.
- Gandharva, 6, seq. 20, 24, 35 69, 165, etc.
- Gandharvakāyika (— Devaputrās), 4.
- Garuḍa, pl. 6, seq., 20, 69, 165, etc.
- Garuḍendra, pl. 5.
- Gāthā, a verse, a stanza, passim. Pl. A division (Aṅga) of Buddhist scriptures, 45.
- Gatī, state of existence; pl. the six, 6, 9, 135, 346, 372; the five, 131. Cp. Śaḍ-gatī.
- Gatīngata (expert), 3, 131, 186, 200, etc. Cp. Mahāvastu III, 386; 419.
- Gautamī, 268, seqq. See also Mahāprajāpatī.
- Gavāmpati, 2.
- Gayā, 310; °nagara, 311; °yāhvaya, 312, 316.
- Gayā-Kācyapa, 2, 207.
- Geya, a division (Aṅga) of Buddhist scriptures, 45.
- Ghoṣamati, a prince royal, 19.
- Gilānabhaiṣajya (dial.), 13, 119.
- Gocara = Ācāragocara, 276, seqq.
- Goṇa (for *gau*), 75, 87, 89, 358.
- Gr̥dhrakūta, 1, 249, 261, 337, 426, 472.
- Guhyagupta, 3.
- Guhyaka, pl. a class of demigods, 190, 371.
- Guruka, as the last part of a compound, 22.
- Gurukaroti, 5, etc.
- Gūthoḍigalla (var. Gūthoḍilla), 144, 148, 425.
- Haḍi, 440, 450.
- Hañcati, 111. Cp. Añcati.
- Hārīti, a Rākṣasī, 400.
- Harṣaṇīya, 123.
- Heṣṭa, heṣṭha (dial.), 310; heṣṭena (dial.), 355; heṣṭima (dial.), 191.
- Himavant, 133, seq.
- Hinādhimukta, 110,5; 113,9; 114,4; 118,4, °ktika, 109,2. — °ktikatā, 105,1; 109,8. °ktikatva, 116,1.
- Hinayāna, 46, 147.
- Īṣvara (a god), 4, 369, 433, 445.
- Indradatta, 3.
- Indradhvaja, a Tathāgata, 184.
- Īryāpata, 282.
- Itivṛttaka, a division (Aṅga) of Buddhist scriptures, 45.
- Jaladharagarjitaghoṣasusvaranakṣatrarāja-saṅkusumitābhijña, a Tathāgata, 457, seqq.
- Jambudvīpa, 225, seq., 347, 376, 421, 477.
- Jambūnadābhāsa, a future Tathāgata, 152; = Jambūnadaprabhāsa, 151.
- Janayitrī (var. °netrī), 458, seq. 461, seq.
- Jātaka, a division (Aṅga) of Buddhist scriptures, 45.
- Jinagandha, 454.
- Jinātmaja, 116, seq.
- Jinendra, 28, 229, 331, etc.
- Jñānagupta; his Chinese translation cited 447, footnote.
- Jñānākara, a prince, 160.
- Jñānamudrā (— samādhi), 424.
- Jñānolkā (— samādhi), 424.
- Jyotiṣprabha, one of the Brahmakāyikas, 4.
- Kācyapa. See Mahā-Kācyapa.
- Kālaviṅkaka, a bird distinguished from the Kokila, 358; °viṅkasusvara, 169.
- Kāla, a Ārāvaka, 207.

- Kālodāyin, a Ārāvaka, 207.
 Kalpa (Aeon), 25, etc. Antarakalpa (*al.*
 Abhyantara-kalpa), an intermediate
 Kalpa, 25, 67, etc.
 Kalpa-kaṣāya, 43, 65.
 Kamaladalavimalanakṣatrarājasaṅkusu-
 mitābhijña, a Tathāgata, 423, seqq.
 Kāpilavastu, 311; °lāhvaya, 312.
 Kapphina (Kapphina, Kapina, Kaspina),
 2, 207.
 Karuṇā, 458, etc.
 Kaṣāya (pl. the five), 58.
 Kaṣāpalikuñca (var. Kuṣāpalikuñca.
 Koṣe palikuñca), 106, seqq., 114.
 Kaṣāsi, 48.
 Kathaṃkathā, 33, seq., 61, 71, 302.
 Kūtyāyana. See Mahā-Kūtyāyana.
 Kaukuṭika, 276, 480.
 Kaukrtyam upasaṃharati, 285.
 Kauṇḍinya. See Ajñata-Kauṇḍinya.
 Kauṇḍinyagotra = Kauṇḍinya, 207.
 Kausīdya, 20, 28.
 Kauṣṭhila. See Maha-Kauṣṭhila.
 Keçinī, a Rākṣasi, 400,
 Kharaskandha (var. Suraskandha), an
 Asura chief, 5.
 Kḥuḍḍaka, 460.
 Kīlāsītā (weariness), 128, seq. 284.
 Kīlikṛta (var. Gāḍīkṛta), 319.
 Kinnara, pl. 6, seq., 20, 24, 165, etc.
 Kinnararāja, 4.
 Kleça, 188.
 Kleça-kaṣāya, 43.
 Kleçamāra, 290.
 Koḍasakkīn (dial., var. °sarpin), 95.
 Koṭi, passim.
 Koṭṭasahasravarta (dhāraṇi), 475,
 483.
 Koṭṭarājan, 417, 433.
 Koṭṭhita. See Mahā-Koṭṭhita.
 Krīḍāpana (dial.), 86; °naka (dial.), 86.
 Krīḍāpita (var. krīḍita), 347.
 Kṛtya (sorcerer), 398, 401, 474.
 Kṣānti-pāramitā, 332, 457.
 Kṣīṇāsrava 1, 31, 33, 43, 61, 347, etc.
 Kuçālabhisamskāra (var. Kuçalamūlabh°),
 333, 348.
 Kumārabhūta, 3, 7, seqq., 16, 260, seqq.,
 275, 426.
 Kumārajīva; his Chinese translation cited
 92, 120, 131, 181, 256, 327.
 Kumbhāṇḍa, 86, 398, °ka, 85, seq.
 Kuṇḍaka, 95.
 Kuntī, a Rākṣasi, 400; °nti, 402.
 Kūṭadanti, a Rākṣasi, 400.
 Laghūttānata, 429.
 Lambū, a Rākṣasi, 400.
 Layana, 234.
 Lena (dial. = layana), 236.
 Liyanā (dial.), 235.
 Lobitamuktā, 439; °mukti, 151, 153, 240.
 Lokabandhu (an epithet of Buddha), 149,
 214, 220.
 Lokadhātu (masc. and fem.), 24, 31, 126, etc.
 Lokanātha (an epithet of Buddha), 177,
 252, etc. °nāyaka, 190, etc.
 Lokapītar (an epithet of Buddha), 326.
 Lokapradyota (an epithet of a Buddha),
 177, 222, 274.
 Lokavid (an epithet of a Buddha), 17, 65,
 67, 151, etc. °dū (dial.), 47, 166; cp.
 Pāli.
 Lokāyata, 99, 480.
 Lokāyatamantradhāraka, 276.
 Lokāyatika, 276.
 Lokeçvara (= Avalokiteçvara), 454.
 Lokendra (an epithet of a Buddha), 176,
 253, etc.
 Madhura, a Gandharva, 5.
 Madhurasvara, a Gandharva, 5.
 Mahābhijñā (— prāpta), 202.
 Mahābhijñānānbhībḥū, a Tathāgata,
 156, seqq.
 Mahābhiṣatka, 294.
 Mahābrahman (Pl. a class of celestial
 beings), 164, seqq., 361, 365.
 Mahāçrāvaka, 1, 33, 121.
 Mahādharma, a Kinnara king, 4.
 Mahādhyāyin, 347.
 Mahāgaṇin, 298, 313, 387.
 Mahā-Kāyapa, 2, 100, 116, 121, 144,
 seq., 206.

- Mahākaruṇā, 259.
 Mahā-Kātyāyana, 2, 100, 147, 150, 152.
 Mahā-Kauṣṭhila, 2.
 Mahākāya, a Garuḍa chief, 5.
 Mahāmaitrī (one of the four Bhāvanās), 259.
 Mahāmāndārava, 5, 20, 69, 244, etc.
 Mahāmañjūśaka, 5, 200, 360.
 Mahā-Maudgalyāyana, 2, 100, 146, 152.
 Mahā-Mucilinda, mountain, 244, 246, seq.
 Mahāmudita (one of the four Bhāvanās), 259.
 Mahānāman, 1.
 Mahānanda, 2.
 Mahāprajāpati, 2, 268, seqq. See also Gautamī.
 Mahānirdeça, name of a Dharmaparyāya, 5.
 Mahāpratibhāna, 3, 240, 267.
 Mahāpūrṇa, a Garuḍa chief, 5.
 Mahāpuruṣalakṣaṇa (Pl. the 32), 259, 298, 423, etc.
 Mahārāja (regent of a quarter), 4.
 Mahāratnadvīpa, 187, seq.
 Mahāratnapratimaṇḍita, name of a Kalpa, 66.
 Maharddhiprāpta, a Garuḍa chief, 5.
 Mahārṇavayugacchidrakūrmagrivapraveça, 463.
 Mahārūpa, name of a Kalpa, 156.
 Mahāsambhavā, a Lokadhātu, 376, seqq.
 Mahāsattva, an epithet of Bodhisattvas, 3, and further passim.
 Mahāsthāmaprāpta, 3, 375, seqq.
 Mahātejas, a Garuḍa chief, 5.
 Mahātejogarbha (— samādhi), 458.
 Mahāvaipulya, 19, 21, seq., 65, 181.
 Mahāvīkrāmin (var. °krama), 3.
 Mahāvyyūha, name of a Kalpa, 144.
 Mahāyāna (in technical sense), 81, seq., 261.
 Mahāyānika, 132.
 Maheçākhyā, 180.
 Maheçvara, a god, 4, 369, 445.
 Mālopekṣā (one of the four Bhāvanās), 259.
 Mahoraga, 6, seq., 20, 35, 69, 165, etc.
 Maitrāyaṇiputra. See Pūrṇa.
 Maitreya, 3, 7, seqq., 16, 301, 307, seqq., 315, 327 seqq., 345, seqq., 478.
 Maitreyagotra, 27.
 Maitrī, 458, etc.
 Maitribala, 167, 236; (var. maitrā°, maitrya°), 285.
 Maitrīvihāra, 234.
 Makuṭadantī, a Rākṣasī, 400.
 Mālādhārī, a Rākṣasī, 400.
 Mānakūṭa, 401.
 Manāpa, 442.
 Manasvin, a Nāga king, 4.
 Maṇḍa, 53.
 Mandaglāna, 301.
 Māndārava, 5, 8, 20, 23, 69, etc.
 Mañjuçrī, 3, 7, seqq., 16, 260, seqq., 275, seqq., 386, 426, seq.
 Mañjughoṣa (= Mañjuçrī), 296.
 Mañjusvara (= Mañjuçrī), 15, seq.
 Mañjūśaka, 5, 8, 20, 364, etc.
 Manobhirāma (var. Manāpābhirāmya), a Buddhakṣetra, 153.
 Manojña, a Gandharva, 5.
 Manojñaçabdābhigarjita, name of a Kalpa, 216.
 Manojñasvara, a Gandharva, 5.
 Manyana, 282; manyita, 63, 336.
 Māra, 12, 64, 145, 179, 289, 420. Pl. 64.
 Mārakāyika, 421.
 Mārāpaṣad, 145; Mārāpārṣadya, 474.
 Mārakalicakra, 481.
 Mārāparyutthita, 474.
 Mārāpratyarthika, 420, 430.
 Mārdava (Adj.), 324, seq.
 Maru (dial. meaning: a god), 12, 15, 25, 30, 63, 65, 69, 208, etc.
 Maṣiṅkaroti, 156.
 Mati, a prince, 19, 21.
 Maudgalyaputra (= Maudgalyāyana), 154.
 Maudgalyāyana. See Mahā-Maudgalyāyana.
 Mauṣṭika, 276. Cp. Mahāvastu III, 113.
 Meghadundubhisvararāja, 431, seqq.
 Meghasvaradīpa, a Tathāgata, 184.
 Meghasvararāja, a Tathāgata, 185. Pl. Name of several Tathāgatas, 380.

- Meru, mountain, 370, seq., 449.
 Merukalpa, a Tathāgata, 184.
 Merukūṭa, a Tathāgata, 184.
 Mithyāmāna, 481.
 Mrakṣa, 481.
 Mrakṣin, 364.
 Mucilinda, mountain, 244, 246, seq.
 Muditā, 458.
 Muktakusuma, 153.
 Muṣṭika = Mauṣṭika, 279.
- Nadi-Kācyāpa, 2, 207.
 Nāga, 6, 20, 24, 35, etc. Nāga kings, 4.
 Nakṣatrarāja, a Bodhisattva, 3.
 Nakṣatrarājāditya (— samādhi), 424.
 Nakṣatrarājasaukusumitābhijña, a Bodhisattva, 404, seqq.
 Nakṣatrarājasaukusumitābhijña (— samādhi), 424.
 Nakṣatrarājavikrīḍita (— samādhi), 424.
 Nakṣatra(tārā)rājāditya (— samādhi), 458.
 Nāladatta, var. of Naradatta, 3.
 Nāmarūpa, 130, 179.
 Nanda, a Nāga king, 4.
 Naradatta, a virtuous man, 3.
 Narāditya, an epithet of Buddha, 34.
 Nārāyaṇasaṃghananakāya, 428.
 Navāṅga (— ḡāsana), 46.
 Nayuta, var. Niyuta, passim.
 Nidāna, a division (Aṅga) of Buddhist scriptures, 45.
 Nilamba (— samādhi), 424.
 Nirāmiṣa, 199.
 Nirgrantha, a sect, 276.
 Nirīhaka, 14.
 Nirjināti, 289.
 Niropadhi (dial. = nirūpadhi), 307.
 Nirukti, 29, 39, 41, 71, 130, 238 (var. vibhakti), 372.
 Nirvāṇadhātu, 21.
 Niṣpalāpa (var. °lāva), 39, 44.
 Nityajvara, a kind of fever, 401.
 Nityaparinirvṛta (var. °parivṛta), a Tathāgata, 184.
 Nityodyukta, a Bodhisattva, 3.
 Nivarāṇa (= Pāli), in °vigata°, 123.
- Olokana, 114.
 Omāraka, 401.
 Ostāraka, 401.
 Oṣarati, 449.
 Otariyati (dial., wrong for otthariyati) 358.
- Padavyaājana, 22.
 Padmaçrī, a Bodhisattva, 3, 431, seq. 470.
 Padmaprabha, a future Tathāgata, 65, seqq.
 Padmavṛṣabhavikrāmin, 67.
 Pañcābhijña (in Babuvrīhi), 134, 136, 419.
 Pañcagati (five states of existence), 131; °tyupapanna.
 Pañcakāmaguṇa; pl. 79.
 Pāṇini, cited, 320, footnote.
 Pāpiyān (Nom. case), var. Pāpimān, 289.
 Pāramiṅgata, (dial.), 453.
 Pāramitā (Pl. the six), 17, seq., 142, 256, 259, 264, 332, etc.
 Pareṇaparatarām, °reṇa, 156, etc.
 Paricāraka, 219.
 Parikṣiṇabhavasamyojana, 1.
 Parindāmi, 484.
 Parisāmantakena, 159.
 Paripācayati, 22, etc.
 Parisphuṭa, 22.
 Parivrājaka, 276.
 Pariṣā, dial. for pariṣad, 9, 353, etc.
 Paritoṣaṇīya, 123.
 Parṣavanta (dial. = pariṣadvant), 303.
 Paryāṅka ābhujya (var. baddhvā, 5, 19; — baddhvā (var. ābaddhvā), 245, seq. — ābhujya (var. ābhujitvā), 409.
 Paryavadāpayati, 465.
 Paryavanāha, 77.
 Paryāya = Dharmaparyāya, 292.
 Paryupāsītavin, 29, 225.
 Pattiyati, 37, 44, 286, 312. Causat. pattiyāpayati, 288.
 Pavana (wood), 11, 90. Cp. Pāli *pavana*; and Mahāvastu II, 211, 382.
 Peyālam, 174, 299, 424.
 Piçācaka, 85, 369; fem. °cikā, 369.
 Piṇḍapāta, 442.
 Pilindavatsa, 2.

- Pithita (= pihita), 260.
 Prabhāsa = Samantaprabhāsa, 208.
 Prabhūtaratna, an extinct Tathāgata, 240, seqq., 299, seqq., 328, 427, seqq., 389, 486. Name of a Kalpa, 68.
 Pradānaçūra, 3, 396, seq., 425.
 Pragḥhita (extensive), 339.
 Prajñākūṭa, a Bodhisattva, 260, seqq.
 Prajñā-pāramitā, 333, 457; °gatiṅgata, 3.
 Prākharati, 126.
 Pramocaka, 417.
 Prañidhāna, 64, seq., 117, 213, 231, etc.
 Prasādavati (— samādhi), 424.
 Prasṛta (Pāli *pasuta*), 480.
 Pratiçamayati, 114, 18.
 Prātihārya, 459, 459, seq.
 Pratirūpaka, 67, 218, etc.
 Pratisaṃplāyana, 182, 340.
 Pratisaṃplina, 182.
 Pratisaṃvid(ā), 202, 204, seq. °vidgatiṅgata 202.
 Pratītyasamutpāda, 17, seq. 179, 376.
 Pratītyapāda, the same, 139.
 Pratīyati, 36, seq.
 Pratyekabodha, 33; °bodhi, 35, 203, 260.
 Pratyekabuddha, 32, 93, etc.
 Pratyekabuddhayāna, 33, 79, seq.
 Pratyekabuddhayānika, 132, 183. °yāniya, 224, 235.
 Pratyekajina, 138.
 Pratyuccārayati, 235, 475.
 Pravrajati, 465.
 Pravartanātā (var. °tanā), 169, 172, 175.
 Preta, 85, seq., 177, 401, 474.
 Priyadarçana, name of a Kalpa, 431, 457.
 Puṇyābhisamskāra, 333, 345, seq., 414, seqq.
 Pūrṇa (Maitrāyaṇiputra), 2, 199, seqq., 206.
 Pūrṇacandra, a Bodhisattva, 3.
 Puruṣadamyasārathi, 17, 65, 67, 151, etc.
 Puruṣarṣabha, 15, 57.
 Puruṣottama, 16, 49, 393.
 Pūrvayoga, 418, seqq.
 Pūrvayoga-parivarta, title of Chapters VII and XXV; 471.
 Pūrvayogacaryā, 199.
 Puṣkaratā (çubhavarṇa°), 442.
 Puṣpagrahaṇī (ya), 239.
 Puṣpadanti, a Rākṣasi, 400.
 Pūtana, 398, 401, 474.
 Raçṇiçatasahasraparipūrṇadhvaṇa, a future Tathāgata, 269.
 Raçmiprabhāsa, a Tathāgata, 144, seqq.
 Rāhu, an Asura chief, 5.
 Rāhula, 2, 215, seqq. Rāhulabhadra, 219, seq.
 Rāhulamātar, 2, 269.
 Rājagṛha, 1.
 Rākṣasa, 12, 15, 35, etc. Rākṣasi, 400.
 Rākṣasidvīpa, 439.
 Ratiprapūrṇa (var. °pratipūrṇa, name of a Kalpa, 153.
 Ratna, as a term applied to Bodhisattvas in a Buddhakṣetra, 66.
 Ratnacandra, a Bodhisattva, 3.
 Ratnākara, a virtuous man, 3.
 Ratnaketurājās (var. °rājānas, name of a group of Tathāgatas, 221.
 Ratnamati, a prince, 19.
 Ratnapadmavikrāmin; pl. name of several Bodhisattvas, 66.
 Ratnapāṇi, a Bodhisattva, 3.
 Ratnaprabha, a Bodhisattva, 3.—A god, 4.
 Ratnaprabhāsa (*al.* Ratnāvabhāsa), name of Kalpa, 205.
 Ratnasambhava, name of a Buddhakṣetra 148.
 Ratnasyaketu (pl.) = Ratnaketurājās, 222.
 Ratnatejobhyudgata, a Tathāgata, 473.
 Ratnāvabhāsa = Ratnaprabhāsa, 148, 202.
 Ratnaviçuddha, a Lokadhātu, 240.
 Rjuka, 482.
 Rddhivikrīṭita (— samādhi), 424.
 Rddhiprātibārya, 460, 465, 472.
 Revata, 2, 207.
 Rllaka, 480.
 Rṣipātana, 69.
 Rudra, 433.
 Sabhāgatā, 478.
 Sabrahmaka, 21, 64, 119, 166, etc.
 Saçraṇaṇbrāhmaṇikā (prajā), 21, 64, 166, etc.

- Sadūparibhūta, 377, seqq.
 Saddharmakoṣadharma, 218.
 Saddharmapuṇḍarika (Dharmaparyāya),
 21, seq., 65, etc.
 Saddharmapuṇḍarika (— samādhi), 424,
 437.
 Sādhukāra, 479, seq.
 Sāgara, a Nāga king, 4. His daughter,
 263, seqq.
 Sāgarabuddhidhārin Abhijñāprāpta, 217,
 220; = Sāgaravaradharabuddhivikrī-
 ḍitābhijñā; a Tathāgata, 216, seq.
 Sāhampati. See Brahman.
 Sāhā-loka, °lokadhātu, 185, 241, 244,
 seqq., 265, etc.
 Sakṛdāgāmin, 347, 416.
 Samādāpaka, 40, 200.
 Samādāpanā, 40, seqq., 77. °payati, 464,
 476, 485.
 Samādhi, 5, 25, 29, 91 etc.
 Samantabhadra, a Bodhisattva, 472, seqq.
 Samantagandha, a Devaputra, 4.
 Samantamukha (— parivarta), 456.
 Samantaprabha, a Tathāgata. = Saman-
 taprabhāsa, 207. Pl. 208.
 Samantaprabhāsa, the same, 206, seqq.
 Samanvāharati, 478.
 Samāpanna, 5.
 Samatikrama, 5.
 Samāpatti, 29, 80, 119, 166, 170, etc.
 Samāra, °raka, 21, 64.
 Samavadhāna, 350.
 Samavasaraṇa (= Pāli *samosaraṇa*); sañ-
 graha°, 71.
 Sambhavā, a Lokadhātu, 156.
 Saṃśleṣayate, 114.
 Saṃṣṛāvitaka, 195.
 Saṃīrita, 405, 412.
 Saṃliyanā, 57, 282.
 Saṃlūṣita (?), 85.
 Saṃprabhaṇita, 405.
 Saṃprahaṣayati, 464, 476.
 Saṃprakāṣanatā, 270, seq.
 Saṃpramoṣa, 372.
 Saṃskāra, pl. 179.
 Saṃsyandayati, 372.
 Samudānita, 178.
 Samuttejayati, 464, 476.
 Samudānayati, 148.
 Samyaksambodhi, 2, etc. °buddha, passim.
 Sandhābhāṣita, 125, 199, 233.
 Sandhābhāṣya, 29, 34, 60, 70, 273.
 Sandhāvacana (= sandhābhāṣya), 59.
 Saṅgha, 1, 56, etc.
 Saṅgiti, 312, 401, etc. — samasaṅgītyā,
 167, 170, 173, 178.
 Saṅgraha (pl. the four), 142; °vastūni,
 259.
 Saṅkāradhāna, 106, 113.
 Saṅkathya, 7.
 Santāraka (carrying across, saving), 3.
 Saptaratnapadmavikrāntagāmin (var. °vi-
 krāmin, °vikrama), a future Tathā-
 gata, 219, seq.
 Sārūpya, 161, seqq. etc.
 Sarvabuddhasandarṣanā, a Lokadhātu,
 431.
 Sarvagūḷānākāravūha (— samādhi), 465.
 Sarvalokabhayaśambhitaṅgavaidhvaṃsa-
 nakara (var. °lokadīptabhayamaṅgi-
 tavi°), a Tathāgata, 185.
 Sarvalokadhātūpadravodvegapatyuttirṇa,
 a Tathāgata, 184.
 Sarvalokavipratyanika (var. °nīya), 230;
 °nīyaka, 17.
 Sarvapūṣyasamuccaya (— samādhi), 424.
 Sarvārthanāman, a Bodhisattva, 3.
 Sarvarūpasandarṣana (— samādhi), 405,
 seq., 435, seq. — °nā, a Lokadhātu,
 431.
 Sarvarutakaūçalya (— samādhi), 424;
 (— dhāraṇī, 409.
 Sarvarutakaūçalyānugatā (dhāraṇī), 421;
 °lyāvartā (dhāraṇī), 475.
 Sarvasattvapāpajhana (— samādhi), 464.
 Sarvasattvapriyadarṣana, a future Tathā-
 gata, 269. — A Bodhisattva, 406, seqq.
 Sarvasattvatrūtar, a Mahābrahman, 164.
 Sarvasattvojahūri (var. °sattvoja°, sarva-
 tejohūri), a Rākṣasī, 400.
 Sarvāvanta, 6, 16, etc.
 Sarvavarnasthānanugatā (var. °sthayinī,
 name of a plant, 133.
 Sarvaviṣavināçinī, name of a plant, 133.

- Sarvavyūdhīpramocanī, name of a plant, 133.
- Satatasamitam, 474, etc.
- Satatasamitūbhīyukta, a Bodhisattva, 3, 354, seq.
- Sāṭiyati (var. sūdiyati), 277. Pāli *sāḍiyati*.
- Satkāyadr̥ṣṭi, 97.
- Satkṛtya, 479.
- Satpuruṣa, 3.
- Satyādhiṣṭhāna, 413.
- Sattva-kaṣāya, 43.
- Saukara, 280; °rika, 276, 480.
- Saunika (var. read.), 276.
- Sauratya, 236.
- Senāpati (i. e. Skanda), 433, 445.
- Siṃha, a Bodhisattva, 3.
- Siṃhacandrā, a Bhikṣuṇī, 383.
- Siṃhadhvaja, a Tathāgata, 184.
- Siṃhaghoṣa, a Tathāgata, 184.
- Siṃhavikrīḍitā, a Dhāraṇī,
- Siṃhikā, a Dhāraṇī,
- Skandamāra, 290.
- Smṛtimān samprajānan (Nom. sg.), 182, etc.
- Sparṣa, 179.
- Sparṣavihāratū (var. saṃsparṣa°), 248; sukha° 429.
- Sphuṭa, 163, seq. 485.
- Srotaūpanna, 347, 416.
- Sthāpetvā (dial.), excepting, 91.
- Sthavira, 121, 145, etc.
- Strīpoṣaka, 480.
- Stūpa, 14, 150, seqq., 203, 239, seqq. etc.
- Subhūti, 2, 100, 146, 148, seq.
- Sucikīṭsa, 429.
- Sucimukha (needlemouthed), 84.
- Suṣoḍhaka, 301, seq.
1. Sudharma, a Kinnara king, 4. — 2. A Mahābrahman, 171.
- Sudharmā (Devasabhā), 361.
- Sukhākarū = Sukhāvati, 455.
- Sukhāpana (dial.), 92.
- Sukhasaṃsparṣavihāra (var. °vihāratū, sukhasparṣavihāratū), 301, 429.
- Sukhāvati, a heaven, 455.
- Sukhavihāra, title of Chapt. XIII.
- Sugata, passim.
- Sugatacetanā, an Upāsikā, 383.
- Sugati, 123.
- Sughoṣaka, a musical instrument, 51, 358. Cp. Mahāvastu III, 407.
- Sumati, a prince, 19.
- Sumeru, 165, 169, 172, 175, 244, seqq. etc.
- Sundara-Nanda, 2.
- Supraṭiṣṭhitacāritra, a Bodhisattva, 300.
- Suraskandha, var. of Kharaskandha, 5.
- Sūrata, 46.
- Sūrya, a god, 4.
- Sūryagarbha, a virtuous man, 4.
- Sūryāvarta (— samādhi), 424.
- Susamprasthita (var. Susaṃsthitā), a virtuous man, 2—4.
- Susārthavāha, a virtuous man, 3.
- Sūtra, 45, 53, etc.
- Sūtrānta, 5, 19, 22, 44, 65, etc.
- Sūtrāntadhara, 229.
- Sūtrāntadhāraka, 474.
- Suviṣoḍhaka = suṣoḍhaka, 301.
- Suviṣuddhā, a Lokadhātu, 202, 205.
- Suvijñāpaka, 301, seq.
- Suvimuktacitta, 1.
- Suvinēya (var. °venēya), 301, seq. °vai-
neya, 429.
- Svādhyāyati, °te, 235, 237, 391, 420.
- Svāgata, a Ārāvaka, 207.
- Svayambhū (dial. °mbhu), 45, 47, 118, 155, 205, 229, etc.
- Svayambhūjñāna, 81, 228.
- Syandanikā, 144.
- Ṣaḍabhijñā (Bahuvrīhi), 155, 180, 255, 272.
- Ṣaḍāyatana, 179.
- Ṣaḍgati, pl. 135, 244.
- Ṣaḍgatika, 137.
- Ṣaḍindriya, 359.
- Takṣaka, a Nāga king, 4.
- Tamālapatracandanaganandha, a future Tathāgata, 153, seq.
- Tamālapatracandanaganandhabhijñā, a future Tathāgata, 184.
- Tathāgata, passim; °ṣarīra (relic), 23.
- Tathāgatās, pl. (the sixteen), 184, seq.
- Tattaka, Tātaka, — (dial.); fem. tattikā, tātikā, 304.

- Tāyin, 25, 57, 69, 116, 146, 208, etc.
 Tilakūṭa, 402.
 Tilapīḍa, 402.
 Tiraṇṇayoni (dial.), sing. and pl. 371, 373.
 Tīrthika, 272, 279.
 Tīrthya (var. Tīrthika), 276.
 Tīrya (dial. for tiryag (yoni), 451.
 Tīṣya (= Āriputra), 91.
 Traidhātuka, 79, seqq., 89, seq., 117, 131,
 136, seq., etc.
 Trailokavikrāmin (var. °krama), a Bodhi-
 sattva, 3.
 Traitiyaka, a kind of fever, 401.
 Traividya (Adj.), 129, 150, 179, etc.
 Trāyastriṇṇa (gods), 159, 240, 361, 416.
 Tribhava, 128.
 Trisāhasrī (var. °sra), 253, 264.
 Trisāhasramahāsahsrī, 121, seqq., 202,
 245; var. °srī, 123.
 Trivimokṣalābhin, 482.
 Tryadhva, 142.
 Tulakūṭa (dial.), 402.
 Tulyanūmadharmadhātu, 60; cp. tulyeṣu
 dharmeṣu, 61, vs. 4.
 Tuṣitā (devāh), 478.
 Uccaghati, 382; uccagghana, 482.
 Ucchadaka (in Bahuvrihi), 341.
 Udghaṇṭitajña, 473.
 Ujjaṅgala (arid land), 233.
 Ujjuka (dial.), 125.
 Ullāpayati, 382.
 Upādāna, 179.
 Upadeṇa (instruction, lesson), 45.
 Upakleṇa, 318.
 Upalambhika (scornful), for upā°, 335.
 Upananda, an Arhat, 2. — A Nāga king, 4.
 Upanikṣepaka, 120.
 Upaniṣā, 333, 349; °niṣad, 299, 349.
 Upapatti, 466.
 Upariṣṭima (dial.), 191.
 Upastabdha, 339, 463.
 Upāyakauṣalya, 7, 29, 41, seqq., 63, 71,
 seqq., 109, etc. — °pāramitā, 457.
 Upekṣā, 458.
 Ūrṇā, 8, 20, 243, 467.
 Uruvilvā-Kācyapa, 2, 207.
 Uṣṇiṣa, 467.
 Utpalaka, a Nāga king, 4.
 Utsada, 170.
 Uttaramati, a virtuous man, 3.
 Vaṇibhūta, 1, 206, etc.
 Vaṇitā (in sarvaceto°), 1.
 Vaiṇuradya (the fourfold), 29, seq., 77,
 seqq., 239.
 Vaiṇramaṇa, var. of Vaiṇravaṇa, 4.
 Vaiṇravaṇa, 4, 393, 433, 445.
 Vaiṇvāsika, 25, 114.
 Vaidehīputra, 5.
 Vaiḥāyasam (Adv.), 239, etc.
 Vaiḥāyasamgama, 202.
 Vaijayanta (— prāsāda), 361, 364.
 Vaineya = Vineya, 319, seq., 434, seq.,
 445.
 Vaipulya (— sūtra) = Mahāvaipulya, 1,
 5, 19, 23, 46, 98, 146.
 Vairocanaraṇṇamipratimaṇḍitā, a Loka-
 dhātu, 423, 427, 457.
 Vairocanaraṇṇamipratimaṇḍitadhvajaraṇṇa, a
 Bodhisattva, 470.
 Vaistārika, 26, 411, 484. See also Āri-
 ravaistārika.
 Vaiṣṭhika, 103.
 Vajrapāṇi, 445.
 Vārāṇasī, 56, 69.
 Vajraprabha, a Bodhisattva, 20, seq., 25,
 seqq.
 Vardhamānamati, a virtuous man, 3.
 Varuṇadatta, a virtuous man, 3.
 Vārṣika, name of a flower, °taila, 403,
 418.
 Vāsuki, a Nāga king, 4.
 Vedanā, 179.
 Vemacitri (var. °citra), an Asura chief, 5.
 Vetāḍa (= Vetāla), 401, 474.
 Vicitraka (various), 83.
 Viṇṇarada, 12, etc.
 Viṇṇesamati, a virtuous man, 3; a prince, 19.
 Viṇṇiṣṭacāritra, a Bodhisattva, 300, 387,
 425.
 Viṇṇuddhacāritra, a Bodhisattva, 300.
 Vidyācaraṇasampanna, 17, 65, 67, 151,
 etc.

- Vigadita (= vīgalita), 72, 83.
 Viheṭhā, 402.
 Viheṭhaka, 63.
 Vijñāna, 179.
 Vijñin (dial.), 303.
 Vikaḍḍhamāna (dial.), 84.
 Vikriḍita (in Tathāgata°), 308.
 Vijrmbhita (in Tathāgata°), 308.
 Vikurvā (al. Vikurvaṇa), 446, 456, 472.
 Vilambā, a Rākṣasī, 400.
 Vimala (— samādhi), 458; °lā, a Lokadhātu, 265.
 Vimalābhāsa (— samādhi), 458.
 Vimaladatta, a king, 408, 457; seqq. °dattā, his queen, 457, seqq.
 Vimaladatta (— samādhi), 424.
 Vimalagarbha, a prince, 457; seqq. name of a Samādhi, 424.
 Vimalāgranetra, a future Tathāgata, 26.
 Vimalanetra, a future Tathāgata, 21; a prince, 457, seqq.
 Vimalanirbhāsa (— samādhi), 458.
 Vimalaprabhāsa (— samādhi), 424.
 Vimalisamudghātin, a prince, 19.
 Vimocaka, 417.
 Vimokṣa (pl. the eight), 29, seq. 34, 47, 62, 91, 134, 137, 150, 202, etc.
 Vimukti, 33, 124, 128.
 Vināyaka, a spiritual leader, a Buddha, 169.
 Vinirbhoga, a Kalpa, 376.
 Vipacṣyin, one of the seven Buddhas, 201.
 Vipratyanika, 290, seq. °nīya, °niyaka, 17; 291.
 Viraja, a Buddhakṣetra, 65; = Virajā, a Lokadhātu, 66, 68.
 Virūdhaka, 4, 399.
 Virūpākṣa, 4.
 Viryam ārabhate, 475.
 Virya-pāramitā, 332, 457.
 Viryārabdhī, 317.
 Viryārambha, 405, 408.
 Viśadūṣana (the making poison ineffectual), 402, 474, 476.
 Vistīrnavatī, a Lokadhātu, 469.
 Vraṇika, 94.
 Vṛṣabhata (var. °tā, (bhita), 199, 308, 311, 391.
 Vyāpadyati, 378.
 Vyāpāraṇa, 292.
 Vyāvadhati (var. vyāvādhati), 419; (var.) vyāvādhayati, 481.
 Vyūha, 117, 146, 209, 219, seq.
 Vyūharāja (— samādhi), 419, 424. A Bodhisattva, 3, 425.
 Yaçakāma, a Bodhisattva, 22, 27.
 Yaçodharā, 2, 269, seq.
 Yakṣa, 6, 12, 15, 20, 23, seqq. etc.
 Yama, 451; °masya çāsana.
 Yāna (in technical sense), 40, seqq., 48, seq., 58, 79, 91, 93, 132, 136, etc.
 Yamaka (prātihārya), 459.
 Yāpanīya, n = yāpya, 429, seq.
 Yathāsthānasthitasukhapradā, name of a plant, 133, seq.
 Yathāsukhavihāra, 486; °rin, ib.
 Yattaka (dial.), 351.
 Yogābhīyukta, 405.
 Yogācāra, 6.
 Yogin, 6.
 Yoniço manasikāra, 309, etc.

Contents.

	Page.
Preface	I
Additional Note	V
I. निदानपरिवर्तः	1
II. उपायकौशल्यपरिवर्तः	29
III. औपम्यपरिवर्तः	60
IV. अधिमुक्तिपरिवर्तः	100
V. घोषधापरिवर्तः	121
VI. व्याकरणपरिवर्तः	144
VII. पूर्वयोगपरिवर्तः	156
VIII. पञ्चभिन्नशतव्याकरणपरिवर्तः	199
IX. व्याकरणपरिवर्तः	215
X. धर्मभाषाकपरिवर्तः	224
XI. स्तूपसंदर्शनपरिवर्तः	239
XII. उत्साहपरिवर्तः	267
XIII. सुखचिह्नपरिवर्तः	275
XIV. बोधिसत्त्वपृथिवोच्चरत्नमुद्गमपरिवर्तः	297
XV. तथागतायुष्प्रमाणपरिवर्तः	315
XVI. पुण्यपर्यायपरिवर्तः	327
XVII. अनुमोदनापण्यनिर्देशपरिवर्तः	345
XVIII. धर्मभाषाकानुशासनपरिवर्तः	354
XIX. सदापरिभूतपरिवर्तः	375
XX. तथागतस्यैभिस्तस्कारपरिवर्तः	386
XXI. धारणीपरिवर्तः	395
XXII. भैषज्यराजपूर्वयोगपरिवर्तः	404
XXIII. गद्गदस्वरपरिवर्तः	423
XXIV. अचलोकितेश्चरविकुर्वणनिर्देशः	438
XXV. प्रुभव्यूहाराजपूर्वयोगपरिवर्तः	457
XXVI. समस्तभद्रोत्साहनपरिवर्तः	472
XXVII. अनुपरोन्दिनापरिवर्तः	484
Errata	491
Index	495

ВІВЛІОТЕСА BUDDHICA.
СОБРАНІЕ БУДДІЙСКИХЪ ТЕКСТОВЪ,
ИЗДАВАЕМЫХЪ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІЕЮ НАУКЪ
 ПОДЪ РЕДАКЦІЕЮ АКАДЕМИКА С. Θ. ОЛЬДЕНБУРГА.

Изданы: Publiés:

- I. Cīkṣāsamuccaya. Ed. C. Bendall. I—IV Fsc.
 II. Rāṣṭrapālaparipreśhā. Publ. par L. Finot. I Fsc.
 III. Avadānaśataka. Ed. J. S. Speyer. Vol. I (I—IV Fsc.). Vol. II (Fsc. I—IV).
 IV. Madhyamakavṛtti. Publ. par Prof. L. de la Vallée Poussin. Fsc. I—VI.
 V. Сборникъ 300 Бурхановъ. Изд. С. Θ. Ольденбургъ. Ч. I.
 VI. А. Грюнведель. Описание буддійскаго собранія кн. Э. Э. Ухтомскаго. I—II Fsc.
 VIII. Nyāyabindu и Nyāyabinduṭīkā (тибетскій переводъ). Изд. Θ. И. Щербатской. Fsc. I—II.
 IX. Madhyamakāvātāra par Candrakīrti (traduction tibétaine). Publ. par Prof. L. de la Vallée Poussin. I—V Fsc.
 X. Saddharmapuṇḍarīka. Ed. by Prof. H. Kern and Prof. Bunyiu Nanjio. I—V Fsc.
 XI. Nyāyabinduṭīkāṭīpraṇī (толкованіе на сочиненіе Дармоттары Nyāyabinduṭīkā). Санскритскій текстъ съ примѣчаніями издалъ Θ. И. Щербатской. I Fsc.
 XII. Tīśastvustik, ein in türkischer Sprache bearbeitetes Buddhistisches Sūtra. I. Transcription und Übersetzung von W. Radloff. II. Bemerkungen zu den Brāhmīglossen des Tīśastvustik-Manuscripts (Mus. As. Kr. VII) von Baron A. von Staël-Holstein. I Fsc.
 XIII. Mahāyūtpatti. Издалъ И. П. Минаевъ. Второе изданіе, съ указателемъ. Приготовилъ къ печати Н. Д. Мионовъ. I—III Fsc.
 XIV. Kuan-ši-im Pusar. Eine türkische Übersetzung des XXV Kapitels der chinesischen Ausgabe des Saddharmapuṇḍarīka. Herausgegeben und übersetzt von W. Radloff.

Печатаются: Sous presse:

- IV. Madhyamakavṛtti. Publ. par Prof. L. de la Vallée Poussin. Fsc. VII.
 VII. Nyāyabindu и Nyāyabinduṭīkā (санскритскій текстъ). Изд. Θ. И. Щербатской. Fsc. I.
 VIII. Nyāyabindu и Nyāyabinduṭīkā (тибетскій переводъ). Изд. Θ. И. Щербатской. Fsc. III.
 M. Walleser. Buddhapālitās Mūlamadhyamakavṛtti. Tibetische Übersetzung. Fsc. I.
 В. В. Радловъ и С. Е. Маловъ. Сутра Золотого блеска (Suvārṇaprabhāsa). Уйгурская редакція. Fsc. I.
 Abhisamayālaṅkāragarjāpāramitopadeśaśāstra (санскритскій и тибетскій тексты). Изд. Θ. И. Щербатской. Fsc. I.
 Kien-chi-fan-tsan (Gaṇḍīstotragāthā), сохранившійся въ китайской транскрипціи санскритскій гимнъ Śvaghōṣa. Издалъ и на основаніи тибетскаго перевода объяснилъ бар. А. А. фонъ Сталь-Гольстейнъ.
 Б. Б. Барадинъ. Описание статуи Майтреи въ золотомъ храмѣ въ Лавранѣ. Переводъ съ тибетскаго.

Приготавливаются къ печати: En préparation:

- Каṣуарариварта. По хотанской рукописи Н. Θ. Петровскаго изд. баронъ А. А. фонъ Сталь-Гольстейнъ.
 Nyāyapraveśa, съ комментариемъ Haribhadra. Изд. Н. Д. Мионовъ.
 Karuṇāpuṇḍarīka. Ed. by C. M. Ridding.
 Rañcaviṇḍatisahasrikārajañjāpāramitāsūtra. Изд. Θ. И. Щербатской и Б. Б. Барадинъ.
 Kālacakratāntra. Ed. Prof. A. Grünwedel.
 Sādhanamālā. Изд. С. Θ. Ольденбургъ.
 Saddharmalañkāvatāra. Изд. Θ. И. Щербатской.
 Rañcarakṣā. Изд. С. Θ. Ольденбургъ.
 Śālistambasūtra (санскритскій и тибетскій тексты). Ed. Prof. L. de la Vallée Poussin.

PK
4591
S34
1908
v.5

Saddharmapundarika
Saddharmapundarikasutram

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
